

Matêu memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Matêu ne prïne Jeju'ã ajarê, rwÿk djà kraxrũm ne 'ã ujarênh tẽn àbir djãmã kumê. Matêubê ne Jeju kôt ba djwÿnh'õ. Nãm bẽnjadwÿr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djàkam nhÿ nhym kam Jeju kum kabẽn nhym tu kum iren kam mã Jejukôt ajkamê. Kôt bikamênh tẽn rã'ã nhym Jeju wabi. Nhym kam prïne gwaj bamã Jeju'ã pi'òk no'òk ne. Kute Jeju pykabê ar bari noo omũnh ne amako kute mar kôt ne gwaj bamã 'ã pi'òk no'òk ne.

Matêu nhidji 'õdjwÿbê ne Rewi.

Jeju nhingêt'ã ujarênh kadjy ne ja.

Ruk 3.23

¹ Ba, ibê Matêu ne ba pi'òkkam ar amã ik-abẽn jarê. Dja ba ar amã Jeju Kritu'ã ajarê. Metĩndjwÿnh ne 'ã Bẽnjadwÿrbê kumkati mẽ. Kute 'ã Bẽnjadwÿrbê kumkati mênhkôt ne me Jejumã Kritu jarê. Dja ba Jeju Kritu nhingêt kumrêx'ã ar amã ajarê. Aben nHITEPã ar amã ingêt djàri arênhho tẽn. O tẽn arÿm 'ã ar amã pi'òk no'òk gar arên ama. Jeju nhingêtBê ne Dawi. Ne ingêt 'õdjwÿbê Abraão.

² Ingêt Abraão ne Idjak dji.

Idjak dji nhym arÿm kato. Katon kam arÿm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arÿm Djako dji.

Djako dji nhym arÿm kato. Katon kam arÿm abatành ne ar ba. Ar ba: nhym kam arÿm aben kukãm Djudamê kamy ar adjuw.

Djudamê kamy ar adjuw nhym ar arým apôx.
Apôx ne kam arým abatành ne ar ba.

³ Nhym kam Djuda arým Tamaremã Perêmê
Djera ar adjuw.

Perêmê Djera ar adjuw nhym ar arým apôx.
Apôx ne arým abatành ne ar ba. Ar ba:
nhym kam Perê arým Êrõ dji.

Êrõ dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arým Arão
dji.

Arão dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba.

⁴ Ar ba:n kam arým Amĩnadabi dji.

Amĩnadabi dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arým Naxõ
dji.

Naxõ dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arým
Xamão dji.

Xamão dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba.

⁵ Ar ba:n kam arým Rabemã Bôadji dji.

Bôadji dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arým
Ruximã Ôbet dji.

Ôbet dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arým Djexe
dji.

Djexe dji nhym arým kato. Katon kam arým
abatành ne ar ba.

⁶ Ar ba:n kam arým Dawi dji.

Dawi dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arým kubê bēnjadjwÿr rax. Ar ba:n kam arým Urij prômã Xaromão dji.

Xaromão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

⁷ Ar ba:n kam arým Robowão dji.

Robowão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Abij dji.

Abij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Adja dji.

Adja dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

⁸ Ar ba:n arým Djoxapa dji.

Djoxapa dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djorão dji.

Djorão dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Udjij dji.

Udjij dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.

⁹ Ar ba:n arým Djotão dji.

Djotão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Djotão ar ba:n arým Akadji dji.

Akadji dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Edjekij dji.

Edjekij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

¹⁰ Ar ba:n arým Manaxe dji.

Manaxe dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Amõ dji.

Amõ dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djoxij dji.

Djoxij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

11 Ar ba:n arým Djekonijmẽ kamy ar adjuw.

Djekonijmẽ kamy ar adjuw nhym ar arým apôx. Apôx ne kam arým abatành ne ar ba. Nhym kam me kurê djwýnh arým mebê idjaer'ýr prôt ne kam me pa 'amýn meo mõi. Me pardja'ã meo mõi. Krĩraxbê Babirônij'ýr meo mõi meo bõx.

12 Nhym me krĩraxbê Babirônijkam ar ba: nhym kam Djekonij arým Xarati dji.

Xarati dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djorba dji.

Djorba dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

13 Ar ba:n arým Abidji dji.

Abidji dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Erijkĩ dji.

Erijkĩ dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Adjô dji.

Adjô dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

14 Ar ba:n arým Xadoki dji.

Xadoki dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Akĩ dji.

Akĩ dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Eriju dji.

Eriju dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.

15 Ar ba:n arým Erijdjô dji.

Erijdjô dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Matã dji.

Matã dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djako dji.

Djako dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.

¹⁶ Ar ba:n arým Jôdje dji.

Jôdje dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ne kam arým kubê Marij mjên.

Ne kam arým Jeju'ÿr o bôx. Marij kurÿm ne arým Jeju kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

Be, Jeju ngingêt'ã ujarēnh ne ja. Jejubê ne me ò Bēnjadjwÿrbê kumkati. Kubê ne Kritu.

¹⁷ Be, Abraão krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ar kute 14 pyræk ne aben djô'ã apôx nhym me kam Dawi'ÿr o bôx. Nhym kam Dawi krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyræk ne aben djô'ã apôx. Nhym me kam arým me kurê djwÿnh kute mebê idjaer pytar'ÿr o bôx. Me me utàn krÿraxe Bëbirônij'ÿr meo bôx. Nhym kam me krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyræk ne aben djô'ã apôx. Nhym me kam arým Kritu'ÿr o bôx. Metÿndjwÿnh kute 'ã Bēnjadjwÿrbê kumkati mēnhkôt ne me kum Kritu jarē.

Jeju nã kurÿm kator kadjy ne ja.

Ruk 1.26

¹⁸ Jakam dja ba Jeju Kritu kator'ã ajarē. Nã kurÿm kator'ã ajarē. Nãbê ne Marij. Metÿndjwÿnh Karô ne Marij'ÿr bôx nhym arým tujarô. Marij tujarô kêtri ne Jôdje arým amim kum kabēn nhym me kunĩ kuma. Nãm amim kum kabēn kajgobit.

Kraxje kute o nôr kêt. Nhyr kam arým tujarô. Tujarô nhyr arým omũ. ¹⁹ Ne kam bit kute kangamã. Jôdje mexkam bit kute me kãxã kangamãn amim karõo nhÿn amim,

—Ne ba ren me krãptĩ nhipôkri kanga nhyr ren me arým kam ngryk ne. Ba me krãptĩ kãxã kanga. Nãm ã mexkam amim ane. ²⁰ Nãm ã amim anhÿro nhÿn kam nõn arým ngõr. Ngõr nhyr aêrbê Bẽnjadjwÿr djwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh'õ arým 'ÿr bõx nhyr õtkam arým omũ. Nhyr kum,

—Jôdje, Dawi tãmdjwÿ, arým aprõ tujarôkam kwãrĩk wãnh adjumar punu kêt. Mrãmri dja ga ã tu 'ÿr amõrkumrẽx. Djãm axwe? Kati. Metĩndjwÿnh Karõ ne 'ÿr bõx nhyr arým tujarô. ²¹ Dja kra ruw ga kam kum Jeju jarẽ. Mÿkam dja ga kum ja jarẽ? Bir, dja õ me wÿnh axwebê me utà. Kam dja ga kum Jeju jarẽ. Nãm ã Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh'õ Jôdjemã ane. Mÿj'ã ne idjibê Jeju amijakre? Bir, me utà djwÿnh'ã ne amijakre.

²²⁻²³ Amrêbê: ne Bẽnjadjwÿr djwÿnh Jeju nã tujarô'ã ajarẽ. Kabên jarênh djwÿnhmã 'ã ajarẽ. Nhyr arým kukwakam me bakukãmãremã kum, “Me kurerer'õ, me'õ kraxje kute o nôr kêtja dja arým tujarô nhyr ã kra ruw.

Nhyr me arým idji'ã abenmã kum, ‘Emane’, anhÿro ba.”

Nãm ã kabên jarênh djwÿnh Bẽnjadjwÿr djwÿnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhyr kam me aben djô'ã arênhõ mõ:n arênhõ mõr tãmtã arým 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju nã katon arým abatãnh ne ar ba. Ar ba:n arým tujarôkumrẽx. Kraxje me'õ kute o nôr kêtka

arým tujarôkumrêx. Me kute me bakukâmâremã 'ã ujarênh kôt arým ã tujarôo ane. Kabên jarênh djwýnh ne me bakukâmâremã kum,

—Nhyim me arým idji'ã abenmã kum, “Emane”, anhÿro ba. Be, ne ren me me bakabênkôt idjibê Emane'ã abenmã kum,

—Kubê ne me banhõ Metĩndjwýnh. Me banhõ Metĩndjwýnh arým me baro'ã ar ba. Nãm ã kabên jarênh djwýnh me bakukâmâremã ane.

²⁴ Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh prõ'ã Jôdjemã karõn arým kum karõ pa. Nhyim arým krã kato. Ne kam arým kabên kôt prõ'ÿr mō. ²⁵ Nãm 'ÿr mōr kajgon ikô'ã ikwã kêt. Kra rwýkkambit ne ikô'ã ikwã. Nãm 'ÿr mōr kajgo nhyim kam arým kra kutewa ruw nhyim kumÿ. Kumÿ nhyim arým kum Jeju jarê.

2

Ar kute kanhêtire mar'ã ujarênh kadjy ne ja.

¹ Ar kute kanhêtire mar ne ar myt apôx djà kurũm tẽ. Tẽ: nhyim arým akati krãptĩ apêx nhyim ar arým Djeruxarêkam bôx. Pykabê Djudêjakam krĩraxbê Berêkam ne Jeju ruw. Bẽnjadjwÿr raxbê Erodji memã ÿrri ne ruw. ² Ar kute kanhêtire mar Djeruxarêkam bôx ne arým me kukjêro tẽ. Ar memã kum,

—Nhÿnh ne me'õ prĩreja? Dja kubê mebê idjaer nhõ Bẽnjadjwÿr rax. Kanhêtire kute rwýk'ã ami-jakre ne bar arým omũ. Myt apôx djà'ãnh ne bar omũn kam amrê 'ÿr tẽn arým bôx. Ije kum rax jarênhmã bôx, ane. Nãm ar ã memã anhÿro tẽmo ane. ³ Memã anhÿro tẽ: nhyim arým bẽnjadjwÿr

raxbê Erodji kuma, me kute ar arênhja ma. Kuman arÿm axwe: umar ne. Djeruxarêkam me kunĩdjwÿ axwe: umar ne. ⁴ Nhyam kam Erodji arÿm amiwÿr me rÿnh 'uw. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿrmē Mōjdjē kukràdjā mar djwÿnhmē amiwÿr me ku'uw ne amijā meo akuprō. Ne kam arÿm abej me kukjêro nhÿn memā kum,

—Nhÿnh ne Kritu rwÿkmā? Nhÿnh ne Kritu rwÿk djāja? ane. Metĩndjwÿnh kute 'ā Bēnjadjwÿrbē kumkati mēnhkōt ne me kum Kritu jarē. ⁵ Nām Erodji memā ane nhyam me kum,

—Pykabê Djudējakam krībē Berēkam ne rwÿk djā. ⁶ Amrēbē: ne Metĩndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnhmā arē. Kritu rwÿk djā'ā kum ajarē. Nhyam kukwakam me bakukāmāremā 'ā ajarē. Me krīmā arēn kum,

“Pykabê Djudējakam krībē Berē, amā ne ba ikabēn ne. Djām Djudējakam akajgo got?

Abē bēnjadjwÿr rax pyrāk. Djudējakam me bēnjadjwÿr kunĩ dja amā arax jarē. Mÿkam?

Bir, akam dja me'ō prīre ruw ne ĩ arÿm bēnjadjwÿr rax. Ne arÿm inhõ mebē idjaer pumÿn meo ba.

Dja meo ba kute mrāmri ne mrykĩ'ātomtio ba djwÿnh kute ō mryo ba pyrāk”, ane.

Nām kabēn jarēnh djwÿnh ā me bakukāmāremā anen arÿm 'ā pi'ôk no'ôk ne. Ga, Berēkam Kritu rwÿkja pumÿ. Pi'ôk jakōt ne bar arÿm omÿ. Nām me rÿnh ā Erodjimā ane. ⁷ Nhyam kam bēnjadjwÿr Erodji amipdjun amiwÿr ar kute kanhētire mar 'uw nhyam ar arÿm 'ÿr bōx. 'ÿr bōx nhyam me kàxā arkum,

—Nhỹnhjakam ne kanhêtire amirît djà? Mỳj ne kanhêtire kute amirît'ã amex kute? ane. Nhyam ar arỳm pũre kum arẽ. ⁸ Nhyam kam arỳm Berẽmã ar anon arkum,

—Aje. Dja gar tẽn pũre me'õ pũre jabej ne kum akato. Kum akaton on amrẽ iwỳr tẽn imã 'ã ajarẽ. Badjwỳ 'ỳr itẽm ne ije kum rax jarẽnh prãm kumrẽx. Aj mã, ane.

⁹ Nhyam ar bẽnjadjwỳr rax kabẽn mar pan arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ: nhyam ar aêrbê kanhêtireja mõ. Tãm ne ar myt apõx djà'ãnh omũ. Arỳm ar kukãm mõ. Nãm ar kukãm mõ:n arỳm iby arek wajêt. Pũre rwỳkja nhiby arek wajêt nhyam ar arỳm omũ. ¹⁰ Omũn arỳm kĩ:nhkumrẽx. ¹¹ Ne kõt tẽ:n arỳm ũrkwã'ỳr bõx. Ne kam arỳm wadjàn pũreja pumũ. Nã Marij ne kumỳn o nhỹ nhyam ar omũ. Ne kam amikajgo man arỳm amijo ngriren parbê tu mỳrbê rôrõk ne. Parbê kum rax jarẽho ikwã. Ne kam arỳm kàjmã krĩn arỳm nêkrẽx 'ãpre bõn kum adjuw. Kẽn karỳrmẽ pĩ djur, me kute kuwykam rẽnh nhyam kudjỳjamẽ me kudjỳ djabê mirajamẽ ne ar kum adjuw. ¹² Ne kam kàjmã djan pry 'õdjwỳ kõt akubyn ar õ pykamã tẽ. Me'õ ne ar biptirkam arkum,

—Kwãrĩk wãnh akubyn Erodji'ỳr atẽm kêt, ane nhyam kam ar akubyn Erodji jaà'ã tẽ. Tẽ:n arỳm ar õ pykakam bõx.

Jõdje kute Edjitu'ỳr Jejuo kator kadjy ne ja.

¹³ Nãm ar kute kanhêtire marja tẽ nhyam kam Jõdje arỳm ngõr. Ngõr nhyam ã, arỳm Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ bõx ne kum,

—Kàjmã djan amibêx ne prîremê nã aro akaton amũ pykabê Edjítumã aro tẽ. Erodji kute prîre bĩnmã kute abej 'ÿr. Dja gar Edjítumã tẽn bõx ne arek kam ar aba. Ije amã arênhkambit dja gar akubyn tẽ, ane. ¹⁴Nãm kum ane nhym arÿm kàjmã dja. Nhym akamàt kô rã'ã nhym arÿm prîremê nã aro tẽ. Pykabê Edjítu'ÿr ne aro tẽn aro bõx. Ne kam ar arek kam ar ba. ¹⁵Amrêbê: ne Bẽnjadjwÿr djwÿnh ar Edjítu'ÿr tẽm'ã ajarê. Kabên jarênh djwÿnhmã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Bẽnjadjwÿr djwÿnh ne me amã, ‘Ba ne ba ikra 'uw nhym arÿm Edjítu kurũm kato.’ Nãm ã me amã ane.”

Nãm ã kabên jarênh djwÿnh me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênh mõ:n arênh mõr tãmtã arÿm 'ÿr o bõx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam Jôdje ar arÿm Edjítu'ÿr tẽ. Me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ar arÿm Edjítu'ÿr tẽ. Arÿm Erodji tykkambit dja ar akubyn Edjítu kurũm tẽ.

¹⁶Jôdje ar Edjítu'ÿr tẽ nhym Erodji arÿm ar kute kanhêtire marja ma. Ne kam amim,

—Je tô mykam ne ar imã 'êx ne iwÿr bõx kêt? ane. Nãm anen arÿm ngry:k ne. Ne amim,

—Amũ akati ja'ã ne ar kute kanhêtire mar imã, “Bẽnjadjwÿr rwÿk ny'ã kanhêtire katorja'ã ne arÿm amex amãnhkrut apêx bar omũ”, ane. Be, kanhêtire kator'ã amex amãnhkrut apêx kôt godja bẽnjadjwÿr rwÿk ny'ã arÿm amex amãnhkrut ne apêx jabej. Nãm ã amim anen arÿm õ krãkamngõnhmã kum,

—Me on Berēkam me prīre nhimex. Bu'ã Berē nhõ pyka kunīkôtdjwỳ dja ga me me prīre nhimex. Mybit dja ga me kunī nhimex. Me prīre rwỳk'ã amex amãnhkrut apêx nhijukribit dja ga me me imex kêt, ane. Erodji õ krākamngônhmã ane nhym me arỳm me prīre'yỳr mõn me imexo mõ. Me imexo mõn arỳm me imex pa. Nhym me arỳm amak djàje mỳro kumex. ¹⁷ Amrêbê: ne Metĩndjwỳnh me mỳr kumex'ã ajarê. Kabên jarênh djwỳnhbê Djermimã 'ã ajarê. Nhym arỳm kukwakam me bakukãmãremã kum,

¹⁸ “Ota krībê Ramakam me mu:w ne kàj bê amra:. Rakeu krao amak djàje me mu:w.

Kra arỳm kubê kêt kam ne me te kute memã kaprĩ kwỳ ngrimã.”

Nãm ã kabên jarênh djwỳnh Metĩndjwỳnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênh mõ:n arênh mõr tãmtã arỳm 'yỳr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne me arỳm mỳro kumex. Krākamngônh arỳm me prīre nhimex ne nhym me arỳm amak djàje mỳro kumex. Djermi kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt me arỳm ã mỳro ane.

Nadjare'yỳr akêx'ã ujarênh.

¹⁹ Jôdje ar Edjitukam ar ba: nhym kam Erodji arỳm ty. Ty nhym kam Jôdje arỳm biptiro nõ. Biptiro nõ nhym Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm kum amijo amirĩt ne kum,

²⁰ —Kàjmã djan prīremẽ nã aro tẽ. Me abê idjaer nhõ pyka'yỳr aro tẽ. Me kute bit prīre bĩn prãmja ne me arỳm ty, ane. ²¹ Nhym kam Jôdje arỳm kàjmã djan prīremẽ nã aro tẽ. Aro tẽn amũ mebê idjaer

nhõ pyka'ÿr aro tẽ. 'ÿr aro tẽ:n arÿm 'ÿr aro bõx.
 22 'ÿr aro bõx nhym me arÿm kum,

—Erodji kra Akireu arÿm pykabê Djudêjakam bãm pãnh memã bẽnjadjwÿr, ane. Nãm me Jõdjemã ane nhym arÿm kum uman Djudêja'ÿr tẽm prãm kêt. Ne kam õtkam me'õ arÿm nêje kukrà. Nhym kuman arÿm pykabê Djudêja nhibej tẽn kam pykabê Garrêjakam bõx. 23 Ne ajte tẽ:n arÿm krĩrãxbê Nadjarekam bõx ne kam ar ba. Kam ar ba: nhym kam Jeju arÿm kam abatãnh ne. Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh ja'ã ajarê. Jeju Nadjarekam abatãnh'ã ajarê. Kabẽn jarẽn djwÿnhmã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukãmãremã kum, “Dja me abenmã 'ã, ‘Nadjarekam ne abatãnh djà’, anhÿro ba.”

Nãm ã ujarẽn djwÿnh Metĩndjwÿnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arÿm 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arÿm 'ÿr o bõx nhym Jeju arÿm Nadjarekam abatãnh ne. Me bakukãmãremã 'ã ujarẽn kõt ne arÿm Nadjarekam abatãnh ne.

3

Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujarẽn.
Mak 1.1; Ruk 3.1; Dju r 1.19

¹ Jeju Nadjarekam ar ba: nhym kam ngômã me angjẽn djwÿnhbê Djuão arÿm bõx. Pykabê Djudêjakam kapõt kukritkam ne Djuão me akreo ba. Me ta ne me 'ÿr ban bõxo kumex nhym ar me akreo ba. ² Nãm memã kum,

—Me amikam akapřiren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx. Arým kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba 'ýr. Nãm ã Djuão memã ane. ³ Amrêbê: ne Metĩndjwýnh Djuão kukãm 'ã ajarê. 'Ã ujarênh djwýnhbê Idjaijmã 'ã ajarê. Nhym arým kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kàj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ê, on Bẽnjadjwýr djwýnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute bẽnjadjwýr rax kutêp pryò mex ne kute kum katàt pry jadjwýrja pyræk', ane.

Dja ã ujarênh djwýnh Bẽnjadjwýr djwýnh'ã memã ane.”

Nãm ã Idjaij Djuão'ã me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênhò mō:n arênhò mōr tãmtã arým 'ýr o bôx. Tũmràm 'ýr o bôx nhym Djuão arým kato. Me bakamingrãnyrekam katon arým ã me akreo bao ane. Metĩndjwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt Djuão arým katon ã me akreo ane.

⁴ Be, Djuão ne mry jabatãnhbê kameru kĩ nhipêxo kubêkàn angij ne mry kào amikrax pren krytkanhê kun menh kangôo ikõ. ⁵ Nhym kam krĩraxbê Djeruxarêkam me ja Djuão'ýr bôxo dja. Bu'ã pykabê Djudêjakam me jadjwý Djuão'ýr bôxo dja. Ngôbê Djodão bu'ã pykakam me jadjwý 'ýr bôxo kume:x ne. Nãm me Djuão'ýr ban bô:xo dja. ⁶ Ne kam amijaxwe kôt amijarên memã kum,

—Be, mrãmri ne ba ijaxwe tùm krãptĩ. Arým imã kĩnh kêt ne wãnh kum inhire, ane. Nhym kam ngô raxbê Djodãokam mã Metĩndjwýnhmã me angij.

⁷ Nhym kam mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ krãptĩ arým Djuão'ÿr bôxo dja. Nhym me omũn memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Mÿj me'õ got ne me amã Metĩndjwýnh ngryk nhõ akati jarẽ ga me umaje iwÿr aprõt kajgo? ⁸ On katàt amijo aba gẽ me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri ga me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhirern aje Metĩndjwýnh'ÿr amijo akẽx jabej gẽ me me amã kato. Ne kam me akam kĩnhkumrẽx kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apôx ne kam kĩnhja pyræk. ⁹ Kwãrĩk wãnh me anhõkre kadjwýnhbê anhingêt kukãmãre Abraãoo adjãmra kêt ne amim,

—Me ba ne ba me ibê Abraão tàmdjwý. Dja Metĩndjwýnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraãokôt Metĩndjwýnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikẽnh kêtumrẽx, ane. Kwãrĩk wãnh ga me ã anhÿr ar aba kêt. Kati. Ë, ba me amã arẽ. Dja ga me te abê Abraão tàmdjwý nhym Metĩndjwýnh tu me ajo ajkẽ, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkẽ. Ne ren kute ajte Abraão tàmdjwý prãm jabej ren tu kënjaio itun o amim Abraão tàmdjwý nhípêx nhym me ren tu katon kumex. ¹⁰ Ë, mrãmri arým 'ÿr. Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati arým 'ÿr. Kute mrãmri ne pidjô apÿnh abenkam ô kêt nhym me kute kàr ne o mrãnh ne kute kuwykam rẽnhja pyræk. Arým ne Metĩndjwýnh me ajã pidjô djô kêt jakren arým me

ajaxwe pãnh kute me ajo bikênh 'ÿr. Dja me ajo mõn kuwykam me amê. Arÿm 'ÿr. Kute mrãmri ne me'õ kute pidjômã 'ÿr kadjy kute parbê kàxkrãkõ mÿnh ne o ãm pyrãk.

¹¹ Mrãmri ba ne ba ngômãbit me ajangij. Ga me amikam akaprïren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akêx ba ngômãbit me ajangij. Nhym be, itotokbê ne me'õ bõxmã. Me'õ tãm ne raxo kute amũ ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ÿr ibikamênh prãmje. Nã bãm te irax ne 'ã inhibõn ije kum parkà 'ã pre bõnh ne o itêm prãmje. Be, ãm irax ba ren arÿm kum apê. Nhym be, kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãm ne arÿm bõx 'ÿr. Djãm ngômã kute me ajangiênhmã? Kati. Tãm dja bõx ne kam me awÿr Metĩndjwÿnh Karõ jano. Katãt me aje amijo ababit'ÿr dja ano kute me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja kute kuwymã me arênhmã. ¹² Gêdja bõx ne kam kute mrãmri ne me kute kôtyk byr ne o kute bàygogore ka'uk ne kute kam mũm 'ynhĩ, 'y mexjao atom ne kam kute 'ÿkàjao tēm ne kute kuwykam mēnh nhym xêtja pyrãk. Dja me'õja bõx ne ã me axweo anen kuwykam me kurê. Nhym kuwyja dja pôk rã'ã: rã'ãn apêx kêtumrêx. Nhym be, me mex, me katãt kute amijo baja'ã gêdja 'y mex jakren mũm meo atom. Meo atom ne kàjkwakam õ pykamã meo mõ gê me kam kam kĩnhkumrêx ne ar ba. Arÿm kute meo anhÿr 'ÿr. Nãm ã Djuão mebé pardjêumã ane.

*Djuão kute ngômã Jeju jadjàr.
Mak 1.9; Ruk 3.21; Dju r 1.32*

¹³ Kam Jeju arým pykabê Garrêja kurũm tẽ. Tẽ:n arým ngôbê Djodão'ÿr bôx. Nãm 'ÿr bôx ne arým Djuão'ÿr bôx. Kute Metĩndjwýnhmã ngômã adjarmã ne 'ÿr bôx. ¹⁴ Nhyum kum,

—Djãm ba ije ngômã ajadjarmã? Kati. Ba ne ga ren Metĩndjwýnhmã ngômã ijadjà, ane.

¹⁵ Nhyum kum,

—Kati, kwãrik rá'ã. Metĩndjwýnh kute gu bamã katat baje amijo baba'ã karõ kôt dja gu prĩne katat amijo baba. Kam dja kĩnhkumrẽx. Kam dja ga on ngômã ijadjà, ane.

¹⁶ Nhyum arým ngômã adjà. Nhyum kam wabin dja nhyum aêrbê kàjkwa arým aben bê ajkij. Aben bê ajkij nhyum me kute omũnh kadjy Metĩndjwýnh Karõ kute tut pyræk arým 'ÿr ruw ne 'ã tỹm. 'Ã tỹm nhyum Djuão arým omũ. ¹⁷ Nhyum ã, arým kàjkwa kurũm Metĩndjwýnh memã kabẽn ne memã kum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrẽx. Ba kam kam ikĩnhkumrẽx. Nãm ã Metĩndjwýnh Kra'ã memã ane.

4

Xatanaj te kute axwe'ã Jejumã àpnênh.

Ruk 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

¹ Nhyum kam Metĩndjwýnh Karõ kapôt kukritmã Jejuo katon o mõi. Dja Xatanaj te kute axwe'ã mênhmã kum apnê. Ja kadjy ne o mõi. ² Nhyum kam Jeju Metĩndjwýnhmã amijajbu. Nãm amijajburo dja: nhyum 'ã akatibê 40 apêx. Nhyum kam arým kum prã:m ne. ³ Nhyum kam me axwe'ã memã àpnênh djwýnhbê Xatanaj arým 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Nãm bit kute amikôt o ba nhyum kôt axwemã 'ÿr bôx. Ne kam kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwỳnh Krakumrêx jabej ne goja kênjamã akabên gê goja kubê djwỳ ga krê, ane. Nãm Xatanaj ã Jejumã ane. ⁴ Nhyam kam kum,

—Kati. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne amrêbê: me ikukãmãremã kum,

“Djãm djwỳobit dja me amityx ne tĩn ne ar ba?

Kati. Metĩndjwỳnh kabẽnodjwỳ dja me amityx ne tĩn ne ar ba, kabên kunĩo.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh me ikukãmãremã ane nhyam me arỳm 'ã pi'ók no'ók ne. Ije Metĩndjwỳnh kabên ja markam ije akabênkôt kěno djwỳ prãm kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

⁵ Nhyam kam Xatanaj Djeruxarê'ỳr o tẽn o bôx. Krĩrax jamã ne me kum, “Metĩndjwỳnh nhõ krĩrax”, ane. Nãm o bôx ne o tẽn Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr o bôx. Ne kam o tẽn o wabin kikreti nhimók'ỳr o bôx ne anhá'ã kudja. ⁶ Ne kam kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwỳnh Krakumrêx jabej goja rũm tẽn ato. Amrêbê: ne me akukãmãre amã arê. Metĩndjwỳnh kukwakam amã arẽn amã,

“Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwỳnhmã karõ.

Dja me atěmkôt amã ikra dja gê kěn'õ apar ngãnh kětkumrêx.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh me akukãmãre amã ane nhyam me arỳm 'ã pi'ók no'ók ne. Ajrã, rũm tẽn ato gê goja me atěmkôt amã ikra dja, ane. ⁷ Nhyam Jeju kum,

—Kati. Mỳkam? Bir, ba ajte amã arê ga ama. Amrêbê: ne me ikukãmãre memã arê. Metĩndjwỳnh kukwakam memã arẽn memã kum,

“Kwãrĩk wãnh Běnjadjwỳr djwỳnh, Atĩndjwỳnh kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh me ikukãmãremã ane nhyam me arỳm 'ã pi'ók no'ók ne. Ije Metĩndjwỳnh kabên

ja markam ne ba ije akabênkôt rûm itêm ne idjâtor prâm kêt, ane.

⁸Nhym Xatanaj ajte o tẽn krânh prêkti nhimôk'ÿr o wabi nhym dja. Nhym kam apÿnh pyka djâri nhym Xatanaj arÿm kum kunĩ jakreo dja. Ne apÿnh bẽnjadwÿr kute meo ba djâri kum me kunĩ jakreo dja. Nhym apÿnh me ò mÿjja rûnh ne uma djâri nhym kum me kunĩ jakreo dja nhym arÿm kunĩ pumũ. ⁹Nhym kam kum,

—Ba amã ja kunĩ kanga. Ba amã me ò mÿjja rûnh ne uma kunĩ kanga. Dja ga amijo angrin ikuka kôn timerão nhÿn imã irax jarê ba arÿm amã kungã. Ba amã kunĩ ngã ga arÿm idjô'ã o aminhôn ar o aba, ane.

¹⁰Nhym Jeju kum,

—Kati, Xatanaj, on rûm imã akàx. Djãm ije akuka kôn timerão inhÿrmã ne ije amã arax jarênhmã? Arkati. Mÿkam? Bir, amrêbê: me ikukãmãre memã arê. Metĩndjwÿnh kukwakam memã arên memã kum,

“Bẽnjadwÿr djwÿnh, Atĩndjwÿnhmãbit dja ga amijo angrin kum rax jarên ajbitmã apê.

Kwãrĩk wãnh atemã 'ômã rax jarên kêt.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me ikukãmãremã ane nhym me 'ã pi'òk no'òk ne. Ije Metĩndjwÿnh kabên ja markam ne ba ije akuka kôn timerão inhÿr ne ije amã arax jarên prâm kêt, ane.

¹¹Nhym kam Xatanaj arÿm kum kàx ne mã tẽ. Nhym kam kadjy mrãnh djwÿnh ar arÿm 'ÿr bôx ne o djuw mex.

*Jeju kute me akremo krax.
Mak 1.14; Ruk 4.14*

12 Nhym kam Jeju arÿm tẽ. Tẽ:n pykabê Garrêjakam bôx. Me arÿm kute Djuãoo tÿm ne kubê ijêkam ne Garrêjakam bôx. 13 Nãm Garrêjakam krîraxbê Nadjarekam bôx. Ne kam kurûm katon kam amũ krîraxbê Kapanakam tẽn bôx ne nhÿ. Imôti mÿrri ne Kapana dja. Me kute Kapana bu'ã pykamã Djeburõmẽ Naptar jarênh. Kam ne krîraxbê Kapana dja. 14 Amrêbê: ne ujarênh djwÿnhbê Idjaij me bakukãmãremã arê. Jeju Kapanajakam bôx jarê. Metîndjwÿnh kukwakam ne Idjaij memã arên memã kum,

15 “Pykabê Djeburõ, pykabê Naptar. Imôti'ÿr pyka. Ngôbê Djodão nhikjêbê pyka.

Me bajtem nhõ pyka jamã ne me kum Garrêja jarê.

16 Pyka jakam ne me axwe:. Me mrãnh punu:re kute mrãmri ne akamàt kô tykkam me mrãnh punu pyràk.

Me ja ne me arÿm me'õ me:xkumrêx pumũ kute mrãmri ne me kute memã irã djà rax pumũnh pyràk.

Pyka jakam ne me kaprîre ne ar ba. Kute mrãmri ne me on tyk karõ kaprîn ar ba pyràk.

Me ja ne me arÿm me'õ me:xkumrêx pumũn kînhkumrêx ne. Me kînhkumrêx kute mrãmri ne ajte arngrokam me kînh pyràk”, ane.

Nãm Idjaij ã me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênhõ mõ:n arênhõ mõr tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju arÿm Kapanakam bôx. Me:xkumrêx ne arÿm kam bôx. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne bôx.

17 Ne kam arÿm kàj bê me akremo krax. Ne amijã memã kum,

—Amikam akapřiren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx. Arým kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba 'ýr. Nãm ã Jeju me akreo ane.

Jeju kute amikôt me kamẽnh.

Mak 1.16; Ruk 5.1

¹⁸ Nhyr kam Garrêjakam Jeju imôti mýrbê tẽ. Nhyr Ximãomẽ Ængre ar axikôt katorja ngôkam ar kryre rẽnho ba nhyr arým ar omũ. Ximãomã ne me Pedru jarẽ. Ar kubê tep pynênh djwýnh tũm.

¹⁹ Nãm ar ar kryre rẽnho ba nhyr Jeju arkum,

—On ar mã ikôt ajkamẽ. Jakam dja gar ikôt me kamẽnho aba kute mrãmri ne ar aje tep pynênh aba pyræk, ane. ²⁰ Nhyr ar on amikôt kryre mẽn arým mã Jeju kôt ajkamẽ.

²¹ Nhyr ãm ajbir tẽ nhyr Xijagumẽ Djuão ar kàkam nhỹ nhyr arým ar omũ. Ar axikôt kator. Djebedêu ne ar adjuw. Djebedêumẽ ne ar amim kryreo mexo nhỹ. Nãm ar omũn arým kàj bê amikôt ar ku'uw. ²² Nhyr bãm Djebedêu kàkam nhỹ nhyr ar arým wãnh kum iren mã Jeju kôt ajkamẽ.

Jeju kute me punuo mex.

Mak 3.7; Ruk 6.17

²³ Nhyr kam Jeju Garrêjakam pyka kunikôt memã kukràdjà jarẽnho ba. Apýnh mebê idjaer bikprõnh djàri memã arẽnho ba. Ne kàj bê ujarênh ny jarẽnho ba. Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ujarênh ar ba. Ne kam arým apýnh me kanêmẽ me punuo mexo ba. ²⁴ Nhyr me arým arênh kumex. Pykabê Xirijkam ne me přine me kunĩmã arẽnho ipòk ne.

Arênho ipôk nhym me kunĩ arým Jeju jarênh ma. Ne kam arým 'yr me punu kunĩo bôx. Apÿnh me kanê djâri meo bôx. Ajte apÿnh me tokry djâri meo bôx. Nhym me kwÿ me karô punu kute meo baja nhym me meo bôx. Nhym me kwÿ me tyk kute meo baja nhym me meo bôx. Nhym me kwÿ akry nhym me meo bôx. Nhym kam arým me kunĩo mex. ²⁵ Nhym kam me krãptĩ: arým 'yr bôx ne kôt ar ba. Pykabê Garrêja kurũm, pyka nhidjibê Krĩraxbê 10 kurũm, krĩraxbê Djeruxarê kurũm, pykabê Djudêja kurũm, ngôbê Djodão nhi-jukri pyka kurũm ne me bôx ne kôt ar ba.

5

Me kĩnh'ã ujarênh.

Ruk 6.20

¹ Kam ne me krãptĩ: Jeju kôt ar ba nhym me omũ. Ne kam arým krãnh'ã tén wabi. Wabin arým nhÿ. Nhÿ nhym kôt ba djwÿnh ar arým 'yr bôx ne nhÿ.

² Nhym arým arkum amikabên jarênhmo krax ne kum,

³ —Ë, djãm me kute amim, “Ikajgo”, anhÿro baja djãm me kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja kàjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh amim me utàn meo ba. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.

⁴ Djãm me mÿr baja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja Metĩndjwÿnh ã meo kĩnhkumrêx. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.

⁵ Djãm me kabôt katija kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja me ã pykakam mÿjja kunĩo õ. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.

- 6 Me kute memã kum, “Ba on Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt”, anhyro ba ne kute katàt amijo ba prã:mja djãm me kaprĩ got? Kati. Mỳkam? Bir, me wã dja me ĩ axwe kêt'yr bõxkumrẽx ne arỳm prĩne Metĩndjwỳnhmã mexkumrẽx. Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
- 7 Djãm me ukaprĩja kaprĩ got? Kati. Mỳkam? Bir, me wã dja Metĩndjwỳnh kum me kaprĩkumrẽx. Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
- 8 Djãm me kute amikam axwe'õ mar kêtja kaprĩ got? Kati. Mỳkam? Bir, me wã dja me Metĩndjwỳnh pumũ. Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
- 9 Djãm me kute aben nêje me kukràò baja kaprĩ got? Kati. Mỳkam? Bir, me wã'ã dja me abenmã kum, “Metĩndjwỳnh kra ne wã”, ane. Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
- 10 Me katàt kute amijo baja dja me te katàt nhym me arỳm meo ajkẽ. Me katàt kute amijo bakam meo ajkẽ. Djãm kam me kaprĩ got? Kati. Mỳkam? Bir, me wã dja kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm amim me utàn ar meo ba. Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
- 11 Ar ga dja gar ikabẽn markumrẽx ne kôt ar amijo aba nhym me te wãnh ar amã akij ne te ar ajo ajkẽn te ar ajaxweo ar apytà, apỳnh ar ajaxwe djario ar apytà. Djãm kam ar akaprĩ got? Kati, Mỳkam? Bir, kàjkwakam akĩnh djà raxkam. ¹² Dja gar tu akĩnhkumrẽx ne kam akĩnh kati. Mỳkam? Bir, dja Metĩndjwỳnh ar amã o pãnh rax ne. Kàjkwakam gẽdja amã o pãnh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex ja dja gar amikukãm aman kam akĩnh kati. Nãm me tũmre ã

axwe anen me kamingrãny kajmã'ã ã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnho bikẽnho bao ane. Ga, arỳm kam kàjkwakam me kĩnhkumrẽxja pumũ, ane.

Kadjwanhĩmẽ kurwỳ djà'ã ujarẽn.

Mak 9.50; Ruk 14.34

¹³ Ne kam ajte arkum,

—Ar aje kadjwanhĩ pyræk. Kadjwanhĩ kute òmrõo mex pyræk ar gadjwỳ dja gar ajmã akute kêt ne akabẽn mexkumrẽx ne ar aba nhym ar abu'ã me ja kwỳ ar akudjwa arỳm mex jabej. Dja kadjwanhĩkam akry apêx jabej mỳj dja ajte akry kadjy kam nẽ? Arkati. Arỳm mỳjja akry kadjy punukumrẽx. Godja punukam me kum kĩnh kêt ne arỳm rũm kapĩ. Kapĩ nhym me arỳm 'ã mrãn paro kajy. Ar gadjwỳ godja gar memã kum, “Ba ne ba ije Jeju mar”, ane. Ne ate kam ar ajaxwe gar arỳm apunu. Apunu nhym me arỳm kum ar akĩnh kêt ne ar apunukôt kum Metĩndjwỳnhdjwỳ kĩnh kêt.

¹⁴ Ar aje mrãmri ne pyka kunĩkôt me kurwỳ djà pyræk. Ga, krĩraxja pumũ. Djãm krãnhre'ã me kute krĩrax nhipêxkam me kute o bipdjurmã? Arkati. Ar gadjwỳ kwãrĩk wãnh ikam apijàm kêt ne ikôt adjukapřĩ. ¹⁵ Ngõnhpôkdjwỳ. Djãm me kute kum angjẽn ne kute mỳjja 'òkôt o bipdjur got? Kànoipôko 'ã pro got? Kati. Ngõnhpôk ne me kum angij ne tu parkam, kênhkam umjuw nhym me kunĩmã kikre kre kurwỳo ku'ê. ¹⁶ Ar gadjwỳ kwãrĩk wãnh ikam apijàm kêt. Ar abê me kurwỳ djà pyræk ne ar adjukapřĩ. Dja me ar adjukapřĩ pumũn arỳm kàjkwakam ar Abãmmã rax jarẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Môjdjê kukràdjà'ã ujarênh.

Ruk 16.16

¹⁷ Ne kam ajte arkum,

—Kwārīk wānh ijā amim, “Be, mỳj kadjy ne Jeju bôx? Bir, kute memā kum, ‘Kwārīk wānh jakam Môjdjê kabēnja mar kêt. Ne Metīndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh ‘odjwỳ kabēnja kwārīk wānh mar kêt.’ Kute ã memā anhỹro ba kadjy ne bôx”, ane. Kwārīk wānh ijā ã amim anhỹr kêt. Djām ije ja jarēnhmā? Kati. Mỳkam? Bir, me amrêbê: me bakukāmāremā ijā ajarê. Nhy m me aben djô'ã arēho mō:. Arēho mōr tãmtã arỳm iwỳr o bôx. Ba kam arỳm me kute amrêbê: ijā ujarēnh kôt ar amijo iba. Me kute ikukām ijā ujarēnh kôt ije amijo anhỹr kadjy ne ba bôx. Kam ije ar kabēn markumrêx ne ije ar'ã anhỹr prām kêt. ¹⁸ Dja te Metīndjwỳnh kabēn kukràdjà kwỳ'ã pi'òk no'òk kryre ne te apỳnh mỳrbê kyx djàri'ã pi'òk no'òk kryre djām 'õ kajgomā? Kati. Dja 'õ kajgo kêt. Kabēn'ã pi'òk no'òk kôt dja mỳjja apôxkumrêx. Kôt dja mỳjja kunī apôx tē:n prīne apôx mexkumrêx. Kabēn 'õ dja kajgo kêt kumrêx. Nhy m kam kàjkwamē pyka arỳm apêx. Mrāmri ne ba ar amā ja jarēnhkumrêx.

¹⁹ Godja me'õ Metīndjwỳnh kabēn ngrire 'õmā kajgo jarēn kam 'ã memā kum, “Kabēn ja dja ga me mar rerekre”, anhỹro ba jabej, dja me adjwỳnhdjwỳmā kum, “Akajgo”, ane. Kàjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utār ne ar meo bakam dja me kunī kum, “Akajgo”, anhỹro kumex. Nhy m be, dja me'õ Metīndjwỳnh kabēn man kôt ar amijo ban kam memā kabēn jarēho ba. Me'õ jamā dja me kum, “Araxkumrêx”,

ane. Kàjkwakam Běnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja me kum, “Araxkumrēx”, ane. ²⁰ Kam, ba ar amã arē gar ama. Djãm mrãmri Môjdjê kukràdjà mar djwÿnhmē mebê pardjêu mexkumrēx? Kati. Mrãmri ar aje katàt amijo abakam ne o aje me akrenhkambit dja kàjkwakam Běnjadjwÿr djwÿnh amim ar apytà gar kôt ar amijo aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me nryk'ã ujarēnh.

Rô 12.19; Ep 4.26; Xim k 2.8; Xij 1.19

²¹ Ne kam ajte arkum,

—Amrēbê: me bakukãmãre memã kum,
“Kwãrĩk wãnh me par kêt”,
anen ajte,

“Dja me me'õnh bĩ nhym me arÿm kum axwe pãnh jarē”, ane.

Tãm ne me ar amã arē gar arÿm ama. ²² Nhym be, ba dja ba ar amã arē gar ama. Djã ne me me'õnh bĩ nhym me arÿm kambit kum axwe pãnh jarē? Kati. Me kute me'õkam nrykkamdjwÿ. Dja me axwe jabej kukjêr kêt ne tu kam nryk. Nhym kam me arÿm kum axwe pãnh jarē. Ba ajte ar amã arē gar ama. Me kute ikukwakam abeno kamyja godja me kum kamy kurêkam kum, “Apunure”, anhÿr jabej nhym kam me arÿm 'ã meo akuprõ. Memã axwe pãnh jarēnh djwÿnh krãptĩbê 70 jao akuprõ nhym me arÿm memã amikôt amijarē. Nhym be, godja me kamymã kum, “No kêt”, anhÿr jabej ne kam arÿm me biknor tokry djàkam kuwykam mõi jabej.

²³ Kam godja ga Metĩndjwÿnh nhõ ki'ÿr kĩnh djào abõx jabej. O abõxo tẽn kam akamy ma. Aje o akamyja kute ajã, “Nãm ijo ajkē”, anhÿrja ga

ama. Akam kaprîja ga ama. Djãm kam aje on Metĩndjwỳnhmã kĩnh djàja nhõrmã? Kati. Dja akamy akam kaprî ga Metĩndjwỳnhmã kĩnh djàjao bõx nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum kĩnh djàja kĩnh kêt. ²⁴ Kam dja ga wãnh ki kabem kĩnh djàjamã anhiren akamy kumrêx'ỳr tẽn kam kum akabẽn mex jarê gê akubyn akam kĩnh. Akubyn akam kĩnhkam dja ga akubyn tẽn kam kĩnh djàja mỳn Metĩndjwỳnhmã angã.

²⁵ Dja me'õ mỳjjakam kum akurên memã axwe pãnh jarênh djà'ỳr ajo tẽn jabej. 'Ỳr ajo tẽnri dja ga on o anhõbikwa. O anhõbikwa nhym arỳm memã axwe pãnh jarênh djà'ỳr ajo tẽn kêt. Nok ga ren o anhõbikwa kêt nhym ren memã axwe pãnh jarênh djwỳnhmã akanga nhym ren mebê ijê djwỳnhmã akanga. Nhym kam ren mebê ijê djakam abê ijê. ²⁶ Ga ren kam akator kêt. Prĩne aje amijo pãnh mex inomã mẽnkhambit ren akato. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute abenbê prõmẽ mjênmeõ àkĩnh.

Mat 19.3; Mak 10.2

²⁷ Ne kam ajte arkum,

—Nãm me ar amã,

“Kwãrĩk wãnh mebê prõ, nàr mjêno adjàkĩnh kêt”,
ane.

Ja ne me ar amã arê gar ama. ²⁸ Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Mrãmri ro'ã anõrkam ajaxwe. Djãm kambit ne ajaxwe? Kati. Dja gar me'õ nire pumũn arỳm amã o anõr prãm ne. Jabit. Kam arỳm akadjwỳnhbê amim o adjàkĩnh'ã karõ. Kamdjwỳ arỳm ajaxwe. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁹ Ne kam Ar kubê axwe pyma. Ga, me kute apỳnh kukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumũ. Me

kute àpênh jaxweo krã'yrmã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ano djobôko ajaxwe prãm ga ren on kaban mùm amibê amê. Ren te ano nhikjê kêt ne ren Metĩndjwýnh kôt atĩn ne ar aba rã'ã, kam ren akĩnhkumrêx. Ne ren ano amãnhkrut rã'ã nhym Metĩndjwýnh ren me biknor tokry djakam amê. Ga ren kam akaprĩkumrêx. ³⁰ Ne ga ren anhikra djobôko ajaxwe prãm ga ren on krãtan mùm amibê amê. Ren te anhikra nhikjê kêt ne ren Metĩndjwýnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã kam, ren akĩnhkumrêx. Ne ren anhikra amãnhkrut rã'ã nhym Metĩndjwýnh ren me biknor tokry djakam amê. Ga ren kam akaprĩkumrêx, ane. Djãm mrãmri ne me kute amino kadjarmã ne Jeju arkum karõ? Kati. Djãm mrãmri ar kute aminhikra krã'yrmã arkum karõ? Kati. Me kute àpênh jaxweo krã'yrmã ne Jeju Ar kubê axwe pyma.

³¹ Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me kute prõ kangamã gê me 'ã pi'òk no'òk ne kum kungãn kam kanga”, ane.

Nãm me ã ar amã ane, gar ama. ³² Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Gêdja me'õ prõ djwýnh kangan kam arým axwemã ngrêk. Gêdja prõ djwýnhja pãnh me'õ mymã kabên nhym arým 'yr mō. Nhym kam nija arým o akĩn kam axwe. Nhym kam my jadjwý arým o akĩn kam adjwýnhdjwý axwekumrêx. Nhym be, prõja krô'ã mjênkambit nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

³³ Ne kam ajte arkum,

—Kam, amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Dja gar memã akabên jarên amã me kute amar pydji prãm jabej kum,
 ‘Metĩndjwýnh ne amybým kute imar. Ije amã ik-abên pydjín arênhkôt kute imar’, anhýrkam kwãrĩk wãnh ‘ã adjukanga kêt.

Dja gar aje memã akabên jarênh kôt ar amijo abakumrêx. Nok ren ga kôt ar amijo aba kêt ne ren arým Metĩndjwýnh jarênh kajgon ren o kum amikurêtuw”, ane.

Nãm me bakukãmãre ã memã ane gar arým ama.

³⁴ Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje memã akabên jarênhkam aje ajte kôt Metĩndjwýnh nàr ò mýjja'õ jarênhmã? Kati. Mrãmri dja gar memã akabên pýnhbit jarê. Kwãrĩk wãnh aje memã akabên pydjín arênhkôt ajte memã kàjkwa jarênh kêt. Metĩndjwýnh kam ýrkam memã arênh kêt. ³⁵ Kwãrĩk wãnh ar aje memã akabên pydjín arênhkôt ajte memã pyka jarênh kêt. Metĩndjwýnh pykakam par djãm djakam memã arênh kêt. Nàr, kwãrĩk wãnh ar aje memã akabên pydjín arênhkôt ajte memã Djeruxarê jarênh kêt. Kubê Běnjadjwýr rax djwýnh nhõ krĩraxkam memã arênh kêt. ³⁶ Nàr, kwãrĩk wãnh ar aje memã akabên pydjín arênhkôt ajte akrã jarênh kêt. Mýj ne gar aje omã? Djãm ar ga aje akrãkam akĩ 'õo akamã nàr akĩ 'õo kakrãtykmã? Arkati. Te aje akĩo anhýrmã.

³⁷ Kam, memã akabên pýnhbit jarê. Aje mrãmri mýjjao anhýrmã. Kambit memã kum, “Nà. Dja ba ã o ane”, ane. Nàr, aje mýjjao anhýr kêtã. Kam memã kum, “Kati. Dja ba o anhýr kêt”, ane. Jabit memã arê. Memã akabên pýnhbit jarê. Godja gar memã akabên jarê ne me kute ar amar pydji kadjy ajte kôt memã apýnh mýjja jarên arým akabên

punu. Kute mrãmri ne me axwe nhõ bẽnjadwÿr jawkwa kurũm akabẽn kator pyræk. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute ar amipãnh nêje ar akre.

Ruk 6.29

³⁸ Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,
‘Dja me me’õ no katøk gê me o aben man kam pãnh
no katøk. Nàr, dja me me’õ djwa kwÿr gê me
pãnh wa kwÿr’, ane.

Me bakukãmãre ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane. ³⁹ Nhy m be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje amipãnh meo abikênhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Dja me ar ajo ajkê gar amipãnh meo abikênh kêt. Godja me ikra poo anhine djubôkbê ar akurwanh jabej tu me’ÿr anhine nhikjêo apa gê kurwa. ⁴⁰ Nhy m godja me arÿm pykakam me bẽnjadwÿr’ÿr ajo tẽn ’ÿr ajo bôx ne kum, “Me’õja ne ijo ajkê. Kum arê gê imã o pãnh”, ane. Nhy m bẽnjadwÿr arÿm amã “Pãnh dja ga kum anhõ kubêkà’õ pydjìn angã”, ane. Djãm aje kubê nê mã? Kati. Dja ga tu kam anhôdjàn h ne kum anhõ kubêkào amãnhkrut ne angã. ⁴¹ Dja me kôt atêmmã amã krà tÿ:x ne amã, “Ga dja ga ikôt tẽn nhy m ajã kirometu pydji apêx”, ane. Ga kam kabênkôt tẽn. Kôt atêmo kirometu pydji apêx. Ga kam ikabẽn kôt amã kĩnh ne ajte ijukri kôt tẽn nhy m ajã kirometu ’òdjwÿ apêx. ⁴² Godja me ar amã, “Imã angã”, anhÿr jabej tu kum angã. Godja me ar amã, “Imã angã. Ba kam ï amã kungã”, anhÿr jabej. Kwãrĩk wãnh kubê nê kêt. Ba ne ba ã ar amã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Arkum kurê djwÿnh jabêmã kute arkum arênh.
Ruk 6.27, 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14*

⁴³ Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me bakukãmãre ne memã kum,
‘Ar amã amibu’ã me ja jabên kam amã akurê
djwÿnh kurê’, ane.

Me ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane. ⁴⁴ Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar amã akurê djwÿnh kurêmã? Kati. Dja gar amã akurê djwÿnh jabê. Me kute ar ajo Metĩndjwÿnhmã à'wÿr ne kum, “Dja ga o ajkê”, anhÿro baja dja gar meo Metĩndjwÿnhmã a'wÿ ne kum, “Dja ga o djuw mex”, ane. Amã akurê djwÿnh kaprĩ. Me kute ar amã kabên punuo baja ne kute ar ajo bikêho baja dja gar meo Metĩndjwÿnhmã a'uw. ⁴⁵ Ar amã akurê djwÿnh jabên arÿm Abãm kôt amijo tẽ. Aje amijo kàjkwakam Abãm krakumrêx kadjy dja gar Abãm kôt amijo tẽ. Ga, Abãm kute me axwemẽ me mex’ã myto apôxja pumũ. Ne kute me katàt kute amijo bamẽ me ate kute amijo ba’ã nao bixadjwÿrja pumũ.

⁴⁶ Godja gar amã me kum ajabêjabit jabê djãm kam Metĩndjwÿnh kute ar amã mex jarênhmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar amã me kum ar ajabêjabit jabêkam. Amã akurê djwÿnh jabê kêtgam. Djori kam amex? Kati. Nãm ã me bẽnjadjwÿr bajtemmã pi’ók kaprĩo atom djwÿnh djàkĩnhĩ meo ane. Me kum kurê djwÿnh jabê kêt. Djori kam me mex? Kati. Metĩndjwÿnh ne memã axwe jarẽ. ⁴⁷ Godja gar anhõbikwamãbit akabên mex jarẽ djãm kam ar amexkumrêx? Kati. Mÿkam? Bir, ar aje

anhôbikwamãbit akabên mex jarênhkam. Aje akurê djwýnhmã akabên mex jarênh kêt kam. Nãm ã me bënjadwýr bajtemmã pi'òk kaprïo atom djwýnh meo ane. Me kute kurê djwýnhmã kabên mex jarênh kêt. Djori kam me mex. Kati. Metïndjwýnh ne memã axwe jarê. ⁴⁸ Kam ar ga dja gar amextire. Kàjkwakam ar Abãm prïne mextirekumrêx. Kudjwa ã ar amextireo anen amã akurê djwýnh jabê. Nãm ã Jeju arkum ane.

6

Kute ar ukaprï'ã arkum karõ.

¹ Ne kam aje arkum,

—Dja gar mekam adjukaprï. Djãm kam ar aje amim, “Ba memã amibên ne mekam idjukaprï gê ibu'ã me ja imã idjukaprï jarê”, anhÿrmã? Kati. Kwârïk wãnh amim anhÿr kêt. Dja gar memã amibên nhym me ar amã adjukaprï jarê. Djãm kam dja Metïndjwýnh ar amã akïnh djà ngã? Ar aje memã amibênkam djãm ar amã akïnh djà ngã? Kati. Kam ar aje memã amibênkam dja ar amã akïnh djà nhõr kêt.

² Kam ar aje me õ mÿjja kêt mã ar anhõ mÿjja nhõr kadjy. Djãm kam ar aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metïndjwýnh mar mexja kudjwamã? Nãm me kute memã amibên nhym me kute memã ukaprï jarênh kadjy amijo õ'i kakô. Me bikprõnh djàkam nàr pry kôt amijo õ'i kakôro ba. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwârïk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri ar aje amibênkam dja pykakam me ja ar amã ukaprï jarê. Djãm Metïndjwýnh dja ar amã akïnh djà ngã? Kati. Ar aje memã amibênkam dja

ar akam kînh kêtumrêx ne ar amã akînh djà nhôr kêt. Mrãmri ije ar amã ja jarênhkumrêx. ³ Nhym be, ar ga ar aje me õ mÿjja kêt mã mÿjja nhõrmã tu udju gê me ar abu'ã ar amar kêt. Gê ar aje memã òrkôt me ar abu'ã ar amar kêt. Dja gar memã angãn kwãrîk wãnh amim, “Arÿm ne ba kum kungã. Idjukaprîkumrêx”, kwãrîk wãnh amim anhÿro aba kêt. ⁴ Dja gar mebê udju nhym ar Abãm djwÿnh arÿm ar aman ta arÿm ar amã akînh djà ngã. Nhym kam me kunî ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Metîndjwÿnh mã ar kabên'ã arkum ujarênh.

Ruk 11.1

⁵ Ne kam ajte arkum,

—Metîndjwÿnh mã ar akabênkam djãm aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metîndjwÿnh mar mexja kudjwamã? Me kute memã amibên nhym me kute memã mex jarênh kadjy ne me me bikprôn timer djâkam nâr pry bikjêrkam Metîndjwÿnh mã kabêno ku'ê. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrîk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute amibênkam dja pykakam me ja memã mex jarê. Djãm Metîndjwÿnh kute memã mex jarênh mã? Kati. Me kute memã amibênkam ne Metîndjwÿnh mekam kînh kêtumrêx. Kam dja memã mex jarênh kêtumrêx. ⁶ Ar aje mrãmri kum akabênmã djãm ar aje memã amibên kadjy me ipôkri adjãmmã? Kati. Kwãrîk wãnh. Dja gar me kãxã ar anhõ kumoka'ê djwÿnh mã wadjàn amijã ijê. Ar Abãm djwÿnh ne bipdjur. Nãm te bipdjurn kute mÿjja bipdjur kunî pumũnh. Dja gar amijã ijê. Ne kam arÿm kum akabên jarê

nhym arÿm ar apumũn ar ama. Ar aman arÿm ar amã akĩnh djà ngã nhym kam me kunĩ ar apumũ. ⁷ Dja gar Metĩndjwÿnhmã amikabẽn jarẽ. Kwãrĩk wãnh me kwÿ kudjwa kêt. Me kwÿ kute apÿnh mÿjjao metĩndjwÿnh karõ nhipêx ne marja ne me 'êx ne arĩk mÿjjamã amikabẽn krãptĩ jarẽnh kajgoo ba. Ne arĩk amim, “Dja ba kum amijarẽnh krãptĩ gê ikabẽn krãptĩ man arÿm imarkumrêx”, ane. ⁸ Kwãrĩk wãnh me kwÿ ja kudjwa kêt. Djãm we ar aje Metĩndjwÿnhkumrêxmã akabẽn krãptĩ jarẽnh nhym kôt we kute amarmã? Kati. Ar Abãm djwÿnh, kubê Metĩndjwÿnhkumrêx, djã ne mÿjjao metĩndjwÿnh karõ nhipêxja kudjwa amakkre kêt? Kati. Metĩndjwÿnhkumrêx ne amak me:xkumrêx ne tu kute ar amar. Ar anhõ mÿjja kêtja tu kute mar. Ar aje kum mÿjjao adjà'wÿr kêttri arÿm kute ar amar.

⁹ Ate gêdja gar ikabẽn kôt kum akabẽn jarẽ ne kum,

“Djũnwã, ga ne ga kàjkwakam nhÿ ba arÿm ama.

Gê me amexo apymaja man amim ajarẽn abenmã ajarẽ.

¹⁰ On me kadjy abẽnjadjwÿr ne ar meo aba.

Ga, kàjkwakam me kute akabẽn marn kôt kute ar amijo baja pumũ.

Gê me pykakamdjwÿ on me kudjwa ã akabẽn marn kôt ar amijo bao ane.

¹¹ Akati jakam ar ijajkwa mãnhkutã ar imã inhõ kwÿ krẽn djà ngã.

¹² Ar ijaxwe maro akno. Godja me'õ ar ikam axwe bar o ibiknor jabej ga gadjwÿ ar ijaxwe maro akno.

¹³ Me kute ar imã axwe'ã àpnênh kunîkôt ga ga ar ijo tỳx bar mebê idjãm tỳx ne ijaxwe kêt. Dja ga ajte Xatanajbê mã ar ipytàro aba.

Mỳkam ne bar ã amã ane? Bir, abê Bënjadjwỳr djwỳnh. Ga apydji ajity:x ne ara:x rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja”, ane.

Dja gar ã Metĩndjwỳnhmã akabẽno ane. ¹⁴ Nã bãm ar amã, “Dja me'õ ar akam axwe gar tu wãnh axwe maro aknon kam angryk kêt”, ane. Mỳkam? Bir, godja gar me axwe maro aknon kam angryk kêt nhym kàjkwakam Abãmdjwỳ ar ajaxwe maro aknon akam ngryk kêt. ¹⁵ Nhym be, godja gar me axwe mar rã'ãn me kam angryk rã'ã jabej ar Abãmdjwỳ dja ar ajaxwe mar rã'ãn ar akam ngryk rã'ã. Kam ne ba ar amã, “Dja me'õ ar akam axwe gar axwe maro aknon kam angryk kêt.” Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁶ Ne kam ajte arkum,

—Ne kam ar aje Metĩndjwỳnhmã amijajbur jabej djãm ar aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metĩndjwỳnh mar mexja kudjwamã? Me kute amijajburo amirĩt ne memã amibẽn kadjy ne me amijo nokre kaprĩn aminokreo àpnu. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute amibẽnkam dja pykakam me memã mex jarẽ. Djãm kam Metĩndjwỳnh kute memã mex jarẽnhmã? Kati. Me kute memã amibẽnkam Metĩndjwỳnh mekam kĩnh kêtumrêx ne memã me kĩnh djà nhõr kêt. ¹⁷ Nhym be, ar ga ar aje kum amijajburkam on amikrã ngràn aminokre põ. ¹⁸ Ar aje amijajbur'ã memã amijo amirĩt kêt kadjy ã memã amijo ane. Ar Abãm djwỳnhbê Metĩndjwỳnh ne bipdjur. Nãm te apdjun

kute mỳjja bipdjur kunĩ pumũnh. Dja gar ã anen arỳm kum amijajbu nhym ar apumũn ar ama. Ar aman arỳm ar amã akĩnh djà ngã nhym kam me kunĩ ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kàjkwakam ar õ nêkrêx'ã arkum ujarênh.

Ruk 12.33; A Xim 4.8; Ped k 1.4; Idja 10.34

¹⁹ Ne kam ajte arkum,

—Kwãrĩk wãnh amim pykakam ar anhõ nêkrêx rax jadjwỳr kêt. Kam ne kanêremẽ 'òk arỳm abê o àpnu nhym me àkĩnhĩ arỳm 'ã òpòk ne o akĩ. ²⁰ Ate dja gar Metĩndjwỳnhmã apê nhym arỳm pãnh kàjkwa djwỳnhkam ar amã nêkrêx rax jadjuw. Kam ne 'òk kute ar abê o àpnu kêt nhym kanêre kute o àpnu kêt nhym me àkĩnhĩ kute 'ã òpòk ne o àkĩnh kêt. ²¹ Mỳkam dja kàjkwakam anhõ nêkrêx? Bir, ar aje anhõ nêkrêxkôt ajamak bẽn prãmkam. Dja kàjkwakam ar anhõ nêkrêx rax gar arỳm kàjkwakam mỳjjakôt ar ajamak bẽno aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

²² Nhym me nodjwỳ. Me noo ne me kute mỳjja pumũnh. Dja gar ano mex ne ajmã ano kute kêt jabej arỳm mrãmri arĩt tỳxkumrêx ne mỳjja pumũ. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyræk. ²³ Nhym be, dja ano rã, ano ajmã kute gar arỳm arĩt kêt ne aje mỳjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamàt kô tykkam mrãnh punuja pyræk. Gêdja gar Metĩndjwỳnh kôt aje amijo aba kêt jabej kute ar amã amikukràdjà jarênhja kôt aje amijo aba kêt jabej arỳm ar aje me'õ akamàtkam ba pyræk, aje me'õ akamàt kô tyk tỳxkam mrãnh punuja pyræk.

²⁴ Ë, nhỹnh ne me'õ amẽ ò bẽnjadjwỳr ajkrut ne kum apê? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja

kum ja kurên kam kum ja jabê. Nâr kon, gêdja kum ja kînh ne kumâbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja gar amã Metîndjwýnh kînh ne ajte amã nêkrêxo atom raxja kînh ne kam kute bēnjadjwýr amãnhkrutmã adjàpênh pyræk. Dja gar te o ane, ane.

Amikam umar punu kêt 'ã kute arkum karõ.

Ruk 16.13; Pir 4.6; Ped k 5.7

²⁵ Ne kam Jeju ajte arkum,

—Kwãrîk wãnh amikam adjumar punun amim, “Mýj dja ba kukrê, mýj dja ba o ikõ, mýj dja ba adjà?” Kwãrîk wãnh ã adjumar punuo anhýr kêt. Djãm Metîndjwýnh kute ar akudjwa djwýmê kubêkàbit maro ba? Kati. Kute ar gajbit ar amar týx. Kute ar amar týxkam dja ta arým ar amã ar anhõ kwý krên djãmê ar anhõ kubêkãmê kungã. Kam, kwãrîk wãnh amikam adjumar punu kêt. ²⁶ Ga, kýjrûm kwênhja pumû. Djãm kwênh kute pur kre nâr bàygogo djê nâr o atom ne kute õ kikrekam adjwýr? Kati. Kwênh kute ã o anhýr kêt nhym kàjkwakam Abãm tu o djuw mex. Metîndjwýnh ne kum kwênh kînh ngrire. Ar gajbit kum ar akînhkumrêx. Kam ar gajbit dja ar ajo djuw mexkumrêx. Kam kwãrîk wãnh amikam adjumar punun amim, “Mýj dja ba kukrê”? anhýr kêt. ²⁷ Djãm amikam ar adjumar punun arým ar adjumar punuo ar aje amû atyk kêtãmã aminhõ akati kamênhmã? Kati. Ar aje te o anhýrmã.

²⁸ Mýkam ne gar anhõ kubêkà prãmje amikam adjumar punu? Ga, kapôtkam pidjôrãja pumû. Mýj ne pidjôrã abatành on? Djãm pidjôrã àpênh nâr djãm kute õ kubêkà kayr? Kati. ²⁹ Bēnjadjwýr raxbê

Xaromão nhõ kubêkà me:xkumrêx ne kume:x. Djãm mexo kute pidjôrà pyràk? Arkati. Pidjôrà ne mexo kute Xaromão nhõ kubêkà jakrenh me:xi. ³⁰ Metĩndjwỳnh ne pidjôrà kre nhym abatành ne arỳm mexkumrêx. Akatija tãm kam ne mex nhym akati nhym me arỳm kaban kuwykam kurê nhym arỳm xêr. Ga, Metĩndjwỳnh kute prĩne pidjôrào djuw mex nhym mexkumrêxja pumũ. Mỳkam ne gar amim Metĩndjwỳnh mar rerekre? Kum pidjôrà kĩnh ngrire. Nhym be, ar gajbit Metĩndjwỳnh kum ar akĩnhkumrêx. Tãm dja gar ama. Djãm kute ar ajo djuw mex kêt mã got? Dja ar ajo djuw mexkumrêx gar arỳm anhõ kubêkà.

³¹ Kam kwãrĩk wãnh ar anhõ mỳjja prãmje amikam ar adjumar punu kêt. Kwãrĩk wãnh amim, “Mỳj dja ba kukrê”? nàr, “Mỳj dja ba o ikõ”? nàr, “Mỳj dja ba angij”? kwãrĩk wãnh amim anhỳr kêt. ³² Apỳnh pyka djàri me kute Metĩndjwỳnh mar kêtja kute mỳjja jakõtbit amak bẽn ne. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Kàjkwakam ar Abãm kute ar amar. Ar anhõ mỳjja kêtja kunĩkõt kute ar amar. ³³ Nhym be, ar ga, djãm ar amã mỳjja ja kĩnhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Bir, mỳj dja gar amã kĩnh? Bir, Metĩndjwỳnh kute ar apytàr ne kute ar ajo bajabit dja gar kumrêx amikam mar tỳx. Ne kõt ar ajaxwe kêt djwỳ dja gar mar 'ãno dja. Ja dja gar amã kĩnh nhym kam arỳm ar amã mỳjja kĩnhja kunĩ ar amã kungã. ³⁴ Kwãrĩk wãnh ar amikukãm adjumar punu'õ mar kêt ne amim, “Godja akatibé idjumar punu djà'õ iwỳr bõx jabej mã gêdja ba nẽ”? anhỳr kêt. Djãm akati 'õkam Metĩndjwỳnh kute ar ajo djuw mex kêt mã? Kati. Akati kunĩkõt kute ar ajo djuw mex. Dja akati nhym Metĩndjwỳnh ta

arÿm ar ajo djuw mex. Ar adjumar punu ar awÿr bôx jabej ajbit dja gar amikam ama. Kwârîk wãnh amû amikukâm adjumar punu'õ maro atêm kêt. Nâm ã Jeju arkum ane.

7

Ar kute me'ã axwe rênh nêje kute ar akre.

Ruk 6.37; Rô 2.1; Kô k 4.5; Xij 4.11

¹ Ne kam ajte arkum,

—Ar aje me axwe jabej me kukjêr kêt kam mÿkam ne gar tu me'ã amim, “Axwe”, anhÿro aba? Kwârîk wãnh. Dja gar me'ã axwe rênho aba nhym me arÿm amipãnh ar ajã axwe rē nâr Metîndjwÿnh arÿm ar amã ajaxwe jarê. ² Godja gar me'ã mÿjja'õ man kôt tu 'ã, “Axwe”, ane. Djâm kam me nâr Metîndjwÿnh akam kînh? Kati. Dja gar me'ã ane nhym me nâr Metîndjwÿnh arÿm ar gadjwÿ ar ajã mÿjja tãm man kôt ar ajã axwe mẽ. Dja gar Metîndjwÿnh kudjwa memã õr rÿnh nhym kam me akubyn ar aje memã õr 'ãnh ar amã kungã, ane.

³ Mÿkam ne gar akamy nokam pyka jaũmbit pumũn kam ar anokam pîponhtija pumũnh kêt ne?

⁴ Djâm ar aje akamymã kum, “Akmere, amrê ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhÿrmã? Ne kam ar anokam pîponhtiwã pumũnh kêt kumrêx ne. Ar aje aminokam pîponh pumũnh kêt kam we ã kum ane. ⁵ Kê. Mrãmri ne gar apunu rax ne kam ajajkwakambit amimexo amra. Akumrêx gêdja gar aminokam pîponhtiwã kaban kam arît mex ne arÿm kôt ar akamy nokam pyka jaũm ngrire wã kaba. Kam dja gar akumrêx wãnh ajaxwemã anhire. Ne kam arÿm aje aminokam pîponhti kadjâr

pyràk. Ar ga dja gar akumrêx wãnh ajaxwemã anhire ne kam arým amex ne ajaxwe kêt ne ar akamy jaxwe nêje kukrà kadjy arým amex. Amex kute arým ar akamy nokam pĩ jaũm kadjâr kadjy kute arĩt mex pyràk.

⁶ Me kwỳ ne me kum axwe kĩ:nh ne kam axwe'ã maje kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt. Djãm me jamã aje Metĩndjwỳnh kabên jarênhmã? Kati. Ga ren me jamã arê ne ren aje mrãmri me kute ropremã Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja rênh pyràk nàr me kute angrô jamymã kryt karỳr rênh pyràk. Kwãrĩk wãnh o anhỳr kêt. Ga ren o ane nhym ren me kum Metĩndjwỳnh kabên kurên o ajkên akêx ne gadjwỳ ajo ajkê. Kute mrãmri ne ropre kute mỳjja mex nhirênh nhym angrô jamy ituo kryt karỳr ngãnhja pyràk. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar kute Metĩndjwỳnh 'wỳr'ã arkum ujarênh.

Mak 11.24; Dju r 14.13; Ruk 11.9; Tex k 5.17

⁷ Ne kam ajte arkum,

—Dja gar tu mỳjja'ã 'uw, mã mỳjja'ã 'wỳro tẽ nhym Metĩndjwỳnh arým ar amã kungã. Ga, ar aje mã mỳjja jabej ne kam arým kum ajapôxja pumũ. Ne kam mã kikre jajkwa krekremã akabêno aku'ê nhym arým me kute ar amã 'ã rênhja pumũ. Dja gar ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane. ⁸ Be, me kute mỳjja'ã 'wỳr 'ãno ãm gêdja Metĩndjwỳnh arým memã kungã. Ga, me kute mỳjja jabej ne kum apôxja pumũ. Ne kam me kute kikre jajkwa krekremã kabêno ku'ê nhym arým me kute memã kikre'ã rênhja pumũ. Dja gar gadjwỳ ã mỳjja'ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane nhym arým amã o amirĩt. ⁹ Nhỹnh ne ar akra'õ tẽn djwỳ'ã ar ajuw gar kum kên ngã? ¹⁰ Ne tep'ã

ar ajuw gar kum kangã ngã. Arkati. ¹¹ Be, gar ajaxwekam aje akramã mýjja mex nhõrja pumũ. Nhym be, kàjkwakam ar Abãm mextire ta gèdja ar amã amũ mýjja mex nhõro ar ajakre.

¹² Kam gar aje amibu'ã me'ã amim “Gê me imã mex”, “Gê me imã mex”, anhỹro aba. Kute aje me'ã amim anhỹro aba pyræk ar gadjwý dja gar amikabēn kôt ã memã amexo ane. Dja ga ã memã amexo anen arým Metĩndjwýnh kabēn kukràdjà kôtdjwý aje amijo aba mexkumrēx. Mõjdjê kute kabēn jarēnh kôt aje amijo aba mexkumrēx. Me kute Metĩndjwýnh kukwakam memã kabēn jarēnhdjwý aje kôt amijo aba mexkumrēx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Apýnh pry'ã arkum ujarēnh.

Ruk 13.24

¹³ Nhym kam mrãmri me kute mýjja mar ne kôt ar amijo ba ne kute pry pyræk. 'Ã ne Jeju arkum,

—Ikôt dja gar amijo aban arým abê tỳx kute mrãmri ne pry kre ngrire mebê tỳx pyræk. Nhym be, dja gar me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aban arým amã rerekre. Amã tỳx kêt kute mrãmri ne pry kre raxkôt me mrãnh memã tỳx kêt pyræk. Kwãrĩk wãnh me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aba kêt. Aje pry jajkwa krekre ngrirekôt adjar mãn prabê dja ga on amim iman ikôt ar amijo aba. Me krãptĩ ne me me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo ba. Memã tỳx kêtê kute mrãmri ne me kute pry jajkwa krekre raxkôt ngjêx nhym memã tỳx kêt pyræk. Kute pry kre rax kôt me mõi memã tỳx kêt pyræk. Dja gar me kum ikĩnh kêt kôt ar amijo aban arým akuno. ¹⁴ Nhym

be, me ngrêrebit ne me imã apôx ne amim imaro ba. Me kute mrãmri ne me ngrêre pry jajkwa kre kre ngriremẽ pry kre ngriremã apôx pyræk. Ar ga dja gar imã akaton amim imaro aban arým atĩn ne, Metĩndjwýnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar amijã no tỳx'ã arkum ujarẽnh.

¹⁵ Ne kam ajte arkum,

—Me kute amijo 'êx ne memã, “Ba ne ba ibê Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarẽnh djwýnh”, anhỹro bajabê amijã ano tỳx. Nãm me kute mrãmri ne rop krori kute amijo mrykĩ'ãtomti kà jangjênh ne bôx pyræk. Me ta ne me kute amijo imar mex ne ar awýr bôx. Nhym be, kati. Nãm me ar anoo akno. Me kà kadjwýnhbê ne me kute mrãmri ne rop jamrex pyræk. Me axwe. Ne kute ar amã Metĩndjwýnh'ã 'êx ne kabên kêt jarẽnhmã ne ar awýr bôx. Kute o ibê amiwýr ar ajo akêx ne ar ajo bamã ne ar awýr bôx. ¹⁶ Mỳj dja gar me omũnh ne memã akator on? Bir, mỳj dja gar pidjôjadjwý mar on? Bir, ô ne parbê rôrôk ne ikwãn o bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ. Ar gadjwý dja me apýnh kabên punu jarên ãpênh jaxwe gar me omũn arým memã akaton amim, “Be, ga, axweja pumũ. Kabên kajgo. Nãm Metĩndjwýnh'ã 'êx ne kabên kêt jarẽnho ba”, ane. Djãm mrýnhĩkam me kute akrô djôbê uba rênh? Kati. Nàr, djãm prêxkam me kute pidjôbê pigu rênh? Kati. ¹⁷ Bàri mexkam ne ô mex arij. Nhym be, bàri punukam ne ô punu arij. ¹⁸ Bàri mexkam ne ô punu arij prãm kêtumrêx. Nàr, bàri punukam ô mex arij prãm kêtumrêx. ¹⁹ Bàrikam

ô punu jariija kunĩ ne me kute akàr ne kuwykam rēnh. Dja me ã kute Metĩndjwýnh'ã 'êx ne kabēn kêt jarēnho bajao ane. ²⁰ Be, me àpēnh jaxwe dja gar omũn arým kôt kum akato. Me kute Metĩndjwýnh kabēn kêt jarēnhja dja gar ama. 'Ã ne ba ar amã, “Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ”, ane.

²¹ Me kute arĩk imã, “Ga abê inhõ Bēnjadjwýr djwýnh. Ga ne ga ijo aba”, anhýrja. Djãm me ja kunĩ kàjkwakam Bēnjadjwýr djwýnh kute amim me utàr ne ar meo bamã? Kati. Me kute amim kàjkwakam Ibãm kabēn mar ne kôt kute amijo babit. Me jabit dja Bēnjadjwýr djwýnh amim me utàn ar meo ba. ²² Ije memã axwe pãnh jarēnh nhõ akati wãkam dja me krãptĩ aminêje imã, “Bēnjadjwýr djwýnh. Djãm akukwakam ije memã akabēn jarēnh kêt got ga ikanga? Djãm akukwakam ije me karõ punu kujaêk kêt got ga ikanga? Djãm akukwakam ije mýjja pumũnh kêt nhipêx kêt got ga ikanga? Mýjja rũnh, mýjja krãptĩ ne ba ipêx ga ikanga”, ane. Ije memã axwe pãnh jarēnh djà nhõ akatikam dja me ã imã ane. ²³ Kam dja ba irã ipôkri me kunĩmã kum, “Kati. Djãm ikukwakam ne ga mýjja nhipêx? Kati. Wãnh amikukwakam ne ga mýjja nhipêx. Ba ije amar kêt. Rũm imã akàx. Me adjàpēnh jaxwe”, ane. Dja ba ã memã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute apýnh kikre nhipêx'ã arkum ujarēnh.

Ruk 6.47

²⁴ Ne kam ajte arkum,

—Me kunĩ kute ikabēnja mar ne kôt kute amijo baja ne me kute mrãmri ne me'õ jamak mex pyræk. Me'õ jamak mexja kēnkam amim kikre. ²⁵ Nhym

kam te 'ã na axidjuw ne te 'ã ngô tàm ne te kôk djàbêr tỳx kikre karngrô nhym tỳm kêt. Kênkam kute ipêxkam ne tỳm kêt. ²⁶ Nhym be, me kunĩ kute ikabênja mar kajgon kôt kute amijo ba kêt ne me kute mrãmri ne me'õ bẽn kati pyràk. Me'õ bẽn kati pykatikam amim kikre. ²⁷ Nhym kam 'ã na axidjuw ne 'ã ngô tàm ne kôk djàbêr tỳx kikre karngrô nhym arỳm tỳm. Djã nãm kàjbê ban tỳm got? Kati. Nãm tu ban gru: ane.

²⁸⁻²⁹ Nãm ã Jeju memã anen arỳm memã amikukràdjà jarênh pa. Nhym me kabên man kam ari ar aben pumũn kam abenmã kum,

—Tô mỳj kabên ny gotja? Nãm prĩne kute amimarkôt katà:t memã amikukràdjà jarênhkumrêx. Nãm ã me bẽnjadwỳr rũnh kwỳ kabên mex anen ar prĩne kabêno meo atomo ba, ane. Djã nãm ã Môjdê kukràdjà mar djwỳnh memã arêho ane? Kati, nãm me ari no prôt ne ari kukràdjà jarênh'ã umju:w ne kute arênh katàt kêtumrêx.

8

Me'õ ã kajêkam tê'ã ujarênh.

Mak 1.40; Ruk 5.12

¹ Nhym kam krãnh'ã arỳm rwỳk tẽ. Nãm rwỳk tẽ:n arỳm ruw. Nhym me krãptĩ: kôt mō. ² Nhym kam me'õ ã kajêkam têja 'ỳr bōx ne parbê kōnkrão nhỹn kum rax jarênh kum,

—Bẽnjadwỳr djwỳnh, ga aje inhĩ kajêkam itêkôt aje ipumũnh ne aje mar. Aje ijo mex prãm jabej ba ren arỳm imex ne, ane. ³ Nhym arỳm 'ỳr ikran kupên kum,

—Ije ajo mex prãm. On amex, ane. Nhy m arým 'ã ĩ kajêkam tēja apêx nhy m arým mex ne. Kute o ãm tãm kam tẽmbê kã mex ne. ⁴ Nhy m kum,

—Kwãrĩk wãnh ga amijarẽnh kêt. Dja ga tu katat mã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh 'ÿr tẽn kum amibẽ, kum amikã bẽ. Ne kam kum mry ngã gê akadjy Môjdjê kukràdjã kôt Metĩndjwýnh mã mry gan kum kungã. Arým akã mexkam dja ga kum mrywã ngã gê me kunĩ apumũ, arým akã mexkôt apumũ. Nãm ã Jeju me'õmã ane.

Kute amybým me'õo mex.

Ruk 7.1

⁵ Ne kam arým tẽn krĩraxbê Kapanamã wadjã. Nhy m krãkamngõnh krãptĩ kubê 100 nhõ bẽnjadjwýr arým 'ÿr bõx ne kum õ àpênho no katon kum arên kum,

⁶ —Bẽnjadjwýr djwýnh, inhõ àpênh arým akryn tokry rax ne kikrekam arek nõ, ane.

⁷ Nhy m Jeju kum, “Ba 'ÿrn o mex”, ane.

⁸ Nhy m krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr kum,

—Djãm imex got ga inhũrkwãmã tẽ? Kwãrĩk wãnh. Dja ga akabẽnbit jarẽ nhy m arým inhõ àpênh mex ne. ⁹ Inhõ bẽnjadjwýr kute raxo ijakrenhja ne imã kabẽn ba kabẽn man kôt ar amijo iba. Ne kam ba ibê me krãkamngõnhre nhõ bẽnjadjwýrkam ba memã ikabẽn nhy m me ikabẽn kôt ar amijo ba. Ba 'õmã kum, “ÿr tẽn”, ane nhy m arým 'ÿr tẽn. Ba kam ajte 'õdjwýmã kum, “Amrẽ tẽn”, ane nhy m arým amrẽ tẽn. Ba inhõ àpênhmã kum, “On mýjja kupê”, ane nhy m arým kupê. Kam ne ba amã, “Abẽnjadjwýr djwýnhkam dja ga akabẽn nhy m

arým akabênkôt mex ne”, ane. Krâkamngônh nhõ bënjadjwýrbê ne me bajtem.

¹⁰ Nãm Jejumã ane nhym kuman arým kam no tyn djan kôt ba djwýnh arkum,

—Be, me'õ bajtemja kute tu amim imar mexkumrêx. Mebê idjaerkumrêx ren kudjwa ã amim imaro ane. Nhym be, kati. Me kute kudjwa ã amim imaro anhÿr kêt. Pydji bajtemkam kute amim imar me:xkumrêx. Mrâmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. ¹¹ Ê, ba ar amã arê gar ama. Kâjkwakam Bënjadjwýr djwýnh arým kute pykakam amim me utâr ne ar meo bakam dja gwaj me bakukãmãremê ro'ã banhõ kwý krê. Abraãomê Idjakmê Djakomê ro'ã banhõ kwý krên mexo nhÿ. Nhym kam dja me bajtem krãptî: ban bôx, myt apôx djârũm bôx ne myt ngjêx djârũm bôx. Bôx ne arým gwaj baro'ã õ kwý krêno nhÿ. ¹² Nhym be, mebê idjaerkumrêxja dja Metĩndjwýnh arým bõm me kumê. Bënjadjwýr djwýnh bit kute amim me utâr ne ar meo baja, me tãm dja arým bõm me kumê. Bõm mebê idjaer mẽ nhym me wãnh akamàt kô tykkam ar ba. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanên ar àmra ba. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹³ Ne kam me krâkamngônh nhõ bënjadjwýrmã kum,

—Aj mã. Ga ne ga tu amim imarkumrêx. Kôt dja ba arým amã ã o ane, ane. Nhym myt tãmkam arým õ àpênh mex ne.

*Kute me punu krãptîo mex.
Mak 1.29; Ruk 4.38*

14 Nhym kam Jeju arÿm Pedru nhõ kikrekam bõx nhym Pedru djupãnhdjwÿ kanên nõ. 15 Nhym 'ÿr bõx ne arÿm ikra kupê. Kupê nhym kanê arÿm kum ire. Kum ire nhym arÿm kãmã djan arÿm mex ne. Ne kam arÿm aro djuw mexo ba.

16 Nhym kam ar'ã para nhym me arÿm 'ÿr me krãptiõ bõx. Me karõ punu kute meo baja tãm ne me'ÿr meo bõx. Nhym mã me'ã kabênbit jarê nhym mã me karõ punu umaje mõ. Memã iren mã mõ. Jeju arÿm mã me kunĩkam me karõ punu kujate. Ne kam ajte me punudjwÿ kunõ mex. 17 Amrêbê: ne ujarênh djwÿnhbê Idjaij Jeju'ã ajarê. Kute meo mex'ã ajarê. Nãm Metĩndjwÿnh kukwakam 'ã ajarê. Nãm me bakukãmãremã kum, “Apÿnh me bapunu djari, apÿnh me bakanê djari nhym kute amijã me bamar.

Kute mrãmri ne me kute jênh pytĩo bakam kute amijã mar pyrãk. Nãm ã amijã me bamaro ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Jeju kute meo mex'ã ne memã arê. Nhym kam me aben djô'ã arênhõ mõ:. Arênhõ mõr tãmtã arÿm 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm, me bakamingrãnyrekam Jeju arÿm kato. Katon kam arÿm abatãnh ne ar ba. Ne kam arÿm me punuo mexo ba. Metĩndjwÿnh kukwakam Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt Jeju arÿm ã meo mexo bao ane.

Ar'õ bit kute Jeju kôt amijo bikamênh.

Ruk 9.57

18 Jeju me punuo mex ne arÿm amibu'ã me krãpti: pumũ. Ne kam arÿm arkum,
—Gwaj on akàx nhikjê mã rê, ane.

19 Nhyim kam Môjdjê kukràdjà mar djwýnh'õ 'ýr bôx ne kum,

—Ë, ujarênh djwýnh, ba arek akôt tẽ. Dja ga nhĩ'ãm amrãnh kunĩkôt ba akôt mrã, ane.

20 Nhyim kam kum,

—Ë, ga, djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kýjrũm aêja pumũ. Mrymẽ kwênhbit ne ôt djà kute amim kre pumũnhkôt kam ôt djà. Nhyim be kati. Ba ne ba inhõ kikre kêt. Inhikwã djà kêt. Ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk nhýnh ne ba inhürkwãja? Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nàr kon, arek djà, ane.

21 Nhyim kam me'õ ja kute Jejukôt bamã ne kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, ba ibãm kumrẽx jadjà. Ne kam arým akôt ar iba, ane. Nhyim kum,

22 —Kati. Amrẽ on ikôt ar aba. Gê me kute Metĩndjwýnh mar kêt wãnh me tyk jadjà. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyràk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjà. Nãm ã Jeju kum ane.

Jeju kôkmã bẽn týx.

Mak 4.35; Ruk 8.22

23 Ne kam ar kà'ýr tẽn 'ýr bôx. Nhyim Jeju arým kàkam nhỹ nhyim kôt ba djwýnh ar arým kôt nhỹ. Nhyim kam ar arým kà kujaten amũ tẽ. 24 Tẽ: nhyim ar aerbê na 'itýx ruw nhyim kôk 'itýx wabê. Nhyim ngô arým aben pumjuw ne kà nhi by ato. Nhyim be, Jeju wãnh arek õto nõ. 25 Nhyim kam kôt ba djwýnh ar 'ýr tẽn arým tok ne kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, gop ar ipytà. Arým gwaj badjâr 'ýr, ane.

26 Nhyim arkum,

—Nã gãm ar amim imar rere:kre. Mỳkam ne gar atĩn prãm? ane. Ne kam kàjmã djan kôkmã bẽn tỳx. Nhyr arỳm tu ngô mên nõ.

²⁷ Nhyr ar te kute marmã kam no tyn djan abenmã kum,

—Mỳj got on nhyr kôkmẽ ngô raxmẽ tu kabẽn kôt ã amijo ane? ane. Nãm ar ã abenmã ane.

Me karõ punu krãptĩ: kute ar me'õo ba.

Mak 5.1; Ruk 8.26

²⁸ Nhyr kam Jeju arỳm ngô nhikjẽmã bõx ne wabi. Kam ne pyka nhidjibê Djeradja. Nãm wabi nhyr me'õ amãnhkrut ar arỳm kajpa. Me karõ punu ne ari aro ba. Me tykmã kikre kurũm ne ar mõ. Ar àkrê: nhyr me te ar umaje ne te ar'ãnh tẽmmã. ²⁹ Nãm ar Jeju kajpan arỳm kàj bê amran aminẽje kum,

—Mỳj nã Metĩndjwỳnh Kra? Djãm me inhõ akati kẽtri dja ga me imã me itokry jadjà? ane.

³⁰ Nhyr nĩjar angrõ jamy krãptĩ: àkur mõ.

³¹ Nhyr kam me karõ punu kum amijo a'uw ne kum,

—Aje me ikujaek prãm jabej ba me angrõ jamy krãptĩ:wãmã wadjà, ane.

³² Nhyr kum, “Aj mã”, ane. Nhyr me arỳm kato. Katon arỳm angrõ jamy krãptĩ:mã wadjà. Wadjà nhyr arỳm angrõ jamy kunĩ prõt ne. Pyka krã'yr'ã aparmã prõt tỳ:x ne arỳm imõtikam nox ne aminhimex ne. ³³ Nhyr angrõ jamy pumũnh djwỳnh ar omũn arỳm krĩraxmã prõt ne. Prõt ne arỳm bõx. Bõx ne arỳm prĩne memã mỳjja kunĩ'ã ajarẽ. Ne ajte me karõ punu kute ar o baja'ã ajarẽ.

³⁴ Nhyṁ krĩraxkam me krãptĩ kute Jeju pumũnhmã 'ÿr mõi. Ne kam arÿm omũn kam anon kum,
—Gop me inhõ pyka kurũm akato, ane.

9

Kute me'õ jakryo mex.

Mak 2.1; Ruk 5.17

¹ Nhyṁ kam Jeju ar arÿm kàkam wadjàn nox ne arÿm akàx nhikjêmã rê. Ne kam wabin krĩraxkam ar ba tũmjamã tẽn bõx. ² Nhyṁ ar kwÿ kum me'õ jakryo bõx. Ikwã djàkam nõr rã'ã nhyṁ ar kum o bõx. Nhyṁ amim,

—Be, ar ja ne ar tu amim ikamnhĩxkumrẽx, ane. Ne me'õ jakryjamã kum,

—Akmere, on akĩnh. Jakam ne ba arÿm ajaxwe kunĩ maro aknon kam ingyryk kêt ne, ane. Djã nãm tẽmbê me'õ jakryo mex got? Kati, nãm amidjêje nẽn kum jabit jarẽ nhyṁ êje nõ. Jeju ta ne axweo akno.

³ Nhyṁ wãnh Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh kwÿ arÿm amim,

—E kum be, me'õ ja ne ajmãn Metĩndjwÿnh japryõ djan amijo Metĩndjwÿnho dja. Metĩndjwÿnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt, ane. ⁴ Nãm me ã õkre kadjwÿnhbê anhÿro kumex nhyṁ arÿm tu me kuman memã kum,

—Mÿkam ne ga me anhõkre kadjwÿnhbê ijo kaggon ijapryõ akumex? ⁵ Ë, ba me amã mÿjja amãnhkrut jarẽ. Mÿj ne amirĩt, nẽn? Ba ren kum, “Ba arÿm ajaxwe maro aknon akam ingyryk kêt”, ane. Nàr kon, “On kàjmã djan tẽ”, ane. Mÿj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Ba arÿm ajaxwe

maro aknon akam ingryk kêt”, ane nhyim amirîit kêt-kumrêx ne. Tãmbit ne amirîit kêt.

Nhyim be, kàjmã me ku'ê, ije ren me'ômã kum, “Kàjmã djan tẽ”, ane nhyim ren arým amirîit. Tãmbit ne amirîit-kumrêx. ⁶ Dja ba kum, “Kàjmã djan tẽ”, anen arým o mex ga me arým omün arým amim, “Be ga, Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amijo ï ne pyka jakam amik-abênkôt ari me axweo biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarênh kadjy dja ba me'õ jakryjao mex. Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmã anen arým tu me'õ jakryja'yr akêx ne kum,

—On kàjmã djan anhikwã djà mýn anhürkwãmã o tẽ, ane. ⁷ Nhyim kam arým me aêrbê kàjmã djan ikwã djà mýn ürkwãmã o tẽ. ⁸ Nhyim me krãptĩ omün kam no tyn kumex ne amim,

—Ë, arým ne djãm mrãmri o mex nhyim mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne kabênkumrêx. Djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri kute Metĩndjwýnh kabênkôt me axweo biknorkumrêx. Ga, kute kam me'õo mex nhyim mrãnh mexkumrêxja pumũ. Metĩndjwýnh mexkumrêx, ane. Nãm me krãptĩ: ã amim ane.

*Kute amikôt Matêu kamênh.
Mak 2.13-15; Ruk 5.27-29*

⁹ Nhyim kam Jeju arým tẽ. Tẽ: nhyim me'õ bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ók kapriõ atom djakam nhỹ. Idjibê ne Matêu. Nhỹ nhyim arým omün kum, “Amrê mã ikôt ajkamẽ”, ane. Nãm kum ane nhyim Matêu arým amim kabên man kàjmã dja. Kàjmã djan arým kôt ajkamẽ.

¹⁰ Nhym kam arým Matêu nhürkwâkam tĕn bôx ne arým ô kwý krĕno nhỹ. Nhym bĕnjadjwýr bajtemmã pi'ôk kaprĭo atom djwýnh krãptĭ bôx ne Jejumĕ ro'ã nhỹ. Nhym we me axwedjwý ikô'ã nhỹ. Me krãptĭ ne me nhỹ. Jeju kôt ba djwýnh ne ar Matêumĕ ro'ã nhỹ. ¹¹ Nhym mebĕ pardjĕu arým me ja pumŭn arým Jejukôt ba djwýnh arkum,

—Je tô, djãm me wã axwe ngri got? Mýkam ne ar anhô ujarĕnh djwýnh me ro'ã ô kwý krĕno nhỹ? Bĕnjadjwýr bajtemmã pi'ôk kaprĭo atom djwýnhmĕ me axwemĕ ro'ã ô kwý krĕno nhỹ, ane.

¹²⁻¹³ Nhym Jeju arým ar kabĕn ma. Ar kute,

—Djãm me wã axwe ngri got? anhýrja Jeju arým kuman arkum,

—Djãm me mex'ýr ne me kane djwýnh mrã? Kati, me kanĕ'ýrbit ne me kane djwýnh mrã. Badjwý ne ba me axwe'ýr tĕ. Djãm we me amex'ýr ne ba tĕ? Kati, me axwe'ýr ne ba tĕ. Me tãm ne ba amiwýr me ku'uw. Me amikam kaprĭren wãnh axwemã irern iwýr amijo akĕxmã ne ba amiwýr me ku'uw. Nhym be, amrĕbĕ: ne Metĭndjwýnh me bakukãmãremã kum,

“Djãm me aje imã mry bôr djãm imã kĭnh?

Kati. Me amã me kaprĭ. Ja ne imã kĭnh”, ane.

Mýj'ã ne Metĭndjwýnh me bakukãmãremã ja jarĕ? Ja dja gar tĕn ama. Mýkam? Bir, me axwe ne ba amikôt me ku'uw. Nãm ã Jeju mebĕ pardjĕumã ane.

Me kukràdjã tŭm'ã ujarĕnh.

Mak 2.18; Ruk 5.33

¹⁴ Nhym kam Djuão. Kubĕ ngômã me angjĕnh djwýnh. Djuãokôt ba djwýnh ar arým Jeju'ýr bôx ne kum,

—Ar ba ne bar ije Metĩndjwỳnhmã amijajbur kumex. Mebê pardjêudjwỳ ne me kute kum amijajbur kumex. Nhym be, akôt ba djwỳnh ne ar kute kum amijajbur kêt. Mỳkam? ane.

¹⁵ Nhym Jeju tu amijã mjên jarên amikôt ba djwỳnh ar'ã mjênmẽ ro'ã ar ar ba jarên arkum,

—Ga, me kute abenã mjênmẽ prômẽ rênhja pumũ. Djãm ar mjênmẽ ro'ã ar baja kaprĩn mỳr got? Arkati. Ar kĩnhkumrêx ne ar õ kwỳ krên rax. Adjỹm, dja apỳnh akati amrê mōrjakam me Ar kubê mjêno tỹm ne mã o mō. Nhym kam gêdja ar kaprĩren arỳm Metĩndjwỳnhmã amijajburo ba. Nãm ã Jeju Djuãokôt ba djwỳnh arkum ane. Amijã ne mjên jarê. Ne amikôt ba djwỳnh'ã ne mjênmẽ ro'ã ar ar baja jarên arỳm ã arkum ane. Mỳj'ã ne me kute Ar kubê mjêno tỹmja jarê? Bir, ta amijã ne arê. Jeju dja meo tỹm ne mã o mō. Kambit dja kôt ba djwỳnh amijajburo ba.

¹⁶ Be, ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjà ny mar ne ajte kute jãm amim me kukràdjà tũm marja pumũ. Me kute amẽ kukràdjà maro bakam umar mex kêt. Me kute mrãmri ne kubêkà ny kubêkà tũm'ã ir pyræk ne ajte kute pidjô kangô ny mrykào ngônkh tũmkam runh pyræk. 'Ã ne Jeju ajte memã kum,

—Ga, me'õ nhõ kubêkà tũm ne arỳm 'yrja pumũ. Nhym kam arỳm kubêkà nyn põnh kêt. Djã ne me tũmja'ã kudji? Kati. Mỳkam? Bir, dja me kupõ nhym arỳm nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij ne arỳm tũmja kadjô. Nhym kam arỳm 'yr nyja kute 'yr tũmja jakrenh mex ne. ¹⁷ Ga, me'õ nhõ mrykào ngônkhja pumũ. Me bakukãmãre

ne me ò mrykào ngônh. Ga, mrykào ngônh arým tũm ne ngràja pumũ. Djã ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mýkam? Bir, dja nŕ 'ãtũm nhym uba kangô arým kadjàn ajmrô nhym ngônh arým igot tẽn arým ajkatôr. Nhym arým kangô ajkapĩ nhym ngônh arým punu ne. Be, kam mex rã'ã kadjy ne me kute mry kào ngônh ny, kà rerekrekambít kangô ny runh prãm. Nãm ã Jeju arkum ane. Gêdja me amim Jeju kukràdjà nybit maro ban arým mar mexkumrêx. Nhym be, gêdja me amim me kukràdjà tũmdjwý mar prãm ne arým umar mex kêtikumrêx. 'Ã ne Jeju memã ajarê.

Kute akubyn bẽnjadjwýr krao tĩn.

Mak 5.21; Ruk 8.40

¹⁸ Kute memã ja jarênhò ãmkam ne me'ò bẽnjadjwýr 'ýr bôx ne kute kum rax jarênh kadjy tu parbê tým. Ne arým kum rax jarên kum,

—Arým godja ikra ni ty. Dja ga ikôt 'ýr tẽn 'ã anhikra dji gé arým tĩn ne, ane. ¹⁹ Nhym arým kàjmã djan kôt tẽ. Kôt ba djwýnhdjwý ne arkôt tẽ.

²⁰ Tẽ: nhym me'ò nire kôt bôx. Kamrô apôx'ã ne arým amexbê 12 apêx. Nãm kôt bôx ne tu Jeju nhibũm kôt 'ã kubêkà jabu djàbit kupê. ²¹ Kute o anhýr djwýnhrà m ne ta arým amim,

—Ba gop 'ã kubêkàbit mãn kupên arým imex ne, ane.

²² Nhym kam Jeju arým akêx ne omũn kum,

—Àpnhĩre, on akĩnh. Ga ne ga tu amim ikamnhĩxkumrêx ne arým amex ne, ane. Nhym kam myt tãm kam mex ne.

²³ Nhym kam Jeju ar tẽ. Tẽ:n kam arým bẽnjadjwýr nhũrkwã'ýr bôx ne arým wadjà. Nhym

wãnh me kwỳ pore kakôro dja nhym me kangao kumex. ²⁴ Nhym memã kum,

—Me on ajmà. Djã nãm kurerer wã ty got? Kati. Nãm ôto nõ, ane. Nhym me arỳm 'ã keketo kumex.

²⁵ Ne arỳm kato. Nhym kam arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kurerer nhikra 'amý. Nhym arỳm tĩn ne kàjmã dja.

²⁶ Nhym kam me arỳm pyka kunĩkôt arẽnho ipôk ne.

Kute me punuo mex.

²⁷ Nhym kam Jeju arỳm amũ tẽ. Tẽ: nhym me'õ no rã ar amãnhkrut arỳm kôt tẽ. Nãm ar kàj bê kum amijo àmra tẽn mã kum,

—Dawi tàm djwỳ gop amã ar ikapri, ane. ²⁸ Nhym arỳm kikremã wadjà nhym ar no rã arỳm 'ỳr bôx. Nhym ar kukij ne arkum,

—Djã ne gãm ar tu amim imarkumrẽx? Ije ar ajo mex marja djãm mrãmri ar aje tu amim ja markumrẽx? ane.

Nhym ar kum, “Nà, Bẽnjadwỳr djwỳnh”, ane.

²⁹ Nhym kam arỳm ar no kupê ne arkum,

—Ar aje tu amim imarkumrẽx kôt dja ba ã ar ajo ane, ane. ³⁰ Nhym kam ar arỳm rĩt mex ne. Nhym Jeju nêje arkum 'ã karõn kàj bê arkum,

—Kwãrĩk wãnh me'õmã ijarẽn kêt, ane.

³¹ Nhym ate ar katon arỳm pyka kunĩkôt arẽnho ipôk ne.

³² Nhym kam me Jeju'ỳr me'õo bôx. Me karõ punu ne ar me'õo ba nhym ô'ã kabẽn kêt nhym me 'ỳr o bôx. ³³ Nhym arỳm me karõ janon kujate nhym arỳm me aêrbê kabẽn mexkumrẽx. Nhym me krãptĩ: kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mỳj me'õ ne kute me babê idjaerkam mỳjja pumũnh kêt ja'õ pumũnh? Arkati, ane.

³⁴ Nhyim be, mebê pardjêu ne me memã kum,

—Me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳr kabẽnkõt ne kute me karõ kujaêko ba, ane. Nãm mebê pardjêu ã Jeju'ã memã ane.

Kum me krãptĩ kaprĩ.

Mak 6.34

³⁵ Jeju ne krĩrax kunĩkõt memã ujarẽnh ny jarẽnhõ tẽ. Krĩraxmẽ krĩ kryre kunĩkõt memã arẽnhõ tẽ. Me bikprõnh djakam memã arẽnhõ tẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã ujarẽnh nyja ne kàj bê memã arẽnhõ tẽ. Ne ajte me punumẽ me kanê kunĩo mexo tẽ.

³⁶ Ne kam me krãptĩ: pumũ. Nãm me omũn arỳm kum me kaprĩ:. Mỳkam? Bir, me katyk ne ate ar bakam. Me kute mrãmri ne kute mrykĩ'ãtomtio djuw mex djwỳnh kêtka katyk ne ate ar ba pyræk.

³⁷ Ne kam kõt ba djwỳnhmã kum,

—Me kute Metĩndjwỳnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bày arỳm abõt tyk ne kumexja pyræk. Nhyim be, Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh djwỳnh ne me ngrêre kute bàykam me àpẽnh djwỳnh ngrêreja pyræk. ³⁸ Kam dja gar me kadjy Metĩndjwỳnh 'uw gẽ me'ỳr 'ã ujarẽnh djwỳnh jano gẽ me memã arẽ nhyim me kuman kam arỳm tu amim markumrẽx ne. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me õ purkam bày pumũnh ne mrãnh ne bõx ne kute kadjy me õ pur djwỳnhmã arẽnh nhyim me kute amũ kadjy memã arẽnh nhyim me ban kute memã ê ja pyræk. Dja gar ã me kadjy Metĩndjwỳnh 'wỳro ane.

10

Kute ar kubê 12 janor.

Mak 6.7; Ruk 9.1

¹ Nhyim kam amiwÿr kôt ba djwÿnh Ar kubê 12 'uw nhyim ar bôx. Nhyim ar kute kabênkôt me karô punu janor ne kujaêk kadjy arkum amipyma jadjà. Nhyim apÿnh me punu djàri. Nhyim apÿnh me kanê djàri. Nhyim ar kute kabênkôt meo mex kadjy arkum tÿx jadjà. Ne kam arÿm ar ano.

² Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji jarênh kadjy ne ja.

Ximão. Idji 'ôdjwÿ ne Pedru.

Ãngre. Kamybê ne Pedru.

Xijagu. Djebedêu ne kudji.

Djuão. Kamybê ne Xijagu.

³ Piripi.

Batormê.

Tôme.

Matêu. Kubê ne bënjadwÿr bajtemmã pi'ôk kaprïo atom djwÿnh.

Xijagu 'ôdjwÿ. Aupêu ne kudji.

Tadêu.

⁴ Ximão 'ôdjwÿ. Mekôt ne me kukràdjà'ã no tÿx.

Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Tãmja ne Jeju kurê djwÿnhmã kanga.

Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji ne ja.

⁵ Ar ja ne Jeju ar ano. Nãm ar àpênh djà'ã arkum karôn ar ano. Nãm arkum,

—Kwãrîk wãnh me bajtemmã ar amôr kêt ne kwãrîk wãnh pykabê Xamarijka kkrî'ômã ar adjàr kêt. ⁶ Mebê idjaer ne me no akunon ate ar ba kute mrãmri ne mrykî'ãtomti no biknor pyrâk. Me ja'ÿr dja gar mō. ⁷ Ne me'ÿr bôx ne kàj bê memã kum,

“Arÿm kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykabê amim ò me utàr ne ar meo ba 'ÿr”, ane. ⁸ Dja gar me kanêo mex ne ajte me ì kajêkam têo mex ne ajte akubyn me tyko tìn. Ne ajte mekam me karõ punu janon kujate. Ba ne ba tu kajgo ar amã adjàpēnh djà'ã karõ gar maro aba. Ikudjwa tu kajgo meo mexo aba. Kwãrîk wãnh memã pãnh jarēnh kêt. ⁹ Kwãrîk wãnh kēn karÿr nàr kryt jaka nàr kryt kamrêkbê kobri me kute o ò pi'òk kaprîja kwãrîk wãnh byr ne ar anhõ katòk'y djakam ir kêt. ¹⁰ Kwãrîk wãnh ar anhõ xakuo amõr kêt. Ar akà krākà pÿnh ne ar aparkà amãnhkrut ne ar anhõ kô pÿnh dja gar o mō. Jabit dja gar o mō. Ar anhõ mÿjja ja'õ'ã kàtàm kwãrîk wãnh o amõr kêt. Ar adjàpēnh pãnh dja me ta ar amã ar anhõ mÿjja ngã. Nãm ã arkum karõo ane.

¹¹ Ne kam ajte arkum,

—Dja gar krîrax 'õmã wadjàn me'õ mexja jabej. Kum ar akînh dja gar abej. Dja ar amã am-inhûrkwã jarē gar kambit anhikwã. Me kurûm ar akatorkambit ajte anhûrkwã 'õdjwÿ jabej. ¹² Dja gar me ûrkwã 'õmã wadjàn memã umar mex jarē. ¹³ Dja me mex ne kum ar akînh gar memã umar mex jarē nhym me arÿm ar akabēn kôt mrãmri umar mexkumrêx. Nàr godja me kum ar akînh kêt jabej dja me umar mex kêt ne. ¹⁴ Godja me'õ kum ar akînh kêt ne kute akabēn mar prãm kêt jabej aparkà'ã me ò pyka ka'u. Me ûrkwã kurûm nàr me ò krîrax kurûm ar akator kutã ar aparkà'ã me ò pyka ka'u. Aje me kute akabēn mar prãm kêtjao amirît nhym Metîndjwÿnh kute omũnh ne amũ 'òkam kute memã pãnh jarēnh kadjy me ò pyka ka'u. ¹⁵ Ba ar amã arē gar ama. Amrêbê:

me bakukãmãrekam ne me krĩraxbê Xôtômamê Gomorakam axwekumrêx. Dja ĩ Metĩndjwýnh kute me axwemã pãnh jarênh kadjy akati bõx nhym me arým tokry. Dja ajbir krĩrax jakamdjwý me axwe pãnh tokry:. Ne tokryo Xôtômakam me jamê Gomorakam me ja jakrenh me:x ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx, ane. Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

¹⁶ Ne kam ajte arkum,

—Dja ba ar ajano gar arým aje mrãmri ne mrykĩ'ãtomti kute rop djàkrê katikõt ar ba pyræk. Amijã ano tỳx kute mrãmri ne kangã amijã no tỳx pyræk. Ne ar ajaxwe kêt kute mrãmri ne tut axwe kêt pyræk. ¹⁷ Aminêje rĩt. Mỳkam. Bir, godja me ar ajo rôrøk ne ar ajo mõi. Nhym kam me krãptĩ kute ar akukjêr kadjy arým ar ajã akuprõi. Ar ajã akuprõi nhym me arým ar akaprêprêk. Mebê idjaer bikprõnh djakam ar akaprêprêk. Mry kà punuo ar akaprêprêk ne. ¹⁸ Imã ar adjàpênhkam dja me ar ajo rôrøk ne ar apa 'amýn arým me bẽnjadjwýr kabem ar apumjuw. Ne me bẽnjadjwýr rũnh kabem ar apumjuw gar arým ijã memã amijarê. Nhym me me bajtem kabem ar apumjuw gar arým ijã memã amijarê. ¹⁹ Godja me ar ajo rôrøk ne ar ajo mõi me kabem ar apumjuw kwãrĩk wãnh ar amikukãm amim, “Mỳj dja ba aminêje memã ikabẽn on”? anhyr kêt. Mỳkam? Bir, myt tãmkam dja ar amã akabẽn jangij. ²⁰ Djãm ar ga dja gar amikabẽn jarê? Kati. Ar Abãm djwýnh Karõ dja ar amã amikabẽn jarê gar arým amũ memã arê. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

²¹ Ne kam ajte arkum,

—Me kamy dja kurê djwÿnhmã kamy kanga nhym me arÿm me kupa. Nhym me bãmdjwÿ dja kurê djwÿnhmã kra kanga. Nhym me kra dja me kum bãmmê nã kurê ne memã ar kanga nhym me ar kupa. ²² Imã adjàpênhkôt dja me kunĩ kum ar akurê. Dja gar ikôt ar aba tÿx rã'ã:n ijã adjukanga kêt ne kam 'ã aminhinomã amimê ba arÿm ar apytà. ²³ Godja me krĩrax 'ökam kum ar akurên ar ajo ajkê gar krĩrax 'ödjwÿmã aprôt. Dja gar apÿnh mebê idjaer nhö krĩraxkam me akreo tē:n o atēm nhinomã mēnh kêt ba arÿm bôx. Ba ije amijo inhĩ ba arÿm ar awÿr bôx. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

²⁴ Ne kam ajte arkum,

—Ë, djãm ar kute kabēn mar ar o baja kute raxo ar õ ujarēnh djwÿnh jakrenh? Kati. Nār, djãm õ àpēnh kute raxo õ bēnjadjwÿr jakrenh? Kati. ²⁵ Kute kabēn mar ar o baja kute ar õ ujarēnh djwÿnh kôt ar amijo bakambit ne mex. Õ àpēnh kute õ bēnjadjwÿr kôt ar amijo bakambit ne mex. Ga, me kum ikurê ne imã me karõ punubê Bedjêbu jarēnho baja pumũ. Djãm me kum ar akurê kêt mã? Kati. Ar gadjwÿ dja me ar amã mÿjja punu jarēnh kume:x. Ar aje araxo ijakrenh kêt kam ne ikôt ar amijo abakam dja me ar gadjwÿ ar amã mÿjja punu jarēnh kume:x.

²⁶ Djã nãm me kadjwÿnhbê axweja bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ï amirĩt ne. Nhÿnh ne mÿjja bipdjur'õ me kute omũnh kêt mã? Ne nhÿnh ne me kute mÿjja pudjur'õ mar kêt mã? Adjÿm, dja ï kunĩ amirĩt ne. Mÿjja pudjur, mÿjjao bipdjurja dja ï kunĩ amirĩt ne. ²⁷ Ije akamàtkam ar amã mÿjja jarēnh dja gar a'uri kàj bê memã arē. Ije ar ajamakri ijajkwa

momokkam myjja jarênh dja gar kikre nhimôk po'ã djan kàj bê memã arê. ²⁸ Ne kwârîk wãnh gar amã me kute ar aparja pyma kêt. Me ja gêdja me ar akrâkâbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwýnhbê ajmã ar ajo kêt. Kati, ba ar amã arê. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bñn ne ijukri me biknor tokry djâkam me rênh jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arê. Metîndjwýnhbit dja gar amã uma. ²⁹ Kwênhne amãnhkrut ne pãnh ngrire, pãnh ngônphonh pydji. Nhym kam kwênh pydji pykabê tÿm ne arÿm ty. Djãm Abãm djwýnh kute mar kêt? Kati. Kute kwênh mar. ³⁰ Ne ar akîdjwý kute mar. Arÿm Abãm djwýnh kute ar amã abenã ar akî'ã akre mar. ³¹ Kam, djãm ar atñn prãmmã? Kati. Kwârîk wãnh. Te kwênh krãptî: nhym kum kwênh kñnh ngrire. Nhym be, ar gajbit. Metîndjwýnh kum ar akñnhkumrêx. Tãm dja gar aman atñn prãm kêt. Nãm Jeju ã arkum karõo ane.

³² Ne kam ajte arkum,

—Kam me'õ kute amijo ipytâr ne me ipôkri memã kum, “Ba ne ba ije amim Jeju mar”, anhÿro baja. Badjwý dja ba tãmwã'ã kâjkwakam Ibãmmã kum, “Nà, ba inhõbikwa ne wã”, ane. ³³ Nâr, dja me'õ me ipôkri memã kum, “Kati. Ije Jeju mar kêt”, ane. Badjwý dja ba tãmwã'ã kâjkwakam Ibãmmã kum, “Kati. Ije tãmwã mar kêt”, ane.

³⁴ Djãm ibôx nhym ikam me umar mexmã? Kati. Dja ba bôx nhym me arÿm imÿr jabej abeno kurê djwýnh ne aben pa. ³⁵ Amrêbê: ne me me bakukãmãremã kum, “Dja me'õ my kum bãm kurê. Nhym me'õ nire kum nã kurê. Nhym prõ kum umrengêx kurê.

36 Me'õ nhûrkwâkam dja ta õbikwa kum aben kurê.” Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Jakam dja me imÿr jabej ã abeno ane. Me kute me bakukãmãremã arênh kôt dja me ã abeno ane.

37 Godja gar ajõ imã, “Ba akôt apê”, anen amã abãmbit nâr amã anãbit kĩnh ne amã ikĩnh ngrire ba arÿm imã ikôt adjàpênh kĩnh kêt. Godja amã akra mybit nâr amã akra nibit kĩnh ne amã ikĩnh ngrire ba arÿm imã ikôt adjàpênh kĩnh kêt. 38 Dja gar ajõ amã ikôt atokry pyma ne ikôt aje anhõ pĩte'y mÿnh prãm kêt ne ikôt abikamênh prãm kêt jabej ba kam imã ikôt adjàpênhja kĩnh kêt. 39 Dja gar ajõ atĩnmã aminên arÿm akuno. Nâr gar ibê aminê kêt nhym me arÿm abĩ. Imã adjàpênhkam arÿm abĩ. Kwârĩk wãnh rã'ã. Metĩndjwÿnh dja arÿm atĩnkumrêx kadjy apytà ga arÿm kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

40 Ne kam ajte arkum,

—Dja gar me'ÿr bõx nhym me kum ar akĩnh. Me kum ar akĩnh o arÿm kum badjwÿ ikĩnh. Ne kum ikĩnh o arÿm kum kute ijanor djwÿnhdjwÿ kĩnh. 41 Dja Metĩndjwÿnh kukwakam memã kabên jarênh djwÿnh me'ÿr bõx nhym me kum kĩnh. Kubê Metĩndjwÿnh kukwakam memã kabên jarênh djwÿnhkam kum kĩnh. Metĩndjwÿnh dja kam arÿm memã o pãnh ne. Metĩndjwÿnh kute kukwakam ujarênh djwÿnhmã àpênho pãnh kôt dja arÿm memã o pãnh. Dja me'õ katàt kute amijo bakumrêx me'ÿr bõx nhym me kum kĩnh. Me'õ katàt kute amijo bakam me kum kĩnh. Metĩndjwÿnh dja arÿm memã o pãnh ne. Metĩndjwÿnh kute me'õ katàt kute amijo bajamã

o pãnh kôt dja memã o pãnh. ⁴² Dja me'õ ikôt ba djwýnh rax kêt'õ bôx nhym me kum ngô ngã. Me'õja kute ikôt bakam kum ngô ngã. Ba dja ba mrãmri o pãnh mex. Me kute o djuw mex ngrire jao pãnh mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

11

Djuão'ã ujarënh.

Ruk 7.18

¹ Ne arým kôt ba djwýnh Ar kubê 12mã 'ã karõ pa. Arkum 'ã karõ pan kam arým amũ tẽ. Pyk-abê Garrêjakam apýnh krĩ rũnh djàri kute memã kukràdjà jarënh ne kute kàj bê 'ã me akre kadjy ne amũ tẽ.

² Nhym kam me Djuãomã Jeju jarë. Djuãobê ne ngômã me angjênh djwýnh. Me kute arým Djuãobê ijêkam ne me kum Jeju jarë. Nãm me Djuãomã kum,

—Jeju ne arým apýnh mýjja pumũnh kêt nhípêx, ane nhym arým kuma. Kuman arým Jeju 'yr amikôt ba djwýnh ar amãnhkrut jano. ³ Ar kute Jeju kukjêrmã ne Djuão ar ano nhym ar arým 'yr tẽn 'yr bôx ne Jejumã kum,

—Metíndjwýnh kute me imã me'õ janor nhym bôxmã, kute me imã arënhja djãm ga? Nàr kon godja gwaj me'õkam ama? Nãm ar ã Jejumã ane.

⁴ Nhym Jeju arkum,

—Dja gar akubyn Djuão 'yr tẽn kum arë. Aje ajbir mýjja mar ne omũnhja kum arën kum, ⁵ “Me no rã arým rít mex. Nhym me mrãnh kêt arým mrãnh mex. Nhym me í kajêkam tê arým mex. Nhym me amakkre kêt arým amak mex. Nhym me tyk akubyn tĩn ne. Nhym me õ mýjja kêtja nhym me kàj bê memã ujarënh ny jarënh ba”, ane. Tãm dja

gar aman Djuãomã arê gê kuma. ⁶ Dja me memã ijarê nhym me ibê amijo akêx kêt, me ja ne me kĩnhkumrêx. Nãm ã Jeju Djuãokôt ba djwýnh arkum ane. Nhym ar kuman arým katon tẽ.

⁷ Nhym kam Jeju arým me krãptĩ:mã kum,

—Mýj ne ga me aje kapôt kukritkam omũnhmã mõi? Djãm Djuão kute bõti kók djábêrkam ari amijadwýr pyræk? Djãm ari memã kabên jadjuw? Kati. Nãm katát memã kabên jadjwýrkumrêx. ⁸ Bir, mýj ne ga me aje omũnhmã mõi? Djãm Djuão ne kubêkà pãnh rax ne akrita jangij? Kati. Nãm kubêkà pãnh ngrire jangij. Bẽnjadwýr rũnh nhõ kikretikam ne me kubêkà jakrita jangij. Nhym be, Djuão ã kà kute anhýr kêt. ⁹ Nhym bir, mýj ne ga me aje omũnhmã mõi? Djãm Metĩndwýnh kukwakam memã ujarênh djwýnh? Nà. Tãm. Nhym be, Djuão ne raxo kute Metĩndwýnh kukwakam memã ujarênh djwýnh kunĩ jakrenh. ¹⁰ Amrêbê: ne Metĩndwýnh imã 'ã ajarê. Djuão'ã imã ajarê. Nãm imã,

“Ota ba akukãm ajã ujarênh djwýnh'õ jano kute akukãm me akre nhym me kute mar ne akutêp kute axwemã irern katát amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadwýr rũnh kutêp katát 'ã pry jadjwýrja pyræk.”

Nãm ã Metĩndwýnh Djuão'ã imã ane. Amrêbê: me bakukãmãre ar bari. Nhym me arým kabên man 'ã pi'ók no'ók ne. Ne kam me aben djô'ã arênhomõ:n arênhomõr tãmtã arým 'ýr o bõx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam Djuão arým kato. Katon arým abatành ne. Abatành ne arým ijã memã ujarênh ar ba. Me kute amrêbê Metĩndwýnh kabên'ã pi'ók

no'òk kòt ne Djuão ijã ujarênh ar ba. Ikukãm meo mexo ba.

¹¹ Ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão ne jakam raxo kute pykakam me kunĩ jakrenh. Djãm me'õ pykakam ar ba 'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. Nhym be, dja ĩ kàjkwakam Běnjadjwýr djwýnh amim me utàn meo ba. Nhym kam dja me kunĩ raxo Djuão jakre. ¹² Nhym be, on jakam Djuão ra:x. Nãm memã arênh ban memã kum, “Kàjkwakam Běnjadjwýr djwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba 'ýr”, anhýro ba. Nhym kam me krãptĩ kuman amim Běnjadjwýr djwýnh mar prã:m. Me kute mrãmri ne me krãptĩ kute kikre ngriremã ngjêx prãm ne kute 'ã kute aben nHINGĀNHJA pyræk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rênh ne 'ã kute aben nHINGĀNHJO kumex ja pyræk. Ne jakam me kute o anhýr rã'ã. ¹³ Amrêbê: me me bakukãmãremã Běnjadjwýr djwýnh bôxmã arê. Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh aben kukãm Běnjadjwýr djwýnh bôxmã arê:. Mòjdjêdjwý arê: nhym kam me bakamingrãnyrekam Djuão arým katon ajte tãm jarê. Běnjadjwýr djwýnh bôx jarê. ¹⁴ Amrêbê: ne me me bakukãmãremã kum, “Dja me'õ kute Erij pyræk bôx”, ane. Ba on ar amã me'õ jarê gar ama. Djuão ne kute Erij pyræk ne arým bôx. Ar aje imar prãm jabej dja gar arým ima. Nàr ar aje imar prãm kêt jabej arým imar kêt. ¹⁵ Gop ar ajamak mex jabej tu amim ikaběn ja markumrêx. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

¹⁶ Ne kam ajte memã kum,

—Je tô mýj got ba me akamingrãny'ã akre? Mýj ne ga me aje uræk? Nã gãm me aje me prĩre mýjja

kam kïnh kêt pyræk. Ga me, me prïre kïkre kabem krïnh kute abeno bixaêr baja pumũ. ¹⁷ Ar ja ne ar ar jamã kabên ne arkum, “Gwaj bakïnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngôtàx à'æk”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kïnh kêtê”, ane.

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamÿr kati mãn o nhÿ”, ane.

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kïnh kêtê. Ar imÿr prãm kêtê”, ane.

Be, nã gãm me aje me prïre pyræk ne amã ja kïnh kêt ne ajte amã jadjwÿ kïnh kêt. ¹⁸ Djuãobê ngômã me angïênh djwÿnh ne me awÿr bôx. Nãm amijajbu:n kute uba kangô kôm kêt ne ar ba ga me amã kïnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karõ punu ne ar o ba nhym ajbã”, ane. ¹⁹ Nhym be, ba ne ba mrãmri gêt amijo inhï ne me awÿr bôx ne me akam idjàkur iban kôt ikôm iba ga me amã ikïnh kêt ne we ijã, “Kê, tãmwã ne kute àkur rûnhbit mar, kum uba kangô djànhti”, ane. Ne we ajte ijã, “Me kute bënjadwÿr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwÿnhmê me axweo bit ne òbikwa ne”, anhÿr ar o aba. Nhym be, djãm Metïndjwÿnh amak punu got? Amak me:xkumrêx ne prïne kute amikukãm mÿjja kunï mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwÿ ijano. Ije amijajbur kêtãmã ijano. Nhym kôt me amak mex ne amikukãm umar, ar ipumün kam òkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metïndjwÿnh mexkumrêx ne amê ar ano.” Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Kute krĩraxmã watĩre jarẽnh.

Mat 12.38; Ruk 10.13, 11.29

²⁰ Nĩjar krĩraxkam ne Jeju mỳjja pumũnh kêt ngrẽre nhipêx nhym me krãptĩ tu amim markumrêx. Nhym kam arỳm me wãmã kabẽn'õ jarẽnh kêt. Nhym be, amiwỳr krĩraxkam me ja ne Jeju arỳm memã kabẽn ne. Krĩrax jakam ne arỳm mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx ne me punu krãptĩo mex. Djã ne me amikam kaprĩren wãnh axwemã iren 'ỳr amijo akêx? Kati. Me kute 'ỳr amijo akêx kêt. Kam ne arỳm krĩrax jakam memã kabẽn ne memã kum,

²¹ —Ỗ, watĩ:re Koradjikam me wã. Watĩ:re Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhõ pykabê Xirumê Xidõkam ren mỳjja rũnhja, mỳjja pumũnh kêtja kwỳ nhipêx nhym ren me omũn ren arỳm amrêbê amim katon ren amikam kaprĩren wãnh axwemã ire. Ne ren kute kum irero amirĩt kadjy kubêkà kukrebê exopa jangjẽn ren amijã mro prã kapĩ. Ne ren kam iwỳr ren amijo akêx. Nhym be kati, inhõ me wỳnhkam me ga, Koradjikam me gamẽ Bexadakam me gamẽ me akam ne ba te mỳjja pumũnh kêt kwỳ rax ne ipêx ga me omũnh kajgo. Omũnh kajgon amikam akaprĩre kêt ne wãnh ajaxwemã anhirer kêtumrêx ne aje iwỳr amijo akêx kêtumrêx ne. ²² Ba me amã arẽ ga me ama. Dja ĩ kute me axwemã pãnh jarẽnh nhõ akati bõx nhym Metĩndjwỳnh me ajaxwemã pãnh jarẽ. Ga me kam arỳm pãnh atokryo me rĩnã jakrenh mex. Ga me atokryo krĩraxbê Xirumê Xidõ jakrenh mex ne.

²³ Ne kam krĩraxbê Kapanakam me gadjwỳ djãm mrãmri me abẽnjadjwỳr rũnho kàjkwa'ỳr abõxmã?

Kati, aparmãbit dja ga me me biknor tokry djãmã wadjà. Krĩraxbê Xôtômakam me axwe: nhym Metĩndjwýnh arým meo akno. Ba ren mekam mýjja pumũnh kêt nhipêx kute me akam ije mýjja pumũnh kêt nhipêx ja pyræk nhym ren me wãnh axwemã ire nhym ren krĩrax arek ãm rã'ã. Krĩraxbê Xôtôma ren arek ãm rã'ã. Nhym be, kati. ²⁴ Ba me amã arê ga me ama. Dja ĩ kute me axwemã pãnh jarênh kadjy õ akati bôx. Dja Metĩndjwýnh memã pãnh jarê ga me kam arým atokry raxo Xôtômakam me ja jakrenh mex ne. Nãm ã Jeju krĩraxkam me jamã ane.

Me katykmã 'ã ujarênh.

²⁵⁻²⁶ Nhym kam Jeju Bãmmã kum,

—Djũnwã, ota ga anhõ kàjkwa, anhõ pyka djwýnh. Amã ne ba amikĩnh jarê. Nã gãm me amikukãm umarmẽ me kute mýjja mar rũnhjabê mýjja ja pudju. Ne kam me kute amijo prĩre prãbê amijo rũnh kêtjamã mýjjao amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhỹrkam mrãmri mexkumrêx. Ga adjukapřĩkam ne ga amim me'ã karõn arým ã meo ane. Ba kam badjwý ikĩnhkumrêx ne wãm amã amikĩnh jarê, ane.

²⁷ Ne kam ajte me krãptĩmã kum,

—Arým ne Ibãm imã õ mýjja kunĩ kanga. Ba ibê Metĩndjwýnh Kra. Djãm me'õ ne kute prĩne imar? Kati. Ibãmbit ne kute imar. Djãm me'õ ne kute prĩne Ibãm mar? Kati. Bajbit ne ba ije prĩne mar. Ije me'õmã Ibãmo amirĩt prãmja adjwýnhdjwý kute mar.

²⁸ Pykakam me akukrãdjà punu ne ga me aman kôt ar amijo aba. Ne kam arým akapřĩre kute

mrãmri ne me jênh pytĩ turn o ban kam kaprĩja pyræk. Kam ne ga me akatyn akaprĩ:re. Amrê me akunĩ iwÿr tẽn ikam atyk djà kêt ne ikam akôkam kôt. ²⁹⁻³⁰ Nãm me mry bàri kute jênh bjêro mrãnh kadjy ne umar mex kadjy mutbê pĩo kapa. Ikukràdjà mex ne kute mry mutbê pĩo kapaja pyræk. Dja ga me amim ikukràdjà mex man kôt ar amijo aba kute mrãmri ne me kute mry bàri mutbê pĩo kapa ja pyræk. Djãm aje ikukràdjà kôt ar amijo abakam adjumar punumã? Kati. Kam adjumar mexkumrêx. Adjumar mex kute mrãmri ne me kute mry mutbê pĩ kajkrito kapa ja pyræk. Djãm ije me amã ino katormã? Djãm ije amijo idjãmramã? Kati. Ba ne ba memã iprĩ mex ne meo iban ije amijo ingrire kadjy amimar. Kam dja ga me ikukràdjà kôt ar amijo aba nhym me abê tÿx kêtukumrêx ne. Kute mrãmri ne jênh kajkrit mrybê utĩ kêt pyræk. Kam dja ga me ikukràdjà kôt ar amijo aban arÿm akadjwÿnhbê atyk djà kêt. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

12

Pi'ók ràràr mÿr jabej me kum kurê.

Mak 2.23; Ruk 6.1

¹ Ne kam pi'ók ràràrkam Jeju pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwÿnh ar kôt mõn arÿm kum prãm ne mõrmã bàygogo 'y nhikẽn mrãnhkôt ngãnh ne ami-jajkwamã rênho mõ. ² Nhym kam mebê pardjêu ar omũn kum,

—Je tô mã ne akôt ba djwÿnh ar arÿm nê? Pi'ók ràràrkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ók ràràrjakam mÿjja jao anhÿr kêt. Me tũmre ne me ta kukràdjàkôt mã me babê uma. Me kute pi'ók

ràràrkam mỳjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mỳkam ne akôt ba djwỳnh ar ã ar o anhỹro ba? ane. ³ Nhyam kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwỳnh kabên'ã pi'òk no'òkjadjwỳ pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarênhja pumũnh kêt? Ë, Dawi arkum prã:m. ⁴ Kum prã:m nhyam Dawi arỳm Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã wadjàn djwỳ byn kukrên kam kôt ar tēm jamãdjwỳ kungã nhyam ar arỳm kukrê. Djwỳ me kute Metĩndjwỳnhmã òrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ djwỳ ja ne me kàtàm kute kur kêtikumrêx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhbit ne kute kur. Nhyam be, Dawi ta ne tu kukrê. Nhyam kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimã axwe jarênh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwỳnhmêbit ar imã ar ijaxwe jarê. Je tô mỳkam?

⁵ Ba ajte me amã arê ga me ama. Mỳj ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh pi'òk ràràrkam nê? Mỳj ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam nê. Djãm me aje me'ã Môjdjê kukràdjã mar kêt got? Djãm me aje 'ã pi'òk no'òk pumũnh kêt got ga me imã akabên ne? Nãm me pi'òk ràràrkam Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam tu àpênh ba. Ne kadjy kum mry bôro bao tu àpênh ar ba. Djã ne Metĩndjwỳnh kam memã axwe jarê? Kati. Ga, me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã axwe jarênh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwỳnhmêbit ar imã ar ijaxwe jarê. Je tô mỳkam? ⁶ Ba ajte me amã arê ga me ama. Ba ne ba Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ipydji irax ne ije kam me àpênh'ã

memã karõ djwỳnh. ⁷ Ga me ren Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã kabẽn jarẽnhja ma. Nãm memã kum,

“Djãm me aje imã mry bõr djãm imã kĩnh?

Kati. Me amã me kaprĩ. Ja ne imã kĩnh.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã ane. Ga me ren Metĩndjwỳnh kabẽn ja man ren amã me kaprĩ. Ne ren amã me kaprĩkumrẽx ne ren ar axwe kêtjamã axwe jarẽnh kêt.

⁸ Ba me amã arẽ ga me ama. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk ne ba inhõ pi'õk råràr djwỳnh. Kam gêdja ba memã, “Kwãrĩk wãnh ga me kam mỳjja kupẽnh kêt nàr kon, dja ga me jakam apên nàr kam mỳjja kupẽnh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju memã ane. ⁹ Ne kam arỳm amũ tẽn mebê pardjêu nhõ me bikprõnh djãmã wadjà. ¹⁰ Nhy m me'õ nhikra nhikjê jarõxja me ikõ'ã nhỹ. Nhy m me ja kute 'ã axwe nhõr kadjy Jeju kukij ne kum,

—Djãm Mõjdjê kukràdjà kõt ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam meo mexo ba? Pi'õk råràrkam meo mexo ba? ane.

¹¹ Nhy m memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Godja me ajõ anhõ mrykĩ'ãtomti nhy m pi'õk råràrkam arỳm kre'õkam tỳm. Djãm ate akrãmã? Kati. Dja ga amã kaprĩn 'amỳn kaba. ¹² Nhy m be, Metĩndjwỳnh kum mrykĩ'ãtomti kĩnh ngrire. Nhy m be, gu me ba ne kum me bakĩnhkumrẽx. Kam me kute pi'õk råràrkam meo mexkam Metĩndjwỳnh kute memã axwe jarẽnh prãm kêt. Mrãmri, me kute pi'õk råràrkam meo mexkam ne me kute kukràdjà kõt amijo ba mexkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹³ Ne kam arÿm me'õ nhikra jarõxjamã kum, “Amrê anhikra katàt”, ane. Nhyim 'ÿr ikra katàto dja nhyim arÿm kum mex ne. Kum ikra mex kute ikra nhikjê mexja pyræk. ¹⁴ Nhyim mebê pardjêu ar mã apôx ne o aben man abenmã kum,

—Mÿj godja gwaj baje Jeju bĩn kadjy on? ane. Nãm me ã Jeju'ã abenmã ane.

Memã prĩre'ã ujarẽnh.

Mat 11.29; Ruk 22.25; Dju r 13.1; Pir 2.5

¹⁵ Nhyim Jeju arÿm ar kuman pyka wã kurũm kato. Kato nhyim me krãptĩ: arÿm kôt mõ nhyim arÿm me kunĩo mex. ¹⁶ Ne kam mã memã kum, “Dja ga me ipudju”, ane. ¹⁷ Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh Jeju 'ã ajarê. Jeju dja memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarê. Nhyim kam kabẽn jarẽnh djwÿnh Metĩndjwÿnh kukwakam amũ me bakukãmãremã 'ã ajarẽn memã kum,

“Metĩndjwÿnh ne memã kum,

¹⁸ ‘Ota, ba arÿm amijo inhõ àpênh pytà. Imã abê. Imã kĩnhkumrêx.

Dja ba kum Ikarõ jano nhyim arÿm o ba. Nhyim arÿm apÿnh me bajtem ba djàri memã 'ã ajarê. Ije meo mex nhyim me imã axwe kêtja 'ã memã ajarê.

¹⁹ Ne mekmê kabẽnno aben japanho ku'ê kêt. Ne memã àkjêro ku'ê kêt. Djãm kàj bê kabẽn nhyim me kute prykôt òkre marmã? Kati.

²⁰ Me kaprĩre kute mrãmri ne bõti kajyr kaprĩre pyræk djãm kute meo bikẽnhmã? Kati. Dja memã tÿx jadjà nhyim me kam arÿm kĩnh ne.

Me kute amim imar rerekre kute mrãmri ne ngônhpôk nhõ kadjàtnhĩ kũm tyk ne akrax rerekreja pyræk.

Djãm kute memã àkjêr nhym me 'ã ukangamã? Kati. Dja memã kabẽn mex jarẽ nhym me arým amim mar tỳx. Ne memã axweo àpanho tẽ:n kam arým meo mexkumrẽx.

²¹ Nhym kam apỹnh me ba djàkam me bajtem arým tu amim markumrẽx.' Nãm ã Metĩndjwýnh memã ane."

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhym me arým aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arým 'ỳr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju arým katon kam arým abatành ne ar ba. Ne kam arým memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarẽnho ba. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽn kôt ne memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarẽnho ban kam memã kum,

—Dja gar ipudju. Nãm ã Jeju memã ane.

Me kute Jejumã Xatanaj nhõ àpênh jarênh.

Mak 3.20; Ruk 11.14

²² Nhym kam me karõ punu kute me'õo baja me arým 'ỳr o bõx. Me karõ kute o bakam ne no rãn kabẽn kêtumrẽx. Nhym kam arým o mex nhym me aêrbê arým kabẽn ne rĩt mex. ²³ Nhym me kunĩ kam no tyn abenmã kum,

—Bãrãm mrãmri got we kubê Dawi tãmdjwýkumrẽx, ane.

²⁴ Nhym be, mebê pardjêu arým me kabẽn man arým abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwýnh kukwakam ne Jeju bõm ar me karõ punu rẽnho ba? Kati. Me karõ punu nhõ bẽnjadjwýrbê Bedjêbu. Bedjêbu kukwakam ne bõm

ar me karõ punu rênho ba, ane. Xatanaj'ã ne me Bedjêbu jarên ã abenmã ane.

²⁵ Nhyim kam Jeju tu me kadjwýnhbê me kabên man memã kum,

—Me karõ punu ne Xatanajmã àpênh ar ba. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujaêko iba? Kati. Dja me aben djwýnh tãm kum aben kurê nhyim kurê djwýnh arým meo apêx. Nâr, me ò krîrax tãmkam nâr ò kikre tãmkam me krîja godja me ja tãm kum aben kurê jabej mÿj dja me kam nê? Bir, kam dja me arým aben ngràn abenbê ajmà. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum ò àpênh kurê? Kati. ²⁶ Be, Xatanaj ren kum ò àpênh kurên kujate nhyim ren ò àpênh arým aben ngràn abenbê ajmà. Ren me abenbê ajmà nhyim ren arým kubê me ò bënjadjwÿr kêt. Nhyim be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prãm kêt. Ba ren we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujate nhyim ren Xatanajdjwÿ kum ò àpênh kurê. Nhyim be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prãm kêt. ²⁷ Ba ren Bedjêbu kabênkôt ren bõm ar me karõ punu rênho iba nhyim ren mÿj kabênkôt ne anhõ àpênh bõm ar me karõ rênho ba? Me jadjwÿ ne me bõm me karõ punu rênho ba. Djãm me adjwýnhdjwÿ ne me we Xatanaj kabênkôt ar bõm me karõ rênho ba? Ga me ren memã ja jarê nhyim ren me amã, “Je tô djãm Xatanaj ta kute ò àpênho bikênho ba got”? ane. ²⁸ Nhyim be kati, Metîndjwýnh puma puroobit ne ba ar bõm me karõ rênho iba. Ga, kôt arým Metîndjwýnh me awÿr bõxja pumũ. Metîndjwýnh kute me apytàr ne me akadjy bënjadjwÿr ne kute

me ajo bamã me awÿr bôxja pumũ. Ja dja ga me ama. Nãm ã Jeju memã ane.

²⁹ Ne kam memã kum,

—Nàr, mÿj dja me me'õ tÿx nhürkwãmã àr on? Kute kubê nêkrêxo prõt kadjy me'õ tÿx nhürkwãmã àr on. Bir, dja me me'õo tÿm ne uwpre. Ne kam arÿm ùrkwãmã wadjàn kubê nêkrêxo prõt ne, ane. Mÿj'ã ne me'õ tÿx jarê? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrêx djuwpren kam arÿm amim õ me ja pytà. Ja'ã ne Jeju ã memã ane.

³⁰ Ne kam ajte memã kum,

—Me'õ kum ikĩnh kêt ne arÿm mrãmri ijo kurê djwÿnh ne. Ne ar ikôt ba kêt ne arÿm kam amijã, “Ba dja ba ate ikrãn ar mrã. Amidjwÿnhbit dja ba amiman amijo mrã”, anen ate ar ba. ³¹ Kam ba me amã arê ga me ama. Me kute mÿjjao bikênh kunìkôt Metĩndjwÿnh kute me axweo biknor prãm. Ne me kute Metĩndjwÿnh japrÿ kunìkôt kute me axweo biknor prãm. Metĩndjwÿnh kute me axweo biknor ne wãnh mekam ngrykmã irer prãm. Nhy m be, me kute Metĩndjwÿnh Karõ japrÿkambit ne Metĩndjwÿnh mekam ngryk rã'ã ne.

³² Godja me'õ ijã kabên punu jarênh jabej ije amijo inhĩ'ã kabên punu jarênh jabej Metĩndjwÿnh dja axweo akno ne kam ngryk kêt. Nhy m be, godja Karõ'ã kabên punu jarênh jabej Metĩndjwÿnh dja axweo biknor kêt ne. Ne kam kam ngryk rã'ã ne. Jakam dja ngryk rã'ã. Amrê akubyn Kra bôx'ã akati mörkamdjwÿ dja kam ngryk rã'ã.

³³ Djãm pidjô punukam pidjô djàn h apôx got? Nàr kon, djãm pidjô mex, pidjô djàn h jakam pidjô punu apôx got? Kati, apÿnh pidjô bàri djari ne

kam ô apôx. Ô ne parbê rôrôk ne ikwãn kam bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. ³⁴ Me akamingrãnyre ne ga me abê iry. Me ajaxwekam djãm me aje akabên mex 'õ jarênh prãm? Arkati. Ë, me ôkre kadjwýnhbê ne me mýjja kumex ma nhym kam amrê bõm ajkwa krekremẽ õto'ýr apôx nhym me kam arênhõ ba. Arênhõ ban kam arým memã amijo amirĩt. Mex nâr axwe jao memã amijo amirĩt. Kute mýjja ô kute pidjô bàrio amirĩt ja pyræk. ³⁵ Nãm me ôkre kadjwýnhbê kabên punu kumex man arým kabên punuo memã amijo amirĩt. Nhym me ajte ôkre kadjwýnhbê kabên mex kumex man arým kabên mexo memã amijo amirĩt. ³⁶ Ba me amã arê ga me ama. Amrê memã axwe pãnh jarênh djã nhõ akati mõrkam dja ga me amikôt Metĩndjwýnhmã amijarê. Me aje amrêbê akabên kajgo, akabên punu jarênh kuníkôt kum arê nhym arým me ama. ³⁷ Kam amrêbê me akabên mex jabej dja akabên mex kôt me amã amex jarê. Nâr, amrêbê akabên punu jabej dja akabên punu kôt me amã ajaxwe jarê ga me arým me biknor tokry djækam akuno. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

Me kute kum mýjja pumũnh kêt nhipêx'ã 'wýr.

Mak 8.11; Ruk 11.29

³⁸ Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebê pardjêu kwý Jejumã kum,

—Ujarênh djwýnh, dja ga mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba me omũn kôt ama, ane. Nhym memã kum,

³⁹ —Me akamingrãnyre ne ga me ajaxwen mýjjakôt ari Metĩndjwýnhbê amijo akêxo aba. Ga,

me kwỳ kum prõ djwỳnh kĩnh ngriren kute ar mebê prõo àkĩho baja pumũ. Me gadjwỳ ne ga me amã Metĩndjwỳnh kĩnh ngriren mỳjjakõt ari kubê amijo akẽxo aba. Ne ate kam ije me amã mỳjja pumũnh kêt nhipêxja'ã ijwỳro aba. Kati. Ije me amã ipêx ga me aje omũnh prãm kêtumrẽx. Dja ba amijo kute Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnhbê Djõnaj pyræk. Tãm dja ga me omũn imã akator jabej. ⁴⁰ Me bakukãmãre Djõnaj ne tep rax tikkrekam nõ nhym 'ã akatin akatin akati nhym arỳm kato. Badjwỳ dja ba ã amijo anen kẽnkekam nõ nhym ijã akatin akatin akati ba arỳm ikato. Ba ne ba amijo inhĩ ne bõx. Dja ba ã amijo ane. Jabit dja ga me omũ.

⁴¹ Djõnaj ne krĩraxbê Niniwekam me akreo tẽ nhym me arỳm amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Nhym be, ba ije iraxo Djõnaj jakrenh mex ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarẽnh ar iba. Djã ne ga me me kudjwa amikam akaprĩn wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx? Kati. Me aje wãnh ajaxwemã anhirer kêtka dja Niniwekam me wã arỳm pãnh me amã ajaxwe jarẽ. Me akamin-grãnymã arẽ ga me me biknor tokry djækam akuno.

⁴² Be ga, aparmã onĩ:j pyka 'õdjwỳkam bẽnjadjwỳr rax nija pumũ. Bẽnjadjwỳr ni Xaromão'ỳr tẽ:, 'ỳr tẽm 'iry:n arỳm 'ỳr bõx. Kute krã mexkõt marmã 'ỳr bõx ne arỳm kuma. Nhym be, ba ije iraxo Xaromão jakrenh me:x ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarẽnh ar iba. Djã ne ga bẽnjadjwỳr ni kudjwa ajamak mex ne ima? Kati. Ga me aje imar kêtumrẽx. Me aje imar kêtka dja bẽnjadjwỳr ni

ĩ arým pãnh me amã ajaxwe jarê. Me akamin-grãnymã arẽ ga me me biknor tokry djakam akuno, ane.

⁴³ Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarên memã kum,

—Me karõ pydjın kute ar me'õo baja ne arým kurũm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngõ kêt kam ar mrã, te ajte me'õmã àr ne tyk djà kêt mã ar mrã.

⁴⁴ Ne kam amim,

—Ba inhũrkwã kurũm ikatorja'yr tẽ, ane. ⁴⁵ Ne kam amim badjã tũmja'yr tẽn 'yr bõx ne omũ nhym arým mexkumrẽx. Me karõ'õ kute o ba kêt nhym prĩne kre mex nhym arým kam mýjja katát. Nhym kam kadjy mã me karõ punu'yr tẽ. Ne kam mekam me kwý japrõn 'yr meo mõn meo bõx. Nãm me karõbê 7 ne o bõx ne me'õjamã meo wangij nhym kam mekam ar ba. Kute me karõ punubê 7 ne o bõx tãm ne axweo kute õbê pydji kute ar o ba tũmja jakrenh mex ne kam arým o punu rax ne. Kàjbê punuri ne kàjbê punu nhym be, kute kubê 7 ne o bõxja ne arým o punu rax ne. Dja ã me akamingrãnyre ajaxwekam me karõ punu me ajo ane, ane. Nãm Jeju ã memã ane.

Nãmẽ kamyre'ã ujarênh.

Mak 3.31; Ruk 8.19

⁴⁶ Jeju me krãptĩ:mã kabẽno dja nhym nãmẽ kamyre ar axikõt apõx ar bõx ne bõm ku'ê. Ne kute kum kabẽn jarênhmã. ⁴⁷ Nhym me'õ 'yr tẽn kum,

—Ë, onĩ anãmẽ akamy ar amã kabẽn, ane.

⁴⁸ Nhym Jeju me'õmã kum,

—Be, ije me'ômã inãmẽ ikamy jarēnh kadjy mỳj dja arkam kute? ane. ⁴⁹ Ne kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Ota, inãmẽ ikamy ne ja. ⁵⁰ Dja gar Metĩndjwỳnh kĩnh kadjy kabēn man kôt ar amijo aba. Ba kam arỳm ar amã ikamyre nàr ikanikwỳnh nàr inã jarē. Nãm ã Jeju arkum ane.

13

Bàygogo'ã ujarēnh.

Mak 4.1; Ruk 8.4

¹ Ne kam akati tãmkam Jeju kıkre kurũm katon tẽn arỳm imôti mỳrri nhỹ. ² Nhyam kam me krãptĩ: 'ã akuprô. Nhyam kam arỳm mebê tẽn kãkam nhỹ nhyam me krãptĩ: arỳm ngô mỳrri kum dja. ³ Nhyam kam arỳm apỳnh kukràdjã djari'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarē. Ne memã kum,

—Ë, ò pur djwỳnh ne kute ò purkam bàygogo kremã 'yr o tẽn. 'Yr o tẽn o bôx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, bàygogo 'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katêbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyræk.

⁴ Jeju memã kum,

—Be, me'õ ne ar bàygogo 'yo ukabêr mrã. Nhyam 'y kwỳ prykam rôrôk. Nhyam kwēnh prĩne kuku. ⁵ Nhyam kwỳ kẽn po'ã pyka purorrekam rôrôk. Nhyam kam pyka purorrekam INGRÔT kukrà kêtumrêx. ⁶ Nhyam kam kỳjrũm myt nhỹn arỳm 'y nhingrôt ga nhyam kajot ne arỳm ty. Arê jabjê kêtum ne ty. ⁷ Nhyam 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrôk ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã INGRÔT. Nhyam kam prĩne o

akno. ⁸ Nhyim 'y kwỳ pyka mexkam rôrôk ne ingrôt ne kam abatành ne. Ne arỳm apỳnh bàri ku'ê djàri nhyim kwỳ iyy jabjê nhyim kam 'y mexti:re. Nhyim kam 'y'ã akre kubê 100. Nhyim kwỳ iyy mexkumrêx nhyim 'y'ã akre kubê 60. Nhyim kwỳ kàjbê iyy mex nhyim 'y'ã akre kubê 30. Nãm ã Jeju Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã apỳnh mỳjja jakren 'ã ujarênhò ane. ⁹ Ne ajte memã kum,

—Gop me ajõ ar ajamak mex jabej tu amim ikabên markumrêx, ane.

¹⁰ Nhyim kam kôt ba djwỳnh ar 'ỳr bôx ne kum,

—Mỳkam ne ga apỳnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren memã mỳjjabit'ã ajarê? ane.

¹¹ Nhyim arkum,

—Bir, djãm me kunĩ kute ikukràdjà marmã? Kàjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba'ã ikabên kukràdjà ja djãm me kunĩ kute marmã? Kati. Ar gajbit ije ar amã arênhò amirīt gar aje marmã. Nhyim be, me wãbê ne ba udju ne. ¹² Be, me kwỳ kute ikukràdjà markumrêx ja dja ba mã memã mỳjja krãptĩ jarê nhyim me arỳm mỳjja krãptĩ ma. Nhyim me kwỳ mã kute ikukràdjà mar kajgojabê dja ba ikukràdjào apdju. Kute ikukràdjà mar kajgojao apdju. ¹³ Me wã kute mar kajgokam ne ba memã mỳjjabit 'ã ajarê. Ba apỳnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren memã mỳjjabit'ã ajarê. Me kute ikukràdjà mar kajgo wã ne me amrêbê: me bakukãmãremã arên memã kum,

“Me te memã mỳjja jakre nhyim me omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt.

Nhym me te memã mỳjja jarẽ nhym me me kabẽn maro krĩn mã mar kêt. Mã mỳjja'ã me kabẽn kute amijakreja mar kêt ne.”

Nãm me ã me wã'ã me bakukãmãremã ane. Me kute ikukràdjà mar kajgo'ã ne memã arẽ. ¹⁴ Me bakukãmãre Idjaij ne amrêbê: me kute imar kajgowãmã kabẽn jarẽ. Nãm Metĩndjwỳnh kukwakam memã kum,

“Dja ga me maro aku'ên mã mar kêt. Mã kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt. Ne omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt. Mỳkam?

¹⁵ Bir, arỳm ga me adjumar djàkam ajamakkre kêt. Me aje ajamako mar kêt mã ne ga me arỳm ajamakkre jadu.

Ne aje anoo omũnh kêt mã tu ano ngõr.

Nã gãm me aje mar kêt mã ã ibê amijo ane. Aje ikukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt mã ã ibê amijo ane.

Ne aje adjumar djàkam mar kêt mã ã ibê amijo ane. Me aje iwỳr amijo akêx ba ije me ajo mex kêt mã ã ibê amijo ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij me kute ikabẽn mar kajgomã ane. Nhym me bakukãmãre aben djô'ã arênho mō:n arênho mōr tãmtã arỳm me wã'yr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne me wã ã ikukràdjà mar kajgoo ane. ¹⁶ Nhym be, djãm ar ga ne gar ã anomê ajamako ane? Kati. Ar ga ne gar ano atemã ne aje omũnhkumrêx. Ajamakkre ne atemã ne aje markumrêx. Kam ar akĩnhkumrêx.

¹⁷ Ba ar amã arẽ gar ama. Djãm ar aje mỳjja pumũnh ja ne me bakukãmãre kute omũnh? Djã ne Metĩndjwỳnh kukwakam ujarênh djwỳnhmẽ me

katàt kute amijo bamě kute omũnh? Kati. Djãm ar aje mỳjja mar ja ne me kute mar? Kati. Me krãptĩ ne amrěbê te kute omũnh ne mar prãmje. Kam, ar gajbit ne gar aje omũnh ne aje mar. Mrãmri ne ba ar amã arěnhkumrěx.

¹⁸ Kam ba ar amã arě gar ama. Ije ikaběň kukrãdjã'ã me'õ kute bãygogo 'yo ukabêr jakreja dja gar ama. ¹⁹ Kàjkwakam Běňjadjwỳr djwỳnh kaběň ne me arỳm me'õmã arě. Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne kute ar meo ba'ã kaběňja kum arě nhym arỳm mar kêt ne. Mỳj'ã kute kaběň jakreja mar kêt ne. Nhym ate Xatanaj jãm meo amijakren mebê Metĩndjwỳnh kaběno akno. Me kute tu amim markumrěx nhym Metĩndjwỳnh kute kubê me utàr karõ ne jãm meo amijakren mebê Metĩndjwỳnh kaběno akno. Bãygogo 'y kwỳ prykam rôrôk ne ja.

²⁰ Kěnkam 'y rôrôk ja ne me kute amim Metĩndjwỳnh kaběň mar 'iry kêt ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt tãmkam Metĩndjwỳnh kaběň man bit kum kĩnhkumrěxo tēm kajgo. ²¹ Kute tu amim markumrěx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê jabjê kêt kam tēm bē tykja pyrãk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apỳnh me kaprĩ djãri 'ỳr bõx nhym arỳm kanga.

²² Mrỳnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwỳnh kaběň mar ne kam ate ajte kute jãm mỳjja marja'ã amijakre. Nãm me arỳm Metĩndjwỳnh kaběň man kam 'ãno ãm kêt ne amim, “Mỳj dja ba něň inhõ kwỳ krěň mex ne inhõ kuběkã mex? Ikaněkam mỳj dja ba ně”? ane. Nãm pykakam mỳjjabitkam ar no katon axwe umar. Ne kam amim pi'ók kaprĩo atom rax prã:m ne ajte nêkrěxo atom rax

prã:m. Djãm kute amim mỳjjaio atom raxkam mrãmri umar mex? Kati. Bir, me arỳm ò mỳjja rũnhkam mrãmri umar punukumrẽx. Ga, mrỳnhĩ kute bàygogoo bikẽnh nhym kam iyy kêtja pumũ.

²³ Ga, me'õ bàygogo 'yo ukabêr tẽ nhym ajte kwỳ pyka mexkam rôrôkja pumũ. Nhym kam arỳm INGRÔT ne abatàn ne. Abatàn ne arỳm iyykam 'y kume:x. Me kwỳdjwỳ ne me memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã kabẽn jarẽ nhym me arỳm tu amim markumrẽx. Ne kam maro amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Mar rax ne arỳm ukaprĩkumrẽx. Me kwỳ ne me ukaprĩti:re kute mrãmri ne bàri kwỳkam iyy mexti:re nhym kam 'y kubê 100 pyræk. Nhym me kwỳ kàjbê ukaprĩ kute mrãmri ne bàri kwỳkam iyy mexkumrẽx nhym kam 'y kubê 60 pyræk. Nhym me kwỳ kàjbê ukaprĩ kryre kute mrãmri ne bàri kwỳkam iyy mex nhym kam 'y kubê 30 pyræk. Me ukaprĩkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm mekam kĩnhkumrẽx. Mekam kaprĩre kêtikumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

'Ê 'y'ã ujarẽnh.

²⁴ Ne kam Jeju ajte kabẽn kukràdjà'ã pur 'òdjwỳ jakren memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja pykakam amim me kwỳ pytàn ar meo ba. Kam dja meo ajkij. 'Ã ne pur amijakre. Purkam ne me'õ 'y mex rẽnho tẽ. Ne o tẽ:n arỳm kre pa. ²⁵ Ne kadjy ate krã. Nhym me òt mỳrri kurê djwỳnh arỳm pur'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne kam 'ê 'ymẽ bô nhijymẽ akrô 'ymẽ rẽnho tẽ. Bàygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rẽnho tẽ:n arỳm kre pa. Kre pan arỳm mã tẽ. ²⁶ Nhym kam bàygogo INGRÔT

ne abatànĥ ne iij ajkapĩ. Nĥym 'êdjwỳ arỳm kam kume:x ne.

²⁷ Nĥym kam ò àpênh ar arỳm ò pur djwỳnh'ỳr bôx ne kum, “Běnjadjwỳr, 'y mexbit ne ga purkam arēn kre. Mỳj ne arỳm ajmã pur kam nē nĥym kam 'ê kume:x”? ane.

²⁸ Nĥym arkum, “Gwaj bakurê djwỳnh'õ ne kam 'ê 'y rē”, ane. Nĥym ò àpênh ar kum, “Dja bar 'ê kaba”, ane.

²⁹ Nĥym arkum, “Kati. Gar ren 'êmē ro'ã bàygogo kaba. ³⁰ Kwãrĩk wãnh ro'ã abatànĥ gē prỳ ngrà ba 'ỳr ê djwỳnh jano. Kam dja ba ê djwỳnh arkum, ‘Dja gar 'ê kumrēx karwàn 'ãpren kum adjà gē xēr. Nĥym be, bàygogo dja gar o atom ne inhõ bàygogo nhõ kikremã o wadjàn adjwỳ’, ane. Dja ba ã kum ane.” Nãm ã ò pur djwỳnh arkum ane. Nãm ã Jeju memã ujarēnho ane.

Metĩndjwỳnh kute me utàr ne meo ba.

Ruk 13.18

³¹ Ne kam ajte kabēn kukràdjà'ã motadu 'y jakren memã kum,

—Kàjkwakam Běnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne kute mrãmri ne me'õ arỳm ò purkam motadu 'y kre nĥym abatànĥ pyràk.

³² Motadu 'y ne kryreo kute apỳnh 'y jakrenĥ. Nĥym be, arỳm abatànĥkam abatànĥo kute purkam djwỳ kunĩ jakrenĥ. Arỳm abatànĥ kute pĩ pyràk. Nĥym arỳm àkmē kwēnh apỳnh pa'ã ku'ê. Nãm ã Jeju arkum ane. Me kute amim Jeju marmã nĥym arỳm ja pydjìn kadjy amima nĥym arỳm ja kadjy amiman 'ã tỳm nĥym ja kôt 'ã tỳm nĥym ja 'ã tỳm nĥym arỳm 'ã krãptĩ ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

³³ Ne kam ajte kabên kukràdjà'ã djwý nhigot djà jakren memã kum,

—Kàjkwakam Bënjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo ba ne kute mrãmri ne djwý nhigot djà djwýkam bimãnh tēm pyrãk. Me'õ nire ne djwý nhigot djà byn arým djwý djôm raxkam kapĩ. Djwý'ã akreo amãnhkrut ne ikjêkêt. Nãm djwýkam kapĩn o akà nhym arým prĩne djwýkam ajmã, ane. Jejudjwý dja amim me utãro tēm kam arým pyka kunĩkõt amim me kwý pytãn ar meo ba.

³⁴ Jeju kute memã mýjja'ã ujarēnhja kunĩ ne kukràdjà'ã akre. Ne kam me krãptĩ:jamã mýjjabit'ã ajarē. Djãm kute kukràdjà 'õ'ã mýjja jakre kêt ne tu kukràdjabit memã arē? Kati. Nãm kukràdjà'ã memã mýjjabit jakren memã 'ã ajarē. ³⁵ Me bakukãmãre ne Metĩndjwýnh kukwakam memã ja'ã ajarē. Jeju memã ujarēnh ja'ã ajarē. Amrēbê: ne memã kum,

“Kukràdjà'ã dja ba memã mýjjabit jakren memã 'ã ajarē.

Adjãkam mýjja bipdjur ne bipdjur rã'ã dja ba arým 'ã ajarē”, ane.

Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwýnh kukwakam memã ane. Ne kam me aben djô'ã arēho mō:n arēho mōr tãmtã arým 'ýr o bōx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne Jeju katon arým ã memã ujarēho ane. Me bakukãmãre kute memã ujarēnh kõt ne Jeju arým amikabên kukràdjà'ã mýjjabit jakren memã mýjjabit 'ã ajarē.

³⁶ Ne kam arým me krãptĩ jano nhym me mã mō nhym arým kikremã wadjã. Nhym kõt ba djwýnh ar arým 'ýr bōx ne kukijn kum,

—Ajbir me kute purkam bãygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rênho tēm'ã adjujarênhja mỳj'ã ne amijakre? Ar imã arē bar kuma, ane. ³⁷ Nhy m arkum,

—Bir, ba ne ba amijo inhĩ ne ruw. Ba ijã ne me'õ kute purkam 'y mex rênh ja. Ijã ne me'õja amijakre. ³⁸ Pyka kunĩkõt me kunĩ'ã ne pur amijakre. Me kute Bēnjadjwỳr djwỳnh mar'ã ne 'y mex amijakre. Me kute Xatanaj kõt ar amijo baja'ã ne 'ê amijakre. ³⁹ Xatanaj'ã ne kurê djwỳnh kute purkam 'ê 'y rênhja amijakre. Mỳjja kunĩ kute am-inhinomã amimēnh djà nhõ akati'ã ne bãygogoo atom djà nhõ akati amijakre. Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'ã ne me kute bãygogo djê djwỳnhja amijakre.

⁴⁰ Kute ê djwỳnh kute 'ê jarênh ne o atom ne kum adjar nhy m xêt pyræk, dja Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ã me axweo ane. Me kute am-inhinomã amimēnh djà nhõ akatikam me axweo ane. ⁴¹ Ba ije amijo inhĩ dja ba amũ ikadjy mrãnh djwỳnh jano nhy m me arỳm me axweo kunĩo atom. Bēnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam meo bajakam me axweo kunĩo atom. Me kute me axwe'ã memã ãpnēnhmē me axweo kunĩo atom. ⁴² Ne kam me arỳm me biknor tokry djækam me kumē. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djàje amijanên ar àmra ba. ⁴³ Kam dja me Bãm djwỳnh amim me katàt kute amijo baja pytàn ar meo ba. Nhy m kam me axweja kuràm dja me arỳm me:xkumrēx nhy m me kum me kĩ:nhkumrēx kute mrãmri ne arỳm myt katorkam me kum kĩnh pyræk. Gop me ajõ ar ajamak mex jabej tu amim ikabēnja markumrēx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Apÿnh mÿjja'ã ujarēnh.

⁴⁴ Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne me kum kĭnh. Kute mrāmri ne kute me kum nêkrêx pānh rax kĭnh pyràk. 'Ă ne nêkrêx pānh rax amijakre. Pykakam ne me'õ nêkrêx pānh rax jadjàn o apdju nhym atemã me'õja arÿm 'ÿr bôx ne kum katon kaban kam kĭnhkumrêx. Me'õja nêkrêx pānh raxkam kĭnhkumrêx ne ajte pyka tām kam nêkrêx pānh rax jadjàn o apdju. Me'õ kute kubê o àkĭnh karõ o apdju. Ne amim, “Ba on pykao inhõn kam ije nêkrêx pānh rax jadjàr djào inhõ pyka”, ane. Ne kam arÿm õ mÿjja kunõo atom ne memã kungān pānh pi'òk kaprĭ by. Ne kam arÿm pi'òk kaprĭo amim pyka byn o õ. Ne urokam kute kam nêkrêx pānh rax jadjàrjao õ.

⁴⁵ Kam, ajte kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne me kum kĭnh. Kute mrāmri ne kute me kum nêkrêx pānh rax kĭnh pyràk. 'Ă ne angà pānh raxdjwÿ amijakre. Kam ne me'õ kute angà byrmã abej ar mrã. ⁴⁶ Ne kam arÿm angàja pānh ra:xmã kato. Ne amim, “Ba on angà pānh raxjao aminhõ”, ane. Ne kam amũ tēn õ mÿjja kunõo atom ne memã kungān pānh pi'òk kaprĭ by. Ne kam angàja pānh rax pānh memã pi'òk kaprĭ ngān arÿm o õ. Nām ã Jeju arkum ane.

⁴⁷ Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh dja pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam, dja me axwemã pānh jarē. 'Ă ne kryreti amijakre. Imôtikam ne me kryreti mẽ nhym arÿm apÿnh tep krãptĭ kum

wangij nhym me arÿm unê. ⁴⁸ Ne arÿm ipukam bjêro mõn akàx'ã kumê. Ne kam arÿm tep kabio nhÿ. Nãm tep mex ne karwàn kaxnokaikam o atom. Nhym be, tep punu ne me rÿm kurên kanga. ⁴⁹ Mÿjja kunĩ kute aminhinomã amimênh djà nhõ akatikam dja me ã meo ane. Dja Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh apôx ne me'ÿr bôx ne meo ajkij. Me axweja me katàt kute amijo bajabê meo ajkij. ⁵⁰ Ne kam arÿm kuwy djàkam me axwe mē. Kam dja me amim ngryk ne tokry djàje amijanên ar àmra ba, ane.

⁵¹ Ne kam arkum,

—Djã ne gar arÿm mÿjja markumrêx? Mÿjja'ã ije apÿnh mÿjja jakreja djã ne gar arÿm markumrêx? ane.

Nhym ar kum,

—Nà. Mÿjja'ã apÿnh mÿjja kute amijakreja bar ije markumrêx, ane.

⁵² Nhym kam arkum,

—Aj, tãm ne ja. Arÿm ne ba mÿjja krãptĩ'ã ajarê gar ama. Kàjkwakam Bẽnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utarn ar meo ba'ã ne ba mÿjja krãptĩ jakren ar amã 'ã ajarê gar arÿm ama. Arÿm ar aje markam ar aje õ kikre djwÿnh pyræk. Õ kikre djwÿnh ne õ nêkrêx jadjwÿr djàkam mÿjja nymê mÿjja tũmo pôx. Ar aje uræk. Ar abê memã kukràdjà jarênh djwÿnh ne gar arÿm memã kukràdjà ny jarên ajte memã kukràdjà tũm jarê. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Õ pyka djwÿnhkam bôx.
Mak 6.1; Ruk 4.16*

⁵³ Jeju apÿnh kukràdjà'ã memã mÿjja ja jakren memã 'ã ajarënh kam arÿm o ino re. Ne kam arÿm mã tẽ. ⁵⁴ Ne kam arÿm õ pyka djwÿnhkam tẽn bõx. Bõx ne arÿm me bikprõnh djàkam tẽn wadjà. Ne kam arÿm memã kukràdjà jarẽ. Memã arẽ nhym me arÿm kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Tõ, mÿj me'õ ne kum me kukràdjà ja jarẽ nhym arÿm ã amak mexo ane. Mÿj me'õ ne kum arẽ nhym arÿm ã mÿjja nhipêxo ane. Mÿjja pumÿnh kêtkumrẽx ne arÿm ipêx nhym kumex. ⁵⁵ Be, kubê ne pĩ kênh djwÿnh kajgo kra. Marij kurÿm ne kato. Kõt ar apõxjabê Xijagumẽ Jõdjemẽ Ximãomẽ Djudamẽ. ⁵⁶ Kanikwÿnhdjwÿ ar me baro'ã ar ba. Tô mÿj me'õ ne kum kukràdjà ja jarẽ nhym maro ba? ane. ⁵⁷ Me ã abenmã anhÿro ban kam kubê kÿnh no kati.

Nhym Jeju amijã memã kum,

—Metÿndjwÿnh kukwakam memã ujarënh djwÿnh dja pyka kunÿkõt ba nhym me kum mex jarënho ba prãm ne. Nhym be, õ pyka djwÿnhkam me jabit ne me ari aprÿo ba. Õbikwa djwÿnhkam ar ajbit dja me ari aprÿo ba, ane.

⁵⁸ Ne kam arÿm te kute õ pyka djwÿnhkam me krãptiõ mex prãmje. Me kute amim tu kamnhÿxkumrẽx kêtkam te kute meo mex prãmje.

14

Me kute Djuão mut krã'yr.

Mak 6.14

¹ Nhym kam me amÿ Jeju jarënho ipõk ne. Nhym kam mebê idjaer nhõ bënjadjwÿr raxbê Erodji

arým me kute Jeju jarênhja ma. ² Ne kam arĭk Jejuo Djuão ne õ àpênhmã kum,

—Ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão arým akubyn tĭn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tĭnkam ne arým mýjja pumũnh kêt nhípê_{xo} ba, ane.

³⁻⁴ Be, Erodji kute bĭn kêtri ne Djuão Erodjij'ã kum kabêh ne. Erodji ne Erodjijo prô. Nãm 'ã kum kabêh ne kum,

—Metĭndjwýnh kukràdjà kupa'ã ne ga akamyrebê prô'yr mō, ane. Nhyĭ kuman arým ngryk ne. Ne arým 'yr me krākamngônh jano nhyĭ me arým o tým ne kubê ijê. ⁵ Nhyĭ kam bit kute me anor nhyĭ me kute bĭnmã. Nhyĭ be, kati. Me krãptĭ: ne me 'ã abenmã kum,

—Djuãobê ne Metĭndjwýnh kukwakam memã ujarênh djwýnh, ane. Me krãptĭ kute ã anhýrkam ne Erodji arým kum me krãptĭ pyman Djuão bĭn kêt.

⁶ Nhyĭ kam Erodji rwýk djà nhõ akati arým bôx. Bôx nhyĭ me arým ro'ã àkuro nhý. Nhyĭ Erodjij kra arým memã to. Memã to nhyĭ Erodji kum kĭnhkumrêx. ⁷ Kum kĭnhkam ne kum,

—Mýj ne ga amã kĭnh? On imã mýjja'õ jarê ba arým amã kungã. Amã ikabêh kajgo kêtumrêx. Metĭndjwýnh ne arým ima, ane. ⁸ Kraja kum tor djwýnhram ne nã arým Djuão krã'ã kum karõn kum,

—Dja kum akĭnh ga Djuão krã'ã kum apnê, ane. Nhyĭ kam arým kum to nhyĭ kum kĭnh. Kum kĭnh ne kum mýjja jarênh mãmđji nhyĭ arým kuma. Ne nã kabêh man arým Erodjimã kum,

—Dja ga ngômã me angjênh djwýnhbê Djuãoja ngônh purortikam krã djàn o bôx ne imã angã, ane.

⁹ Nhyim kam bēnjadjwỳr rax arỳm kuman kaprĩren amim,

—Je, arỳm ne ba mrāmri kum ikabēn jarēnh mām̄dji nhyim Metĩndjwỳnh arỳm ima. Ba arỳm kam te ije kum, “Kati”, anhỳr prāmje. Ibu'ã me jadjwỳ ne me arỳm mrāmri ikabēnkumrēx ma, ane. Ne kam arỳm õ àpēnhmã kum, “Me kum angã”, ane. ¹⁰ Ne 'ỳr me ano nhyim me mebê ijê djà'ỳr mōn arỳm 'ỳr bōx. Ne kam arỳm mut krāta. ¹¹ Mut krātan ngōnh purortikam krã djàn o tēn arỳm kureremã kungã. Nhyim kumỳn o tēn arỳm nãmã kungã. ¹² Nhyim kam Djuãokôt ba djwỳnh ar 'ỳr tēn 'ỳr bōx. Ne kam Djuão nhĩ mỳn o tēn arỳm adjà. Ne kam Jeju'ỳr tēn 'ỳr bōx ne kum arē nhyim arỳm kuma.

Kute mebê 5.000o djuw mex.

Mak 6.30; Ruk 9.10; Dju r 6.1

¹³ Nhyim kam ate arwākam ỳr kadjy kākam nhỹn arỳm nox ne. Nhyim kam me arỳm arēnh ma. Arēnh man arỳm krĩrax kurũm kôt mō. Pykakôt ar ibej mō. Ar ibej mō:n arỳm akàx nhikjêkam Jeju kutêp akuprõ. ¹⁴ Nhyim Jeju ar ngôkôt mōn arỳm akàx'ỳr bōx. 'Ỳr bōx ne arỳm kà dji. Nhyim kam Jeju arỳm wabin me krãptĩ: pumũ. Me omũn arỳm kum me kaprĩ:. Kum me kaprĩn arỳm me kanéo mexo dja.

¹⁵ Meo djan kam arỳm amykry mex ne. Nhyim Jeju kôt ba djwỳnh arỳm 'ỳr bōx ne kum,

—Arwākam ne gwaj ar baba nhyim arỳm amykry mex ne. On me krãptĩmã arēn kum, “Me amũ krĩ kryremã mōn djwỳ jamỳn anhõ kwỳ krē”, ane. Dja ga ã memã ane, ane.

16 Nhyim arkum,

—Kati. Kwārīk wānh amũ me mōr kêt. Ar ga dja gar memã mÿjja ngã nhyim me arÿm kukrê, ane.

17 Nhyim ar kum,

—Jakam ne djwÿ kubê 5bit ne tep amãnhkrutbit, ane.

18 Nhyim arkum, “Amrê imã o tẽ”, ane. Nhyim kam ar arÿm 'ÿr o bôx. 19 Nhyim kam me bōkam ÿrmã memã arê. Ne kam arÿm djwÿ kubê 5mê tep amãnhkrutja jamÿ. Amÿn kàjmã kàjkwa pumũn djwÿmê tepo Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarê. Kum amikĩnh jarên arÿm djwÿ kokij. Djwÿ kokjêro dja:n mã kôt ba djwÿnh arkum ôro dja. Arkum ôro dja: nhyim ar mã memã ôro mrã. 20 Memã ôro mrã: nhyim kam me kunĩ kukrên arÿm ajne. Nhyim kam ar arÿm aũm karwàho mrã. O mrãn arÿm kaxnokaikam kungij ne o ipu. O ipun arÿm 'ã akre. Kam kaxnokai ipu kubê 12 ne 'ã kàtam ne dja. 21 Be, me my kute krên 'ã akre kubê 5.000. Ne ijukri me niremê me prĩre'ã akre kêt. Be, me kunĩ ne me arÿm ô kwÿ krên mex ne arÿm ajne.

Ngô'ã tẽm.

Mak 6.45; Dju r 6.15

22 Nhyim kam Jeju kôt ba djwÿnh arkum,

—Aj mã, kàkam nhÿ. Dja gar ikukãm akàx nhikjêmã rê. Ba 'ÿr me ano gê me mã mō, ane. Nhyim ar arÿm kàkam nox ne mō. 23 Nhyim arÿm me krãptĩ'ÿr tẽn memã kum,

—Aje, me on ajmã. Ba on, ane. Ne kam Metĩndjwÿnhmã kabên kadjy krãnh'ã tẽn wabi. Nhyim kam arÿm akamàt nhyim ate krãnhkam nhÿ.

24 Nhyim ar kàkam mōrja arÿm imôti nhipôkri mō.

Mõ: nhym kôk ar kutã àbêr tỳx. Àbêr tỳx nhym ngô arỳm ar'ã kà japĩno mỗ.

²⁵ Apĩno mỗ: nhym arỳm òkrên'ãnh kà. Òkrên'ãnh kàr pydji nhym Jeju arỳm tu ngô rax'ã arkôt tẽ.

²⁶ Ngô'ã arkôt tẽ nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm omũ. Ngô'ã tẽmkôt omũn arỳm madjà kretin abenmã kum,

—Ota amrẽ me karõ'õ gwaj bakôt mỗ, anen arỳm umaje amra.

²⁷ Nhym kam arkum,

—E kum, ba ne ba wãm ar akôt tẽ. On ar akĩnh ne ar atĩn prãm kêt, ane.

²⁸ Nhym Pedru kum,

—Djãm mrãmri gakumrẽx? Ga atẽmkumrẽx jabej amiwỳr ijwỳ ba wãm akudjwa ngô'ã awỳr tẽ, ane.

²⁹ Nhym kum, “Amrẽ iwỳr tẽ”, ane.

Nhym Pedru arỳm Jeju 'ỳr tẽmmã ngôkam ruw ne arỳm ngô'ã tẽ. ³⁰ Ngô'ã tẽn arỳm ngô pumũ. Kôk djàbêr tỳx kute ngô djàkà tỳxkôt omũn arỳm tĩn prãm. Tĩn prãm ne arỳm àr tẽ. Ngômã àr tẽn arỳm amran kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, gop ipytà”, ane.

³¹ Nhym Jeju on pa 'amỳn kum,

—Aje amim imar rere:kre. Mỳkam ne ga amim, “Djãm mrãmri ne Jeju kute ngô ja mar”, anen amim imar rerekre?

³² Nãm ã kum ane nhym ar arỳm kà'ỳr bôx. Ne kam arỳm wabi. Wabi nhym kôk djàbêr on amikrãtan anhikrê ne. ³³ Amikrãta nhym kàkam ar 'ỳrja arỳm parbê kônkrão nhỹn rax ma:ro nhỹ. Ne arỳm kum,

—Mrãmri abê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx, ane.

³⁴ Ne kam ar arỳm akàx nhikjêmã rên kam arỳm kà dji. Ar pykabê Djene'ã kà dji. ³⁵ Nhym

kam me arÿm Jeju nokre pumÿn amÿ memã arẽ. Nhyam kam me arÿm bu'ã pyka kunĩkôt me'ÿr me ano nhyam me me'ÿr mõi. Me'ÿr mõi memã arẽ nhyam me arÿm kuman Jeju'ÿr me punu kunĩo bõx.

³⁶ Nhyam me arÿm kum,

—Ba me akà japkrebit kupên arÿm imex ne, ane. Ne me kunĩ kute kupênhja arÿm prĩne mex ne.

15

Tu mÿjja krên'ã ujarênh.

Mak 7.1

¹ Nhyam kam mebê pardjêumẽ Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh krĩraxbê Djeruxarê kurÿm mõi Jeju'ÿr bõx. Me õ kwÿ krên kadjy ne me aminhikra põiho ba. Me kukãmãkjê kukràdjà kôt me we Metĩndjwÿnhmã mex kadjy ne me kum aminhikra põiho ba. 'Ã ne me Jejumã kabên ne kum,

² —Mÿkam ne akôt ba djwÿnh ar me kukãmãkjê kukràdjà mar kêt ne kam amikrà ar o ba? Nãm ar kute aminhikra põiho kêt ne tu aku, ane.

³ Nhyam Jeju memã kum,

—Djãm mrãmri Metĩndjwÿnh kukràdjà kôt ne ga me me akukãmãkjê kukràdjà ja jarẽ? Kati. Atemã. Ga me Atemã akukãmãkjê kukràdjà ja'ã ano tÿx ne Metĩndjwÿnh kukràdjà mar kêt. Ne kam arÿm kam amikrà ar o aba. ⁴ Ba me amã arẽ gar ama. Metĩndjwÿnh ne me bakukãmãremã 'ã karõn memã kum,

“Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabên ma”, ane.

Ne ajte memã kum,

“Me'õ arÿm bãm'ã nàr nã'ã, ‘Gê Metĩndjwÿnh o ajkê’, anhÿr jabej gê me tu kubĩ”, ane.

Me kum bãmmẽ nã ar abêmã ne Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane. ⁵ Nhym be, djãm me ga ne ga me amã abãmmẽ anã jabê? Kati. Ga me akukràdjà kôt arĩk memã kum, “Me ajõ godja anã nàr abãm mỳjja'ã ajwỳr jabej. Ne aje kubê anhõ mỳjja nê prãm jabej kum, ‘Be, ba te ije amã òrmã. Aje mỳjja 'ã ijwỳr ba arỳm o Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja. Kam ba te ije amã òrmã’, ane. Dja ga me ã kum anen arỳm kubê nê nhym kam arỳm pijãm ne”, ane. ⁶ Ga me aje ã memã 'ã karõo anhỹrkam arỳm me nãmẽ bãmbê òdjỳ'ã memã adjàpnênho aba. Me kum ar abê kêt'ã memã adjàpnênho aba. Metĩndjwỳnh te memã 'ã karõn memã kum,

“Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabên ma”, ane.

Nãm te memã ane ga me arỳm Metĩndjwỳnh kabên jao me kukràdjà kajgon kupa'ã memã akukràdjà punu ja jarên arỳm nãmẽ bãmbê òdjỳ'ã memã adjàpnênho aba. ⁷ Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Mrãmri ne me bakukãmãre Idjaij me ajã kabên ne. Nãm Metĩndjwỳnh kukwakam me ajã me bakukãmãremã kum,

⁸ “Be, me ja ne me arĩk 'êx ne ajkwa kajgokam imã imex jarênho ban òkre kadjwỳnhbê jãm ate ibê krãn ba.

⁹ Ne arĩk imã irax jarênh kajgoo ban 'êx ne me ta kukràdjà'ã memã kum, ‘Metĩndjwỳnh kukràdjà’, anhỹro ba.”

Nãm ã Idjaij me ajã ane ga me akamingrãnyre ajêx ne akukràdjà kajgoo Metĩndjwỳnh kukràdjàn memã arênho aba. Mrãmri ne me ajã arênhkumrêx. Nãm Jeju ã mebê pardjêu arkum ane.

¹⁰ Ne kam amiwỳr me krãptĩ 'uw ne memã kum,

—Ë, dja ga me akunĩ iman ikabên markumrêx.
 11 Me kute apÿnh mÿjja 'ã memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krên arÿm ajaxwe”, anhÿro ba. Nhym be, djãm me'õ mÿjja 'õ krê nhym Metĩndjwÿnh arÿm kum, “Ja ne ga krê. Arÿm ajaxwe”, ane? Kati. Me kabên punukam ne memã axwe jarê. Me àkĩnhĩkam ne memã arê. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurê bakam ne memã arê. Me 'êxnhĩkam ne memã arê. Apÿnh axwe 'õkam ne Metĩndjwÿnh memã axwe jarê. Nãm ã Jeju memã ane.

12 Kam kôt ba djwÿnh ar 'ÿr bõx ne Jejumã kum,

—Ë, mebê pardjêu kute akabên markam arÿm ngrÿk ne, ane.

Nhym me'ã arkum,

13-14 —Ga, me no rã ne me amikukãm rĩt kêtja pumũ. Kam me kute amipry mar kêt. Kam godja me no rã me no rã japrõ kute meo ba jabej nhym arÿm amê kre'õkam tÿm. Mebê pardjêu ne me kute me uràk. Nãm me 'êx ne memã, “Ba ne ba ije Metĩndjwÿnh mar”, anhÿro ba. Nhym be, kati. Me kute mar kêt. Ne kam te memã Metĩndjwÿnh'ã ujarênh ar ba nhym me adjwÿnhdjwÿ kute Metĩndjwÿnh mar kêt. Mebê pardjêu 'êx ne kute memã anhÿro bakam dja Ibãm arÿm memã o pãnh ne me biknor tokry djàkam me kumê kute mrãmri ne me kute 'ê kadjar ne rũm mênh pyràk. Kwârĩk wãnh me rã'ã. Nãm ã Jeju mebê pardjêu'ã ane.

15 Nhym Pedru kum,

—Nã gãm ar imã, “Djãm me mÿjja 'õ krê nhym Metĩndjwÿnh kum, ‘Ja ne ga krên arÿm ajaxwe’, ane? Kati”, ane. Tãm ne ga arê nhym ar ibê bipdjur

rã'ã ne. Mỳj'ã ne ga akabẽn jarẽ? Ar imã arẽ bar kuma. Nãm ã Pedru Jejumã ane.

¹⁶ Nhyim Jeju arkum,

—Djãm ar gadjwỳ ar aje mỳjja mar kêt rã'ã?

¹⁷ Mỳjja me kute krẽn ne me tikkambit wangij. Ne kam atykmã arỳm apôx. ¹⁸ Nhyim be, me ajkwa kurũm me kabẽn punu apôxja ne me kute amim mỳjja'ã karõ djà kurũm apôx. Kam Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarẽ. ¹⁹ Me kute amim mỳjja'ã karõ djàkam amim mỳjja punu'ã karõn arỳm me kurũm apôx.

Nãm me kute me par'ã amim karõ.

Ne kute me prõ puro nàr me mjên puroo àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ.

Ne prõ djwỳnh nàr mjên djwỳnh kupa'ã kurẽ'ã amim karõ.

Ne kute mỳjjao àkĩnh'ã amim karõ.

Ne memã 'êx'ã amim karõ.

Ne kute Metĩndjwỳnh japrỳ'ã amim karõ.

²⁰ Me axweja kunĩ ne me kurũm apôx nhyim Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarẽ. Nhyim be, me kute aminhikra põnh kêt ne kute õ kwỳ krẽn ja ne Metĩndjwỳnh kute memã axwe jarẽnh kêt. Djãm ar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

Me'õ nire bajtem kute tu amim kamnhĩxkumrẽx'ã ujarẽnh.

Mak 7.24

²¹ Ne kam Jeju arỳm mebê tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Xirumẽ Xidõ bu'ã pyka'ỳr bõx. ²² Nhyim pykabê Kanaãkam me'õ nire pyka wãkam ar ba. Mebê idjaer ne me wão me bajtem. Me'õ nire kam ar ban arỳm Jeju'ỳr bõx. Ne kam kàj bê kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, Dawi tãmdjwÿ, gop amã ikaprĩ. Me karõ punu ne ari ikrao bikēnho ba, ane.

²³ Nhy m tu kubê anhikrēn itõ ne. Nhy m kôt ba djwÿnh ar 'ÿr bôx ne kum,

—Dja ga amũ ano gê tē. Nãm ari gwaj bakôt àmra tē, ane.

²⁴ Nhy m arkum,

—Djãm me bajtem'ÿr ne Metĩndjwÿnh ijano ba tē? Kati. Mebê idjaer'ÿr ne ijano ba tē. Mebê idjaer ne me kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomti no biknor pyræk ne ate ar ba. Me ate ar ba ja'ÿr ne ijano ba tē, ane.

²⁵ Nhy m kam arÿm ni bajtemja 'ÿr bôx. 'ÿr bôx ne arÿm parbê kōnkrão nhÿn ra:x man kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh gop ikôt o kangõn ikrao mex, ane.

²⁶ Nhy m õ mebê idjaer'ã me prĩre jakren kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prĩre nhõ djwÿ rē nhy m ren kam punure, ane. Djãm mrãmri ne djwÿ'ã ajarē? Kati. Kute meo mex djà'ã ne djwÿ jakren kum 'ã ajarē. Bir, Jeju ne jakam kute me bajtemo mex prãm kêt. Õ mebê idjaer'ÿr ne Metĩndjwÿnh Jeju jano. Kute õ mebê idjaerbit kumrēxo mexo bamã. Kam ne nimã kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prĩre nhõ djwÿ rē nhy m ren kam punure, ane.

²⁷ Nhy m nija arÿm amim,

—Ijã ne rop krare jarē, anen arÿm kum,

—Tukwa, mrãmri Bēnjadjwÿr djwÿnh. Kôt ne ga arē. Nhy m be, godja wãnh õ wÿnh nhõ pĩponh krakri djwÿ jaũm rôrôk. Aũmbit dja rop krare kukrē. Kam gop badjwÿ ibê rop krare pyræk tu imã ikrao mex, ane.

28 Nhyim Jeju kum,

—Me'õ nire, ga ne ga tu amim ikamnhĩx me:xkumrêx. Akabên kôt ne ba arým akrao mex, ane. Nhyim myt tãmkam kra arým mex ne.

Kute mebê 4.000o djuw mex.

Mak 8.1

29 Nhyim kam Jeju arým pyka ja kurũm tẽn imõtibê Garrêja'yr tẽn 'yr bôx. Ne kam arým krãnh'ã tẽn wabin nhỹ. 30 Nhyim me krãptĩ: arým 'yr bôx. Nãm me 'yr me punuo mõn 'yr meo bôx. Me mrãnh kêtme me no rãmẽ me kabên kêtme apỹnh me kukràdjã punumẽ apỹnh me punu djã 'õdjwỹ krãptĩ:ja ne me 'yr meo mõn meo bôx ne Jeju parbê me adju:w nhyim arým meo mex ne. 31 Jeju meo mex nhyim me krãptĩ: arým me omũ. Me kabên kêt arým kabên mex. Me apỹnh kukràdjã punu arým kukràdjã mex ne. Me mrãnh kêt arým mrãnh mex ne. Me no rã arým rĩt mex ne. Nhyim me arým me omũn te kute marmã mekam no tyn kumex. Ne kam arým mebê idjaero ba djwỹnhmã rax jarẽ. Metĩndjwỹnhmã rax jarẽho kume:x.

32 Nhyim kam arým amiwỹr kôt ba djwỹnh ar ku'uw nhyim ar bôx nhyim arkum,

—Imã me krãptĩ:ja kaprĩ. Me iro'ã krĩ'ã arým akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne kam arým me õ mỳjja kêt. Nok ba ren me kum prãmcam ren amũ me ũrkwãmã me ano nhyim ren pry konenh ren me arým rerekre nhyim ren tyk djã me kupa, ane.

33 Nhyim kôt ba djwỹnh ar kum,

—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptĩ:ja kadjy djwỹ kume:x prãmje. Mỳj got gwaj me kadjy nẽ? ane.

34 Nhyim Jeju arkum,

—Mỳj ne ar anhõ djwỳ kute? ane. Nhyim ar kum,
—Djwỳ kubê 7. Tepprãredjwỳ ngrêre, ane.

35 Nhyim kam arỳm me krãptĩmã 'ã karõn kum,

—Pykabê dja ga me nhỹ, ane. Nhyim me kam arỳm nhỹ. 36 Nhyim kam arỳm djwỳ kubê 7 jamỳn tepprãre jamỳn o Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwỳnh arkum kungã nhyim ar mã me krãptĩmã adjuw. 37 Nhyim kam me kunĩ kwỳ krẽn arỳm ajne. Nhyim kam me arỳm aũm karwãn kaxnokaikam kungij. Kungij nhyim arỳm kaxnokai ipubê 7 ne 'ã kàtàm. 38 Be, me my kubê 4.000 ne õ kwỳ krẽ nhyim me niremẽ me prĩre'ã akre kêt. 39 Nhyim kam arỳm amũ me anon kam kà'òkam nhỹ. Ne kam nox ne pykabê Madara'ỳr mõn 'ỳr bõx.

16

*Kute kàjkwa kurũm mỳjja'õ nhipêx'ã me kum à'wỳr.
Mat 12.39; Mak 8.11*

1 Nhyim mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ Jeju'ỳr bõx ne mrãmri kubê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx jabej kum,

—Goja kàjkwa kurũm mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx bar omũn kôt ama, ane.

2 Nhyim memã kum,

—Arỳm myt djàrmã nhyim myt ngjêx djàkam kàjkwa kamrêk. Ga me kam 'ã abenmã kum, “Dja kryràm kàjkwa mex”, ane. 3 Nàr, arỳm myt katormã nhyim myt apõx djàkam kàjkwa kamrêk ne kakrã kumex ga me kam 'ã abenmã kum, “Akati jakam dja na kumex”, ane. Me ga ne ga me amijo ajêx

ne amijo Metĩndjwỳnh mar mex. Aje kàjkwa mex mar nàr aje kàjkwa punu mar. Mỳkam ne ba me akam ar ibari mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ne me amã mỳjjao amirĩto iba ga me ja mar kêt ne? Ga me omũnh kajgon amim, “Je tô mỳj'ã”? anhỹr kajgon mar kêt kumrêx. ⁴ Me ga akamingrãnyre ne ga me ajaxwen mỳjjakôt ari Metĩndjwỳnhbê amijo akêxo aba. Ga, me kwỳ kute kum prõ djwỳnh kĩnh ngriren kute mebê prõo àkĩnho baja pumũ. Me gadjwỳ ne ga me amã Metĩndjwỳnh kĩnh ngriren ari kubê amijo akêxo aba. Ne kam me aje omũnh kadjy ije me amã mỳjja pumũnh kêt nhipêx jabej. Djãm kam ije me amã ipêxmã? Kati. Ije me amã ipêx me aje omũnh prãm kêt kumrêx. Dja ba ĩ amijo Metĩndjwỳnh kukwakam ujarênh djwỳnhbê Djõnaj pyræk. Dja ga me jabit pumũ, ane. Tyk ne akubyn tĩn'ã ne ã Jeju memã ane. Ne kam arỳm mebê akêx ne mã tẽ.

Djwỳ nhigot djà'ã ujarênh.

Mak 8.14

⁵ Ne kam ar imõti'ã rên akàx nhikjêmã bõx. Nhym kôt ba djwỳnh ar djwỳo amak kêt katin arỳm Jejumã arẽ. ⁶ Nhym arỳm me kukràdjà kajgo kôt ar amijo ba kêt kadjy arkum kabên ne arkum,

—Ga, me kute djwỳ nhigot djà djwỳ djõmkam kapĩnja pumũ. Nhym arỳm djwỳ tỳx me:x ne. Ar gadjwỳ dja gar me kukràdjà man kôt ar amijo aban arỳm ajaxwe mex ne. Mebê pardjêu kukràdjà nàr mebê xadjudjêu kukràdjà dja gar aman kôt ar amijo aban arỳm ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tỳx ne me kukràdjà mar kêt ne kôt ar amijo aba kêt. Nãm ã Jeju nêje ar kukràò ane.

⁷ Nhyam kam ar ari 'ã aben kukij ne arĩk abenmã kum,

—Gwaj baje djwý byr kêt kam ne ã gwaj bamã ane, ane.

⁸ Nhyam Jeju arým ar kabên man arkum,

—Ar aje amim imar ngri:re. Mýkam ne gar aben kukij ne abenmã kum, “Gwaj baje djwý byr kêt kam ne ã gwaj bamã ane”, ane? ⁹ Djãm ar aje mýjja mar kêt rã'ã? Mýj'ã ikabên kute amijakreja djãm aje mar kêt rã'ã? Ar akubyn amijo tèn ije djwý kubê 5o mebê 5.000o djuw mex'ýr amijo bôx. Mýj ne ar aje djwý janhy karwànhkam kaxnokai ipu kuten 'ã kàtàm ne? ¹⁰ Ar akubyn amijo tèn ije djwý kubê 7o mebê 4.000o djuw mex'ýr amijo bôx. Mýj ne gar aje djwý janhy karwànhkam kaxnokai ipu kute? Ga, djwý kume:xo ije meo djuw mexja pumũ. Djãm arým ne gar o ajamak kêt kati? ¹¹ Djãm djwý'ã ne ba ar amã arẽ? Djãm 'ã ne ba ar amã, “Ari amijã ano týx. Kwãrĩk wãnh mebê pardjêu kukràdjà, nàr mebê xadjudjêu kukràdjà, kute djwý nhigot djà pyræk kwãrĩk wãnh kôt ar amijo aba kêt”, ane? Kati. Djwý'ã ije ar amã ja jarênh kêt. Mýkam ne gar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju arkum ane. ¹² Nhyam kam ar arým kuma. Kute Ar kubê me kukràdjà puma. Kute Ar kubê mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêu kukràdjà puma. 'Ã ne djwý nhigot djà amijakre. Tãm ne ar arým jakam kuma.

*Pedru kute Jejumã Běnjadjwýrbê kumkati jarênh.
Mak 8.27; Ruk 9.18*

¹³ Be, Piripi nhõ krĩrãxbê Xedjare bu'ã ne apýnh me õ krĩ djàri. 'Ýr ne Jejumẽ kôt ba djwýnh ar mō. Ar 'ýr mōrkôt nhyam Jeju arkum,

—Ë, ar imã ijã me ujarênh jarê ba kuma, ane.

¹⁴ Nhyim ar arým kum,

—Nãm me kwý ajã, “Ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão. Ta ne akubyn tïn ne ar ba”, ane. Nhyim me kwý ajã, “Me bakukãmãre Erij. Metïndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh raxbê Erij”, ane. Nhyim me kwý ajã, “Me bakukãmãre Djermi. Metïndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnhbê Djermi”, ane. Nhyim me kwý ajã, “Me bakukãmãrekam Metïndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh ar 'õ.” Nãm me ã abenmã ajã ane. Nãm ã ar Jejumã ane.

¹⁵ Nhyim ajte arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

¹⁶ Nhyim Pedru kum,

—Abê me inhõ Bênjadjwýrbê kumkatibê Kritu. Abê Metïndjwýnh tïn ne ar baja Kra, ane.

¹⁷ Nhyim Jeju Pedrumã kum,

—Ximão, Djônaj kra. Djãm pykakam me'õ ar ba ne amã ijarê ga ima? Kati. Kàjkwakam Ibãm ne amã ijo amirít ga ima. Kam ne ga akĩ:nhkumrêx ne. ¹⁸ Ga ne ga imã, “Abê me inhõ Bênjadjwýrbê kumkatibê Kritu. Kadjy ne Metïndjwýnh ajano ga bôx. Ga abê Metïndjwýnh tïn ne ar baja kra”, ane. Ba amã arê ga ama. Ga abê Pedru. Mrãmri, kên'ã ne anhidji amijakre. Akabên mex jakôt ne ga arým atýx ne aje kên pyræk. Dja me akudjwa ã amim imaro ane ba arým amim me utà nhyim me arým akudjwa týt kute kên týt pyræk. Me kute amim imar kunja dja me týt:x nhyim arým Xatanaj nhõ me àpênh te kute meo àpanhmã ne te kute

me biknor tokry djàkam meo biknormã. ¹⁹ Dja ga aje mrãmri ne me'õ kute bënjadjwÿr nhõ kikrekam o kajkep djào ba pyræk. Me'õ kikre'ã kuta nhym me arÿm wadjà nàr kikre'ã ijê tÿx ne arÿm mebê aptà nhym me àr kêtumrêx. Aje me'õja pyræk. Dja me amim imar kêt ga arÿm mebê aptà. Nhym kam kàjkwakam Ibãmdjwÿ arÿm akôt amikabên djin arÿm mebê aptàn amim me utàr kêt ne ar meo ba kêt. Nàr, dja me amim ima ga memã kum, “Ajrã. Kôt ar aba”, ane nhym kàjkwakam Ibãmdjwÿ arÿm akôt amikabên djin memã kum, “Ajrã. Íkôt ar aba”, anen arÿm amim me utàn ar meo ba. Nãm ã Jeju Pedrumã ane. ²⁰ Ne kam amijã kôt ba djwÿnh arkum karõ. Metĩndjwÿnh ne arÿm mebê idjaer kadjy Jeju'ã Bënjadjwÿrbê kumkati mẽ. 'Ã ne me kum Kritu jarê. Nãm amijã arkum karõn arkum,
 —Kwãrìk wãnh me'õmã kum, “Jejubê ne Kritu. Kubê ne me banhõ Bënjadjwÿrbê kumkati”, anhÿr kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

Amikukãm amityk'ã ujarênh.

Mak 8.31; Ruk 9.22

²¹ Ne kam ja nhijukri arÿm kôt ba djwÿnh arkum,

—Krĩraxbê Djeruxarêkam itokry kumexmã ne Metĩndjwÿnh ijano ba arÿm 'ÿr itëmmã. Dja ba kam bõx nhym mebêngêtmê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê Môjdjê kukràdjà mar djwÿnhmê ijo bikênh kumex nhym me arÿm ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne, ane.

²² Nhym kam Pedru arÿm Ar kubê Jejuo tẽn ar kàxã nêje kum bën tÿxmo krax ne kum,

—Bēnjadjwỳr djwỳnh, gop gē Metĩndjwỳnh kum akapřĩ. Djām ga dja me abĩ? Arkati, ane.

²³ Nhym Jeju akēx ne Pedrumā kum,

—Arỳm akabēn kute Xatanaj kabēn pyrāk. Amũ imā akre rax ne dja. Aje Metĩndjwỳnh bê ijo akēx prām pyrāk. Metĩndjwỳnhkôt adjumar kêt. Me kum ikĩnh kêtja kôt ne ga adjumar djà dji, ane.

²⁴ Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh arkum,

—Gêdja gar ajõ mã ikôt abikamēnh prām jabej kwārĩk wānh amidjwỳnhbit mar kêt. Dja ga amim, “Djām ba ije amijo ikĩnhmā? Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mỳn itokry:. Dja ga ijā amiakren aje anhõ pĩte'y mỳnh mǎn pràbē amā atokry pyma kêt ne amā ijabê rǎ'ǎ ne mã ikôt ajkamē. ²⁵ Me kute amidjwỳnhbit mar ne me kum tokry pyma, me tām gêdja me tyn kam ijukri me biknor tokry djakam tē. Nhym be, me kum ijabêkumrēx ne kute amidjwỳnhbit mar kêt nhym me kute me bĩn jabej me tām gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rǎ'ǎ: rǎ'ǎ ne.

²⁶ Ne ren me'õ pykabê mỳjja mexja kunĩ, nêkrēx kunĩja ren ari o atom ne o ban kam ren ty. Je, mã dja kam nē? Kati, nām ren ty nhym ren õ nêkrēxja ren wānh kumex. Nhym mỳj pǎnh ne ne ren Metĩndjwỳnhmā arē nhym ren akubyn o tĩn nhym ren kum amijo pǎnh? Arkati. Dja te kum pǎnh jarē nhym akubyn o tĩn prām kêtumrēx.

²⁷ Ba ije amijo inhĩ ne me'ỳr irwỳk dja ba Ibām jadjēnhmē umao ipyma:n me'ỳr bôx. Kadjy mrǎnh djwỳnh pyma:mē ro'ǎ me'ỳr bôx. Ne kam me ĩ pỳnhkôt me kunĩmā o pǎnh ne. Me axwe kôt nār me kute katàt amijo ba kôt memā o pǎnh ne. ²⁸ Ba ar amā arē. Ije amijo inhĩ ne ar awỳr ibôx. Ibām

dja ijã bĕnjadjwÿr rax mĕ. Dja ba bôx ne ipymao ar apytàn ar ar ajo iba. Dja gar adjãmja akwÿ atĩnri iraxkôt ipumũ, ar akadjy ibĕnjadjwÿr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabĕnja. Nãm ã Jeju arkum ane.

17

Kute amijo atemã'ã ujarĕnh.

Mak 9.2; Ruk 9.28

¹ Jeju memã ane nhym kam ar'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut apêx. Nhym kam Jeju arÿm Pedrumĕ Xijagumĕ Djuão ar aprôn aro tĕn krãnh prĕkti'ã aro wabin ate ar ro'ã me kãxã dja. ² Ne kam arÿm ar kabem amijo atemã. Ne nokre jadjĕnh kute myt jadjĕnh pyrãk. Nhym õ kubĕkã arÿm aka:n kam adjĕ:nh. ³ Nhym kam me bakukãmãrebĕ Mõj djĕmĕ Erijmĕ arÿm arkum amijo amirĩt ne. Ar Jejumĕ abenmã ujarĕnho dja nhym ar arÿm ar omũ.

⁴ Nhym kam Pedru Jejumã kum,

—Bĕnjadjwÿr djwÿnh, jakam arÿm gwaj bakĩnhkumrĕx. Amã kĩnh jabej dja bar ar amã kikre kryre nhipêx. Dja bar amã 'õ nhipêx ne Mõj djĕmã 'õ nhipêx ne Erijmã 'õ nhipêx, ane.

⁵ Nãm kum kabĕno dja nhym kakrã jadjĕnh arÿm ar nokrekam kato. Ar nokrekam katon arÿm ar kuno. Nhym ar aĕrbĕ Metĩndjwÿnh kakrã kurũm kabĕn nhym ar kabĕn ma. Nhym arkum,

—Ikra ne wã. Imã abĕ:kumrĕx. Ba kam kam ikĩnhkumrĕx. Tãm wã dja gar kabĕn man kôt ar amijo aba, ane.

⁶ Ar kabên ja man arým madjà kreti. Madjà kretin tu mýrbê tým ne nõ. ⁷ Nhym Jeju ar'ýr bôx ne ar kupên arkum,

—Kàjmã ar dja. Kwãrĩk wãnh ar atĩn prãm kêt, ane. ⁸ Nhym ar kàjmã rĩt nhym arým Jeju pydjibit dja nhym ar omũ. Arým ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arým amirĩt kêt ne.

⁹ Nhym kam ar arým krãnh prêkti'ã rwýk tẽ. Rwýk tẽ nhym Jeju arým arkum 'ã karõn arkum,

—Ar aje ipumũnhja kwãrĩk wãnh on me'õmã 'ã adjujarênh kêt. Ba ije amijo inhĩja ityk ne akubyn itĩnkambit dja gar 'ã ajarê, ane.

¹⁰ Nhym kôt ba djwýnh ar Erij jabej Jeju kukij ne kum,

—Mýkam ne Môjdjê kukràdjà mar djwýnh memã kum, “Erij kumrêx dja bôx nhym kam Metĩndjwýnh ar meo ba”, ane? Mýkam ne me memã ja jarê? ane.

¹¹ Nhym Jeju arkum,

—Be, mrãmri, gêdja me'õ kute Erij pyràk kumrêx bôx ne akubyn Metĩndjwýnh'ýr me kunõ akêx ne. Meo akêx nhym me arým amim maro ba. ¹² Ba ar amã arê gar ama. Me'õ kute mrãmri ne Erij pyràk arým bôx nhym me kute mar kêt ne arým amikĩnhje o bikênhõ ba. Badjwý ije amijo inhĩ dja me ijo bikênhõ ba ba itokry ne, ane. ¹³ Nhym kam kôt ba djwýnh ar amim,

—Be, ngõmã me angjênh djwýnhbê Djuãõ'ã ne ar imã ane, ane.

*Me karõ punumã àkjêr.
Mak 9.14; Ruk 9.37*

14 Kam Jeju ar arÿm krãnh'ã rwÿk tẽ. 'Ã rwÿk tẽ:n arÿm me krãptÿja 'ÿr bôx. Nnym kam me'õ 'ÿr bôx ne parbê kônkrão nhÿn 15 kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, amã ikra kaprÿ. Ikra ibê tyk ar ban amijo bikênh krãptÿ. Nãm mã tyn kuwykam rôrôk ne ngôkam nox. 16 Nã bãm akôt ba djwÿnh ar'ÿr o bôx nym ar te kute o mexmã o ane, ane.

17 Nnym kam Jeju me'ÿr akêx ne memã kum,

—Je, me akamingrãny aje amim ikamnhÿx kêtikumrêx ne ajaxwe. Mÿj dja ijã akati, akamãt kô kute ba me akam arek ar iba? Nã bãm me awÿr bôx ga me ajamakkre kêtikumrêx ne prÿne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwÿr me akam ama ga me arÿk ar aba, ane. Ne kam bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane. 18 Nnym arÿm 'ÿr o tẽn o bôx nym Jeju arÿm kum akij. Me karõ punu kute kra bôktio bajamã akij nym arÿm kum iren kurÿm katon mã tẽ. Nnym arÿm myt tãm kam mex ne.

19 Nnym kam Jeju tẽn ate dja nym kôt ba djwÿnh ar arÿm 'ÿr bôx ne kum,

—Mÿkam ne bar te: ije me karõ punu kujaêkmã o ane? ane.

20 Nnym Jeju arkum,

—Djãm ar aje kujaêk kadjy tu amim Metÿndjwÿnh kamnhÿxkumrêx? Kati. Ar aje kadjy tu amim kamnhÿxkumrêx kêt. Dja gar tu amim kamnhÿxkumrêx. Be, me kute tu amim Metÿndjwÿnh kamnhÿxkumrêxkam me kute rerekre pyrãk. Ga, pidjôbê motadu 'ydwÿ ngri:ren rere:kreja pumũ. Nnym be, kati. Motadu 'y arÿm krekam ingrôt ne abatãnh ne kam arÿm abatã:nh

ne. Ar gadjwỳ dja gar tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx ne kam kute arerekre pyrak nhym arỳm ar amã mỳjja jabatanh nhipêx. Kute mỳjja rũnh kunĩ nhipêx mar. Gar ren kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx ne ren krãnhjamã kum, “Krãnh, amũ ajkamẽ”, ane nhym ren arỳm amũ ajkamẽ. Djã ne gar ren te aje mỳjja 'õo anhỹrmã? Kati. Ne gar ren apỳnh mỳjja kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx nhym ren arỳm ar amã ipêx ne. Nhym be, kati. Ar aje tu amim kamnhĩxkumrẽx kêt. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx. ²¹ Nhym be, me karõ punu kute bõktio baja mebê tỳ:x. Me kute Metĩndjwỳnhmã o à'wỳr ne kum amijajburkambit arỳm apôx. Nãm ã Jeju arkum ane.

²² Nhym kam ar arỳm pykabê Garrêjakam ar ba. Nhym kam Jeju arkum,

—Ba ije amijo inhĩ dja me'õ ibê amijo akẽx ne memã ikanga. ²³ Nhym me kam arỳm ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn, ane. Nhym kam kôt ba djwỳnh ar arỳm kaprĩre ne.

Pi'òk kaprĩo atom djwỳnh'ã ujarẽnh.

²⁴ Nhym kam ar krĩraxbê Kapana'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Nhym kam pi'òk kaprĩo atom djwỳnh ar ba. Ar kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretio mex kadjy pi'òk kaprĩo atomo ba. Ne kam ar Pedru'ỳr bõx ne Jeju jabej kukij ne kum,

—Djãm ar anhõ ujarẽnh djwỳnh kute Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kadjy memã pi'òk kaprĩ nhõrmã? ane.

²⁵ Nhym arkum,

—Nà. Dja ar amã kungã, ane. Ne kam kikremã wadjàn Jeju 'yr bôx ne amikabên mar tôrà̀m nhym Jeju kumrêx kum,

—Ximão, mỳj ne ga kam mar on? Mỳj xêbê gêdja pykakam me bẽnjadwỳr pi'òk kaprĩo atomo ba? Pi'òk kaprĩbê ìpôxuo atom nàr pi'òk kaprĩbê kributuo atom. Mỳj xêjabê dja o atom? Djãm ta kra Ar kubê dja o atom nàr djãm ò àpênh kajgobê o atom? ane.

²⁶ Nhym Pedru kum,

—Ò àpênh kajgobê dja pi'òk kaprĩo atom, ane.

Nhym Jeju kum,

—Mrãmri, ò àpênh kajgobê dja o atom. Kute kra Ar kubê pi'òk kaprĩo atom kêt. ²⁷ Bir be, gu babê Metĩndjwỳnh kra. Kam Metĩndjwỳnh gu babê pi'òk kaprĩo atom kêt. Gê te gu babê pi'òk kaprĩ byr kêt gu ba dja gu tu o atom djwỳnh arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kadjy o atom djwỳnhmã kungã. Gwaj ren arkum òr kêt nhym ren me abenmã gwaj bajã kabê:n ne. Aje, imôti'yr dja ga tẽn 'yr bôx. Ne kam kum anhõ kadjàt mễ. Dja tep'ò kumrêx 'ã wajêt ga o wabin abyn ajkwa pôt. Ajkwakam dja ga ngônphonho pi'òk kaprĩ pumũ. Tãm dja ga aby gu amikadjy arkum kungã, ane. Nhym kam arỳm ã anen arỳm arkum kungã.

18

Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.

Mak 9.33; Ruk 9.46; Pir 2.3; Ped k 5.5

¹ Nhym kamã kôt ba djwỳnh 'òdjwỳ ar 'yr bôx ne kukij ne kum,

—Kàjkwakam Běnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam nhỳnh ar ijõ dja bar iraxo aben jakre? ane.

² Nhyim amiwỳr me'õ prĩre 'uw nhyim 'ỳr bõx nhyim ar ipõkri kudja. ³ Ne arkum,

—Dja gar on amirax jabejja kangan amijo angriren amijo akàtàm. Amijo angrire kute me prĩre pyràk. Godja gar amirax jabej rã'ã djãm kàjkwakam Běnjadjwỳr djwỳnh kõt ar abamã? Kati. Kàjkwakam Běnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam kõt ar aba prãm kêtikumrẽx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarěnhkumrẽx. ⁴ Kam me kute amijo ngrire kute me prĩre ja pyràk tãm ne raxo kute me kunĩ jakrenh. Kàjkwakam Běnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam ne raxo kute me kunĩ jakrenh. ⁵ Nhyim kam me kute ikukwakam kum me prĩre kute ja pyràk kĩnh, kum me'õ kàtàmja kĩnh ne kam arỳm badjwỳ kum ikĩnh.

⁶ Nhyim be, me'õ kute me prĩre pyràk ne ajbir kute amim imar ny nhyim kam ren ate me'õja axwe'ã kum apnê nhyim ren arỳm kõt axwe nhyim kam ren pãnh me mut'ã kěnpoti nhõ, kute kum axwe'ã àpněnh djwỳnhja mut'ã ren kěn jabatành nhõ ne ren ngõnhmã kumẽ, ngõ jabatành nhipõkri kumẽ nhyim ren ngõ kubĩ. Ja ne kàjbê tokry. Tokry ngrire. Nhyim be kati, dja prĩre Metĩndjwỳnh o ajkẽ nhyim tokry ra:x ne. ⁷ Ỳ, watĩ:re. Pykakam me kute me axwe'ã memã àpněnhja dja me tokry ra:x ne. Mrãmri dja me axwe'ã memã àpněnh ba. Nhyim be, kute 'ã memã àpněnh djwỳnhja watĩ:re. Dja tokry ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁸ Ga, me kute apÿnh amikukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumũ. Ar kute àpênh jaxwe krã'yrn kangamã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ar ajaxwe kadjy anhkra nhikjêo aje mÿjja punu kupênh prãm nâr ar apar nhikjêo mÿjja punu'ÿr amrãnh prãm mÿj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on krãtan rûm amibê amê. Ne ren kam te anhkra nhikjê kêt nâr apar nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã anhkra rã'ã nâr aktã apar rã'ã nhym Metĩndjwÿnh ren kuwykam ar amê. Kuwy pøk rã'ã: rã'ãkam ren ar amê gar ren kam atokry ra:x ne.

⁹ Ne gar ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mÿjja punu pumũnh prãm mÿj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on kaban rûm amibê amê. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren atokry ra:x ne. Ne ga ren ar me biknor tokry djãkam kuwykam tẽn ren kam akaprĩkumrêx, ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pøk ne aminhkra krãkàr ne amipar krãkàrmã Jeju arkum 'ã karõ? Kati, ar kute àpênh jaxwe krã'yrn kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjà krãkàrmã arê.

Mrykĩ'ãtomti biknor'ã ujarênh.

Ruk 15.4

¹⁰ Ne kam ajte arkum,

—Me'õ kute me prĩre pyrãk djãm ar amã kurên aje kum kajgo jarênhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Mÿkam? Bir, djãm kajgo? Kati. Mÿkam? Bir, kadjy mrãnh djwÿnh kute me prĩreo djuw mex djwÿnhja

ne kute kàjkwakam Ibãm pumũnh rã'ãkam. Ba ne ba ar amã ja jarẽ.

¹¹ Be, ije me axwe pytãrmã ne ba tẽ. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awÿr ruw, ije me axwekam me biknorja pytãrmã. ¹² Ar gadjwÿ dja gar adjukaprĩ. Godja me'õ nhõ mrykĩ'ãtomti krãptĩ kubê 100 nhym kam pydji kubê màt ne biknorja. Mÿj dja me'õja on? Bir, dja mry krãptĩbê 99jamã ire gẽ wãnh kutêp kumex, nhym kam krãnh'ÿr kôt tẽ, pydji biknorjakôt tẽ. ¹³ Godja kum kator jabej ne kam arÿm kĩ:nhkumrẽx. Kute pydji biknorjamã katorkam dja kĩ:nhkumrẽx. Ne mry'ã kâtãmbê 99 biknor kêtjakam dja kĩnh ngrire. Ba ne ba mrãmri ar amã ja jarẽnhkumrẽx. Be, ije ar amã idjujarẽnhjakam mÿj dja gar kam ama? ¹⁴ Bir, kàjkwakam Abãm djwÿnhdjwÿ, djãm me'õ prĩre kute ãmja pyrãk pydji biknor nhym kam kĩnh got? Arkati. Kam kĩnh kêtikumrẽx. Ukaprĩkam kam kĩnh kêtikumrẽx. Tãm dja ga amim aman kudjwa adjukaprĩ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute me'õ jaxwe'ã arkum karõ.

Ruk 17.3; Gar 6.1; A Tex 3.15

¹⁵ Ne kam ajte arkum,

—Kam, aje me'õo akamy'õ godja ajo bikẽnh jabej ne arÿm axwe jabej. Ga dja ga adjukaprĩn akumrẽx 'ÿr tẽn me kãxã kukjan kum akabẽn. Godja kute amar ne axwemã irer jabej ga ne ga arÿm Metĩndjwÿnh'ÿr o akẽx nhym ajte kôt ba. ¹⁶ Nhym godja kute amar prãm kêt ne mã axwe jabej. Kam dja ga me'õ pydji nãr amãnhkrut 'ÿr aro tẽ. 'ÿr aro tẽn 'ÿr aro bõx. Ne kam kukjan kum akabẽn gẽ ar amã amijarẽ gar ama. Gar

ajamãnhkrut nàr ar ajamãnhkrut ne ikjêkêt dja gar arým ama. Amrêbê: Metĩndjwýnh kabên kôt dja gar ã maro ane. Nãm me bakukãmãremã kum,

“Dja me'õ amijarênh jabej. Gê ar amãnhkrut nàr ar amãnhkrut ne ikjêkêt kabên kôt memã arê.

Ar kute kabên mar kôt arê nhym me arým kuma. Ar axikôt kabênkam dja me ar kabên man arým abenmã kum,

‘Mrãmri me'õja kute amijarênh nhym ar kute kabên kôt arênhkumrêx’, ane. Dja me ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwýnh me bakukãmãremã ane. Metĩndjwýnh kabên jakôt dja gar ajamãnhkrut ne ikjêkêt ne me'õja'ýr tẽn 'ýr bôx ne ama. ¹⁷ Godja gar gadjwý te kukjan kum akabên nhym kute ar amar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar me kute amim imarjamã arê. Me kute aben pydjikam memã arê. Nhym godja me kute amim imar aben pydjikam te kukjan kum kabên nhym kute me mar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar abenmã kum, “Kute Metĩndjwýnh mar kêt. Ga, axwe prãm rã'ãja pumũ”, ane. Dja gar ã abenmã anen arým o kute me bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwýnh jaxwe pyræk. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁸ Ne kam ajte arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Dja me amim imar kêt gar mebê aptà nhym kàjkwakam Ibãmdjwý dja ar akôt amikabên dji. Nàr, dja me amim ima gar memã kum, “Ajrã”, ane, kàjkwakam Ibãmdjwý dja ar akôt amikabên dji. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

¹⁹ Ba ajte ar amã arê gar ama. Godja gar ajamãnhkrut pykakam kum mýjjao a'uw nàr kum

me'õo a'uw ne axikôt 'ã ar akabên dji, kàjkwakam Ibãm dja arým ar aman ar akabên kôt ã anen ar amã mýjja ngã nàr me'õ kaprĩmã kĩnh jadjàn nàr me'õo mex. Ar akabên kôt dja ã ane. ²⁰ Mýkam? Bir, godja me'õ ar amãnhkrut nàr ar amãnhkrut ne ikjêkêt ikabênkôt bikprõnh jabej badjwý dja ba ar ro'ã akuprõ. Kam dja Ibãm ar akabên kôt ã ar amã o ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'õ ukaprĩ kêt'ã ujarênh.

Mat 6.14; Ruk 17.4; Ep 4.32; Kor 3.13

²¹ Kam, Pedru Jeju'ýr bõx ne kum,

—Ije me'õo ikamy godja ari ikam axweo ba jabej. Mýj dja ba kam ingyryk kêt on? Djãm kam ingyryk kêt 'ikrãn ne kubê 7? Nàr kon? ane.

²² Nhym Jeju kum,

—Kati. Dja ga kam angryk kêt ry typdji. Dja ga kam angryk kêt bê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70. Dja ga ã kam angryk kêt ry typdjio ane.

²³ Kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh dja pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam dja kum me kaprĩ. Gwaj badjwý ne gwaj ren bamã me kaprĩ. 'Ã dja ba idjujarênh jakre gar ama. Pykakam bẽnjadjwýr rax'õ. Nhym õ àpênh kwý. Amrêbê ne bẽnjadjwýr õ àpênh kwýmã pi'ók kaprĩ ngã nhym ar kum o ba. Nhym jakam arým kute akubyn Ar kubê õ pi'ók kaprĩo atommã. ²⁴ Ne kam kute amikraxmã ne arým 'ýr me àpênh'ã me omũnh djwýnh jano. Õ àpênh ja'ýr me àpênh'ã me omũnh djwýnh jano. Nhym 'ýr tẽn arým 'ýr bõx. Ne kam bẽnjadjwýr'ýr õ àpênhjao tẽn o bõx. Be, amrêbê ne bẽnjadjwýr õ

àpênh jamã pi'ók kaprĩ kumex ngã nhym kum o ba. Pi'ók kaprĩ kume:x kubê 10.000 ne kum kungã nhym o ba. Kum ar o ba:n arým nhÿnh o akno nhym arým pi'ók kaprĩ kêt ne.

²⁵ Õ me àpênh'ã me omũnh djwÿnh bēnjadjwÿr'ÿr õ àpênhjao bôx nhym te kute akubyn õ bēnjadjwÿrmã pi'ók kaprĩ nhõrmã. Te o ane nhym arým kam ngryk ne. Ngryk ne arým õ me àpênh'ã me omũnh djwÿnhmã kum, “Inhõ àpênh ja ne ibê inhõ pi'ók kaprĩ kume:x ar o ban nhÿnh o akno. Gu akubyn kubê inhõ pi'ók kaprĩ byrkumrêx. Dja ga kubê õ mÿjja kunĩ byn me kâtammã angã gê me kubyn pãnh amã pi'ók kaprĩ ngã. Nhym õ mÿjja kêt ga ajte me kâtammã ta ï djwÿnh ngã gê memã àpênh ar ba nhym me pãnh arým amã pi'ók kaprĩ ngã. Ga kam ajte memã prômẽ kra ar kungã gê ar memã apê nhym me pãnh arým amã pi'ók kaprĩ ngã. Kam dja ga me kute amã pi'ók kaprĩ nhõr kunõo atom ne iwÿr o bôx ne imã angã. Ba kam arým akubyn inhõ pi'ók kaprĩ byrkumrêx. Inhõ àpênhja kute ibê pi'ók kaprõo biknor pãnh dja ba arým akubyn amim byrkumrêx”, ane nhym me àpênh 'ã me omũnh djwÿnh kum, “Gê tô, ba 'ÿr”, ane.

²⁶ Nhym õ àpênhja arým õ bēnjadjwÿr kabēn man umaje parbê tÿm ne kōnkrão nhÿn aminêje kum, “Bēnjadjwÿr, gop adjy amimar tô. Dja ba ï akubyn anhõ pi'ók kaprĩ pãnh amã pi'ók kaprĩ kunĩ ngã”, ane. ²⁷ Nhym bēnjadjwÿrja arým kum õ àpênhja kaprĩ: ne kum, “Aje, jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arým ba maro aknon akam ingyk kêt”, anen arým kum ire nhym kato.

²⁸ Kute õ bēnjadjwÿrbê pi'ók kaprĩ ra:xo biknor

ja katon arÿm ro'ã àpênh'õ jabej. Amrêbê ro'ã ar baja jabej. Bênjadjwÿr nhõ àpênh ja ne amrêbê ro'ã àpênh jamã pi'òk kaprĩ ngrire kubê 100bit ngã nhym kum kubyn ar o ba. Nãm ro'ã àpênhja jabe:j ne arÿm kum kato. Kum katon arÿm mut 'amÿn òkreny janên kum, “Aje imã pi'òk kaprĩo abaja on akubyn imã angã”, ane.

²⁹ Nhym ro'ã àpênhja arÿm umaje parbê tÿm ne kõnkrão nhÿ. Nhÿn arÿm aminêje amijo a'uw ne kum, “Adjy amimar tó. Dja ba ï amã kunĩo pãnh”, ane. ³⁰ Nhym kute bênjadjwÿrbê pi'òk kaprĩ kumexo biknorja arÿm ro'ã àpênhkam ngry:k ne. Ne kum kaprĩ kêt ne kum, “Kati. On dja ga imã kunĩo pãnh ne”, ane. Ne kam on krãkamngõnhmã arê nhym me arÿm kabênkôt kubê ijê. Kute mebê ijê djakam ãm ne o pãnhkambit katormã ne me kubê ijê. Nãm ã ro'ã àpênhje ane. On kute kum õ pi'òk kaprĩ ngrirebito pãnh kêt kam ã ro'ã àpênhjao ane.

³¹ Nhym kam amũ bênjadjwÿr nhõ àpênh kwÿ 'òdjwÿ arÿm 'ã omũn kam ar arÿm kam kaprĩ:re ne. Ukaprĩ kêt kam arÿm kam kaprĩ:re ne. Ne kam bênjadjwÿr'ÿr tēn arÿm prĩne kum 'ã ajarê. Ò àpênhja kute kubê pi'òk kaprĩ kumexo biknorja'ã kum ajarê. Ukaprĩ kêt'ã kum ajarê.

³² Nhym kam bênjadjwÿr amiwÿr õ àpênhja 'uw nhym bõx nhym kum, “Inhõ àpênh, ga ne ga ajaxwe:. Ga inhõ pi'òk kaprĩ kumexo aban ibê o akno ba amã, ‘Imã o pãnh’, ane. Ga te aje imã o pãnhmãn arÿm aminêje imã akabên. Ba imã akaprĩn arÿm amã, ‘Aj. Jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arÿm ba maro aknon akam ingryk kêt’, ane. Imã akaprĩkam ne ba ã akam ingryk kêt o ane. ³³ Ga

ren ikudjwa ã amã aro'ã àpênhja kaprĩo anen kam ren ã angyrk kêtõ ane. Nhym be, kati. Aro'ã àpênh ja amã anhõ pi'òk kaprĩ ngrirebito ba. O ba ga kam anhõ pi'òk kaprĩ jabej kum akabên. Nhym kam te kute akubyn amã òrmãn aminêje amã kabên. Djã ne ga ikudjwa amã kaprĩ? Kati. Ga tu kam angyrk ne memã kanga nhym me arým kubê ijê.” Nãm ã bēnjadjwýr ò àpēnhjamã ane. ³⁴ Ne kam arým kam ngrykkumrêx ne. Bēnjadjwýr nhõ àpēnh kute ro'ã àpēnhkam ngryk ne kum kaprĩ kêtja pãnh ò bēnjadjwýr arým kam ngrykkumrêx ne. Ne kam arým me kamjêr djwýnhmã kanga. Kute tokry kumexmã kamjêr nhym on kute o pãnh mex kadjy kum kanga. Nãm ã o ane. ³⁵ Ne kam ar gadjwý, apýnh ar anhĩ djàri, godja ar aje me'õo akamyja ar akam axwe jabej ar ga dja gar amã kaprĩ. Mrãmri tu amã kaprĩkumrêx ne axwe maro aknon tu kam angyrk kêt. Godja gar amã kaprĩ kêt ne kam angyrk rã'ã jabej kàjkwakam Ibãmdjwý dja kum ar akaprĩ kêt ar akam ngry:k ne. Ije ar amã pykakam bēnjadjwýr'ã idjujarēnhja kôt dja ar akam ngry:k ne.

19

Me kute prõ kanga'ã ujarēnh.

Mat 5.31; Mak 10.1; Ruk 16.18; Kô k 7.10

¹ Jeju arkum ja jarēnh pan arým pykabê Garrêja kurũm katon tẽ. Nãm tẽ:n arým ngõbê Djodão nhikjê mã rên pykabê Djudêja'ýr bõx. ² Nhym me krãptĩ: ne me kôt mõ. Nhym tẽn bõx ne kam arým kam meo mexo dja.

³ Nhym kam mebê pardjêu 'ýr bõx ne kute we kabên kajgo jabej kukjêrmã ne kum,

—Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt me kute mỳjja ngrirekôt tu prõ kangamã? ane.

⁴⁻⁵ Nhy m memã kum,

—Adjàkamã ne mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnh mymẽ ni ar ipêx ne memã kum,

“Kam dja me my prõ kadjy arỳm bãmmẽ nã arkum iren kam arỳm prõbit'ã ngrà ne.

Nhy m kam ar ã abenã tỳm ne kam kute ã typdji pyràk”, ane.

Djãm ar aje anhõ pi'òkkam ja pumũnh kêt? ⁶ Djãm ar ã amãnhkrut rã'ã? Kati, ar kute ã typdji pyràk. Be ga, Metĩndjwỳnh kute abenã ar mēnhja pumũ. Kwãrĩk wãnh me'õ abenbê aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

⁷ Nhy m me kum,

—Mỳkam ne me bakukãmãre Mõjdjê memã 'ã karõn memã kum,

“Gê me prõ'ã pi'òk no'òk ne kam kanga”? ane.

Mỳkam ne Mõjdjê ã memã ane? ane.

⁸ Nhy m memã kum,

—Bir, me amakkre kêt kam ne memã prõ kanga jarẽ. Nhy m djãm adjàkamã ne me ã prõo ane? Kati. ⁹ Ba dja ba ar amã arẽ gar ama. Gêdja me'õ prõ djwỳnh kangan kam atemã akàxbê me'õmã kabēn ne kam 'ỳr mōn kam arỳm mrãmri krô'ã o prõn arỳm axwekumrêx. Nhy m be, prõja krô'ã mjênkambit nhy m myja kute kangakam axwe kêt. Nhy m kam godja atemã me'õ my jadjwỳ arỳm prõ kangaja'ỳr mōr jabej. 'Ỳr mōrkam arỳm o akĩn ajte adjwỳnhdjwỳ axwekumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁰ Nhy m kôt ba djwỳnh ar kum,

—Djã nãm ã me prõkam ane? Nãm ren me kum amijã man ren kam kuprÿn ar ba, ane.

¹¹ Nhy m arkum,

—Be, me kwÿ kukràdjà kôt ne aje arënhja. Me kwÿ tÿxkam ne me kum amijã ma. Me jabit ne me prõ kêt. Nhy m be, me kwÿ ne me tÿx kêt ne kam kum amijã ma kêt ne arÿm prõ'ÿr mõi. ¹² Nhy m be, me nã tikkrekam ne me kwÿ amijo ajkë. Me nire kadjy kukràdjà amijo ajkën kam kurë kêt ne. Nhy m irãri me me kwÿo ajkë nhy m kam me kurë kêt ne. Nhy m me kwÿ kute kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh'ã nopdji kadjy ta kum amijã ma. Kum amijã man arÿm kum me nire kÿnh kêt ne. Dja gar amã amijã ma kadjy atÿx jabej amã amijã man amã me nire kÿnh kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kum me prÿre kÿnh'ã ujarënh.

Mak 10.13; Ruk 18.15

¹³ Nhy m kam me arÿm 'ÿr me prÿreo bõx. Kute me'ã ikra jadjwÿr ne Metÿndjwÿnhmã meo à'wÿr kadjy ne me Jeju'ÿr meo bõx nhy m kôt ba djwÿnh ar arÿm nêje memã bën tÿx.

¹⁴ Nhy m Jeju arkum,

—Kwãrÿk wãnh arek amrë me prÿre iwÿr mõi, ane. Kwãrÿk wãnh mebê adjaptàr kêt gë me arek amrë mõi. Me kute amijo me prÿre pyrãk ne amijo kàtàmjabit gëdja kàjkwakam ibãm me utàn me kadjy bënjadwÿr ne ar meo ba, ane. ¹⁵ Ne kam arÿm me prÿre'ã ikra jadjuw. Ne kam arÿm mã me kurÿm tẽ.

Me'õ nèkrêx kumex'ã ujarënh.

Mak 10.17; Ruk 18.18; Xij 5.2

¹⁶ Tẽ: nhy m me'õ 'ÿr bõx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, ga ne ga amexkumrêx. Mÿj dja ba Metÿndjwÿnhmã amijo ne gêt kôt itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

¹⁷ Nhyam kam kum arê. Kute Jejubê Metÿndjwÿnh Kramã kator kadjy ne Jeju arÿm kum,

—Mÿkam ne ga mÿjja mex jabej ikukij? Me'õ pykakam mex kêtkumrêx. Metÿndjwÿnh pydjibit mex. Metÿndjwÿnh me katât kute amijo ba'ã memã karõkôt kukràdjàja dja ga aman kôt ar amijo aban kam arÿm kôt atÿn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane.

¹⁸ Nhyam kum,

—Nhÿnh kukràdjàjakôt dja ba amijo iba? ane.

Nhyam kum,

“Kwãrÿk wãnh me par kêt.

Kwãrÿk wãnh mebê prõo adjàkÿnh kêt.

Kwãrÿk wãnh adjàkÿnhÿ kêt.

Kwãrÿk wãnh ajêx ne me kãmex jarênh kêt.

¹⁹ Amã abãmmê anã jabên ar kabên ma.

Amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga amã amijabêja pyræk dja ga ã amibu'ã amã me ja jabêo ane”, ane.

Metÿndjwÿnh kute me bakukãmãremã 'ã karõkam kabênja dja ga aman kôt katât amijo aba ne kam atÿn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju kum ane.

²⁰ Nãm me'õja ajbir abatành ne. Nhyam Jeju kum ane nhyam kam kum,

—Nà, arÿm ne ba ja kunÿ man kôt katât ar amijo iba. Ibõktikam ne ba kôt katât amijo iban kam kôt ije katât ar amijo iba rã'ã. Mÿj dja ba ajte nêh kam itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

²¹ Nhyam Jeju kum,

—Be, prÿne amex kadjy on tèn memã anhõ mÿjja wã ngãn pãnh pi'ók kaprÿ byn me 'uwtÿ, me õ

mỳjja kêtjamã angãn o meo kĩnh ne kam amrẽ iwỳr tẽn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex, ane.

²² Nhym arỳm kuman kam akẽx ne mã tẽ. Kaprĩ:re ne tẽ. Be, õ nêkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã kaprĩ:ren tẽ.

²³ Nhym Jeju arỳm kôt ba djwỳnh arkum,
—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nêkrêx kumex gêdja me te kàjkwakam Bẽnjadwỳr kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx. ²⁴ Ba ajte ar amã arẽ gar ama. Be, ga mry jabatànhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmãja pumũ. Me õ nêkrêx rũnhdjwỳ kute uràk. Nãm me te Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã nhym nêkrêx utà: ne, ane.

²⁵ Kôt ba djwỳnh ar kute ja markam te kute marmã kam no tyn ku'ên arỳm abenmã kum,

—Je nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh amim me utà? ane.

²⁶ Nhym Jeju arỳm ar omũnho djan arkum,
—Be, me ne me te: kute amipytàr prãmje. Nhym be, Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utàrkôt kute mar, ane.

²⁷ Nhym kam Pedru kum,
—Ë, arỳm ne bar inhõ mỳjja kunĩmã inhiren kam mã akôt ajkamẽ. Mỳj dja bar pãnh kubyn o aminhõ? ane.

²⁸ Nhym Jeju arkum,
—Ba ar amã arẽ gar ama. Ar ga ne gar arỳm mã ikôt ajkamẽ. Amrẽ mỳjja kunĩ ny mõrkam dja ba ipyma. Ije amijo inhĩ dja ba imexo ipyma:n ikrĩ djà raxkam memã nhỹ. Ar gadjwỳ, ikôt ar abaja

dja gar apÿnh anhĩ djàri ar abênjadwÿr rÿnh ne akrĩ djà rÿnhbê 12kam memã akrĩ. Apÿnh mebê idjaer ba djàri kubê 12 dja gar memã akrĩ, memã axwe pãnh jarênh akrĩ. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

²⁹ Kam godja me'õ imã àpênh kadjy arÿm õ mÿjjamã irer jabej nàr òbikwamã irer jabej. Ò kikre nàr kamy nàr kanikwÿnh nàr bãm nàr nã nàr prõ nàr kra nàr õ pykamã irer jabej. Godja arÿm õ mÿjja ja'õmã irer jabej ba dja ba kum o pãnh ra:x ne pãnh kum õ mÿjjao akrenh mex ne kum kungã ne pãnh kum òbikwao akrenh mex ne kum kungã. Kum õ mÿjjamẽ òbikwamẽ krãptĩ: kubê 100 ngã. Nhyam kam arÿm Metĩndjwÿnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. ³⁰ Nhyam be, jakam me rÿnh kutewaja djãm me kute memã wa rã'ãmã? Kati. Me ja krãptĩ gêdja me kajgo mex ne me katê tẽ. Nhyam be, jakam me kajgo mex ne me katên tẽmja krãptĩ gêdja me pãnh rÿnh kutewa. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

20

Pidjôkôkam me àpênh'ã ujarênh.

¹ Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bênjadwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja memã o pãnh. 'À dja ba õ pidjôkô djwÿnh jakren 'ã ajarẽ gar ama. Ò pidjôkô djwÿnh ne kry:ràm aminhÿrkwã kurÿm kato. Ne tẽ:n me abej. Kute ò pidjôkôkam kum àpênh kadjy me abej. ² Ne kam ar ja'ÿr bôx ne arkum, “Dja ba ar adjàpênh pãnh apÿnh ar anhĩ djàri ar amã pi'òk kaprĩ pÿnh ne kungã”, ane.

Nhym ar kum, “Mrãmri”, ane. Nhym arým amũ õ pidjôkômã ar ano nhym ar arým 'ÿr tẽ. 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne kam arým àpênh 'amÿ.

³ Nhym kam arým kàjmã myt nhÿrbê 9 ora nhym õ pidjôkô djwÿnh ajte kato. Katon arým amũ me kute mÿjja nhõr djábê mekadukam tẽn bôx. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arým ar omũ. ⁴ Ne ar 'ÿr bôx ne arkum, “Ë, ar gadjwÿ inhõ pidjôkôkam tẽn apê. Dja gar apê ba arým ar amã o pãnh katàt”, ane. ⁵ Nhym ar arým kabên kôt amũ 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Ne kam àpênh 'amÿ.

Nhym kam mêdjikkam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ÿr me kwÿ 'õdjwÿ jano. Ne kam myt nhibôbê 3 orakam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ÿr me kwÿ 'õdjwÿ jano. ⁶ Nhym kam arým amykry mexbê 5 ora nhym ajte katon tẽ. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arkum, “Mÿkam ne gar adjàpênh kêt nhym arým ar ajã amykry”? ane.

⁷ Nhym ar kum, “Bir, me'õ kute ar imã idjàpênh jarênh kêtgam”, ane.

Nhym arkum, “Ar gadjwÿ dja gar tẽn inhõ pidjôkôkam apê. Dja ba katàt ar amã adjàpêho pãnh”, ane. Nhym ar arým 'ÿr tẽ.

⁸ Nhym kam arým para nhym õ pidjôkô djwÿnh amiwÿr me àpênh'ã me omũnh djwÿnh 'uw nhym arým bôx. Nhym kum, “Inhõ àpênh kunĩmã akabên gê ar bôx ga arkum àpêho pãnh. Dja ga ar kute àpênh'ÿr ar katẽ mõiřjamã o pãnh kumrêx. Ne ar kunĩmã o pãho tẽ: nhym ar kumrêx àpênh'ÿr bôxja dja ga arkum o pãnh ne o pãho ino re”, ane. Nhym me àpênh'ã me omũnh djwÿnh kum, “Gê tô. Ba akabênkôt memã o pãnh.” Nãm ã õ bẽnjadjwÿrmã

ane. Õ pidjôkô djwÿnhmã anen arÿm amiwÿr ò àpênh 'uw. Ar ku'uw nhym ar arÿm 'ÿr bôxo dja.

⁹ Kam ar ja kumrêx 'ÿr bôx. Ar amykry mexkam 5 orakam àpênh'ÿr môrja kumrêx 'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhym arÿm apÿnh ar ï djari pi'ôk kaprî pÿnh ne arkum kungã. ¹⁰ Nhym amũ ar jadjwÿ aben tokmã 'ÿr bôx. 'ÿr bôxo dja: nhym arÿm arkum o pãnhô tẽ. Arkum o pãnhô tẽ: nhym kam ar kumrêx àpênh djà'ÿr bôxja arÿm 'ÿr bôx. Ar ja ne ar amim, “Jakam dja ar imã kàjmã pãnh kamẽ”, ane. Ar 'ÿr bôx nhym kam arÿm pi'ôk kaprî tãm ne arkum kungã. Pi'ôk kaprî pÿnhbit ne arkum kungã. Nhym apÿnh ar ï djari pi'ôk kaprî pÿnhbit jamÿ. ¹¹ Amÿn arÿm ò pidjôkô djwÿnh'ã kabên kume:x ne arẽ. ¹² Ne kam kum, “Ë, amykrykam ar kute ar ikatẽ àpênh'ÿr bôxwã àpênh ngrire ne 'ã ora pydjibit apêx. Ar bajbit ne bar arngro tÿxkam idjàpênh 'iry ne. Djã ne ga katát ar imã o pãnh ne? Kati. Ga ren ar imã kàjmã pãnh kamên ren ar imã pi'ôk kaprî rax ne ar imã angã. Ne ren ar wãmã ngrire ne angã. Ga arÿm aro ar ipyràk ne arÿm arkum pi'ôk kaprî pÿnh ne arkum angã”, ane.

¹³ Nhym arÿm ar 'ômã kum, “Akmere, djã ne ba amã ijêx ne anoo akno ga akabên ne? Kati. Kryrãm ne ba amã, ‘Pi'ôk kaprî pÿnh dja ba adjàpênh pãnh amã kungã’, ane. Ga kam imã, ‘Mrãmri, dja ga ã imã òro ane’, anen arÿm adjàpênh'ÿr mō. ¹⁴ Kam dja ga on akrãnmã anhō pi'ôk kaprî jamÿn o tẽ. Mrãmri ne pidjôkô'ÿr ar kute akatên bôxja ije arkum o pãnhô kute apyràk. Mrãmri ije amã òr kôt ije arkum pÿnh ne òrkumrêx. ¹⁵ Inhō ne pi'ôk kaprî djwÿnh. Ba dja ba amim me'ã karō kôt memã

kungã. Djãm kam ijaxwe? Kati. Imã ar ja kaprĩkam ga ren akĩnh ne. Nhym be, kati. Angryk. Me'õ nhõ mỳjja pro prãmje angryk ne. Kwãrĩk wãnh.” Nãm ã õ pidjôkô djwýnh ane. Tãm ne ja. Be, dja ã Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàrn ar meo bakam memã o pãnhu ane, ane. Jeju ã kôt ba djwýnh arkum ane. ¹⁶ Ne kam ajte arkum,

—Jakam me kajgo mex ne me katẽ tẽmja djãm me katẽ tẽm rã'ãmã? Kati. Me ja dja me ã rũnhu kutewa. Nhym be, me rũnhu kutewaja gẽdja me pãnh kajgo mex ne me katẽ tẽ. Mỳkam? Bir, Metĩndjwýnh ne amiwýr me krãptĩ 'uw. Nhym be, kute mekam me ngrêrebit amijo me utàr. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ajte amityk'ã ujarẽnh.

Mak 10.32; Ruk 18.31

¹⁷ Ne kam ajte prykôt mõ. Kôt ba djwýnhbê 12 ne aro mõ. Krĩrãxbê Djeruxarẽ'y'r ar àbir tẽ nhym arým me kàxã aro tẽn arkum,

¹⁸ —Ë, ota gwaj arým Djeruxarẽ'y'r badjàbirn babôxmã. Nhym kam ba ije amijo inhĩ dja me apýnh me rũnhmã ikanga. Dja me me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr arkum ikangan Mõjdjê kukràdjà mar djwýnhmãdjwý ikanga. Kam dja me ikà mex jarẽn ijã abenmã kum, “Axwekumrẽx. Gê me pãnh tu bĩnkumrẽx”, ane. ¹⁹ Ne kam me bajtemmã ikanga nhym me arým ijã bẽno ajkẽn mry kà punuo ikaprêprê:k ne. Ne kam arým pĩte'y'ã inhô ba arým ty. Nhym kam ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itĩn ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar kute ajte amirax jabej.

Mak 10.35; Ruk 22.24

²⁰ Nhyim kam Djebedêu prõ Jeju'ÿr kra aro tẽ. Ne kam 'ÿr aro bõx ne parbé kõnkrão nhÿn kum rax jarẽ. Kute mÿjja'ã 'wÿrmã ne 'ÿr bõx.

²¹ Nhyim kum, “Mÿj nã”? ane.

Nhyim kum,

—Me kadjy abẽnjadjwÿr ne aje amim me utàr ne aje meo abakam gẽ ikra amãnhkrutja ar rax ne anhikõ'ã memã nhÿ. Gẽ ja adjubõk'ãnh nhÿ nhyim ja adjuge'ãnh nhÿ, ane.

²² Nhyim Jeju kum,

—Gêt kon. Ê, nã gãm arĩk amim 'ã karõn imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja ba ngõnhkrã kam kangõ jao ikõ. Djãm ar aje ipyràk ne kangõ jao akõmmã? Dja me ngõmã ijadjà. Djãm ar aje ipyràk nhyim ngõmã me kute ar ajadjãrmã? Nãm ã arkum ane. Bir, mÿj'ã ne kangõ jao kõm ne ngõmã adjãrja jakre? Bir, amitokry kume:x'ã ne akre. Nhyim ar kute uràk jabej ne ar kukij. Ar tokryo kute Jeju tokry pyràk jabej ne ar kukij. Nhyim ar Jejumã kum,

—Nà. Kadjy ar ije apyràk, ane.

²³ Nhyim Jeju arkum,

—Mrãmri dja gar aje ipyràk ne atokry kumex ma. Mrãmri dja gar kangõ jao ikõ nhyim me ngõmã ar ajadjà. Be, djãm ba ne ba ar amã inhikõ'ã ar anhÿrmã arẽ got? Be, Ibãm kute amrêbê: amijo me'õ ar utàr, ar ta dja ar inhikõ'ã memã nhÿ. Nãm ã Xijagumẽ Djuão arkum ane.

²⁴ Nhyim kõt ba djwÿnh Ar kubê 10 arÿm ar kabẽn man arÿm arkum àkrê. Ar arÿm kamy amãnhkrutja,

Xijagumê Djuão arkum àkrê ne. ²⁵ Nhyim Jeju amiwÿr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bēnjadjwÿr ne me àpēnh'ã memã àpnēnh ne memã bēn tÿx ar o ba. Nãm ã me bajtemkam me rũnh ar meo bao ane. Gar arÿm ama. ²⁶ Djãm ar ga gar aje me kudjwamã? Kati. Ar ga dja gar ã anhÿr kêtikumrêx ne. Ar ajõ abenkam arax prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpēnh ar ba. ²⁷ Ga kam ar ajõ aben kadjy abēnjadjwÿr rax prãm jabej gêdja tu amijo kàtàm ne tu ar amã àpēnh kajgo ba. ²⁸ Ba ije amijo inhĩ djãm me imã àpēnh kadjy ne ba amrê tē? Kati, ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe pãnh tokryn arÿm ty. Nhyim be kati. Me krãptĩ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arÿm ty. Memã idjapēnh ja kadjy ne ba amrê tē. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'õ no rã akubyn rĩt.

²⁹ Nhyim kam ar krĩraxbê Djeriko kurũm kator tē nhyim me krãptĩ: arÿm arkôt mō. ³⁰ Nhyim ar no rã amãnhkrutja pry japkre'ã nhÿ. Nhyim me abenmã kum, “Jeju ne tē”, anhÿro kumex nhyim ar arÿm kuman kam kum amijo akij,

—Ë, amã ar ikaprĩ, Bēnjadjwÿr djwÿnh, Dawi tàmdjwÿ'õ, ane.

³¹ Nhyim me krãptĩ mōrja arkum bēn tÿx ne arkum,

—E kum ar anhikrê, ane. Nhyim kam ar tu kum àkjêro bēn kum,

—Ë, gop amã ar ikaprĩ, Bēnjadjwÿr djwÿnh. Dawi tàmdjwÿ'õ, ane.

³² Nhym Jeju ar kabên man arým arek arkum dja. Arkum djan amiwÿr ar ku'uw nhym ar 'ÿr bôx. Nhym arým arkum,

—Mÿj ne ba ije ar ajomã? ane.

³³ Nhym ar kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, bar on irît, ane.

³⁴ Nhym Jeju arým kum ar kaprîn ar no kupê. Nhym ar no kupênhmê ro'ã ar rît ne arým kôt tẽ.

21

Jeju rax ne Djeruxarẽmã àr.

Mak 11.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12

¹⁻² Nhym Jejumẽ ar prykôt mõi:n kam krĩraxbê Djeruxarẽ kuri krĩ ngrire ja'ÿr bôx. Krãnhrebê Oriwêre'ã rwÿkbê ne krĩ ngrire jabê Bepadjê. Ar krĩ ngrire ja'ÿr bôx nhym arým kôt ba djwÿnh amãnhkrutmã kum,

—Pry ja'ã dja gar arek katàt krĩwãmã tẽ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krĩwã pumũ, djumêtuwã pumũ. Kraremê dja gar omũ. Nhym me kute mrywã pĩ maktã krã djê nhym amê ãmwã dja gar 'ãpre bôn amrê amêo tẽ. ³ Godja me'õ 'ã ar amã kabên jabej gar kum, “Bênjadjwÿr 'ã tẽm prãm. Dja 'ã tẽn kam akuby:n amã ano”, ane. Nhym kam dja on ar amã, “Ajrã, 'ÿr o tẽ.” Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴ Mÿkam ne ã arkum ane? Bir, amrêbê: ne ujarênh djwÿnh me bakukãmãremã 'ã ajarê. Jeju djumêtua'ã tẽm'ã ajarê. Metĩndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarê. ⁵ Ne memã kum, “Dja ga Xijãokam me jamã kum”,

Krĩraxbê Djeruxarê'ã ne memã Xijão jarê. Nãm memã kum,

“Dja ga Xijãokam me jamã kum,

‘Ota me anhõ Bẽnjadjwỳr rax me awỳr bõxmã. Nãm kabõt katin mry jabatàn nhyre'ã nhỹ. Mry'ã krĩ kra'ã ne nhỹn me awỳr bõx’, ane.

Dja ga ã Xijãokam me jamã ane.”

Nãm ã ujarênh djwỳnh me bakukãmãremã ane nhym me arỳm aben djô'ã abenmã arênh mõ:. Arênh mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Tũ:mrãm Jeju arỳm me bakamingrãnyrekam kato. Ne ar ban kam kute arỳm mry'ã krĩja'ỳr kõt ba djwỳnh janorja'ỳr o bõx. Ujarênh djwỳnh kute me bakukãmãremã ujarênh kõt ne mry'ã krĩja'ỳr arỳm ar ano.

⁶ Nhym kam ar arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Jeju kute arkum 'ã karõ kõt ar 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Ne kam mrymẽ krare 'ãpre bõ. ⁷ Ne kam akubyn 'ỳr o bõx. Ne kam arỳm aminhõ kubêkà krākào põx ne o amẽ mry nhibũm'ã kum aty. Nhym arỳm krare'ã nhỹn arỳm tẽ. ⁸ Nhym kam me krãptĩ: aminhõ kubêkà krākào põx ne arỳm kukãm kum pry'ã o atyo mõ. 'Ã tẽn kadjy kum pry'ã kum atyo mõ. Nhym me kwỳ pi'õ nhikẽn arỳm kukãm pry'ã kum atyo mõ. Me ta kukràdjã kõt ne me ã Bẽnjadjwỳr rax kukãm pryõ ane. Me kukãm pry'ã kum atyo mõ. ⁹ Nhym me krãptĩ: kukãm mõ, o àkjêr mõ nhym ajte me krãptĩ: kõt o àkjêr mõ. Nãm me o àkjêr mõn kãj bê abenmã kum, Metĩndjwỳnhmã kum,

—Jejubê me inhõ Bẽnjadjwỳr rax. Bẽnjadjwỳr raxbê Dawi tãmdjwỳ. ãm mexkumrẽx. Kam me ikĩ:nhkumrẽx. Gê on me ipytà. Gê Metĩndjwỳnh o kĩnh rax. Metĩndjwỳnh kukwakam ne arỳm

me bakadjy bôx. Gê me kàjkwakamdjwỳ Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho kumex. Gê on me ipytà. Nãm me ã Jejuo àkjêro mõro ane.

¹⁰ Nhym kam arỳm Djeruxarêmã wadjà. Nhym kam krĩraxkam me kunĩ te no katon 'ã aben kukjêro kumex ne abenmã kum,

—Mỳj me'õ ne bôx? Mỳj me'õ ne bôx? anhỹro kumex.

¹¹ Nhym me krãptĩ: memã kum,

—Jeju ne bôx. Metĩndjwỳnh kukwakam ne ar me bamã 'ã ujarẽn ba. Pykabê Garrêjakam krĩraxbê Nadjarekam ne Jeju abatành djà. Nãm ã me krãptĩ memã ane.

Kute kikreti nêje me anor.

Mak 11.15; Ruk 19.45

¹² Nhym kam Jeju Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã tẽn wadjà. Nhym me kute memã mỳjja nhõr djwỳnh kam kumex. Nhym me kute memã mỳjjao pãnh ne amim byr kadjy ne me me'ã kumex. Nhym arỳm bõm me rẽnho tẽ. Nhym me kute me õ pi'òk kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'òk kaprĩ nhõr kadjy ne me kumex nhym mebê pĩponho àpanho tẽ. Nhym me kute tut nhõr djwỳnhdjwỳ kumex nhym mebê krĩ djà nhikô rẽnho tẽ. ¹³ Ne kam memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'òk no'òk ne. Kamã ne Metĩndjwỳnh ta memã kum,

“Inhõ kikreti ja'ã djà me abenmã kum,

'Me kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn kadjy ne õ kikreti wã', ane.

Djà me ã inhõ kikreti'ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwýnh pi'ôkkam ane. Nhy m be, me ga ne ga me kam aje me àkĩnhĩo aben pydji djà. Nãm ã Jeju memã ane. ¹⁴ Nhy m kam Metĩndjwýnh nhõ kikretikam me no rãmẽ me mrãnh punu 'ÿr bõxo kumex nhy m arým meo mex. ¹⁵ Nhy m kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Môjdê kukràdjã mar djwýnhmẽ ne me Jeju djapênh me:xkumrẽxja pumũn ajte me prĩre pumũ. Me prĩre ne me kikretikam kãj bê o akij ne kum,

—Jejubê me inhõ bẽnjadjwýr rax. Bẽnjadjwýr raxbê Dawi tãmdjwý. ãm mexkumrẽx. Kam me ikĩnhkumrẽx. Gê on me ipytã, ane. Nhy m me me omũn me kuman arým ngryk ne.

¹⁶ Ngryk ne arým Jejumã kum,

—Djãm aje me prĩre kabẽnja mar kêt? ane.

Nhy m memã kum,

—Nã, arým ba kuma. Ba ar amã arẽ gar ama. Me bakukãmãre ne amrẽbê: Metĩndjwýnhmã me prĩre ja'ã ajarẽ. Me kum,

“Me prĩremẽ me karãremẽ ne ga memã me kabẽn mexmã 'ã karõ nhy m me arým amã mextire jarẽnh mexkumrẽx.”

Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwýnhmã ane. Nhy m me arým kuman amũ aben djô'ã abenmã arẽho mõ:. Arẽho mõr tãmtã arým iwýr o bõx. Tũmrãm me bakamingrãnyrekam me prĩre arým imã amikĩnh jarẽho kumex. Me bakukãmãre kute Metĩndjwýnhmã me prĩre ja'ã ujarẽnh kõt ne me prĩre arým imã amikĩnh jarẽ. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁷ Nãm memã anen kam arým memã kãx ne krĩrax kurũm katon tẽ. Ne tẽ:n arým krĩ ngrirebê Betanha'ÿr bõx. Ne kam arým kam ngõr.

Ar kute tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx mã 'ã ujarẽnh.

Mak 11.20; Dju r 14.13; Xij 1.6

¹⁸ Nhyim 'ã akati nhyim ajte akubyn krĩraxbê Djeruxarẽmã tẽ. Nãm 'ỳr tẽ:n kam arỳm kum prãm.

¹⁹ Ne arỳm prykôt pidjôbê pigêre pumũn 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ne te ô jabej. 'Ôbit ne kumex. Ne kam kum,
—Gê ajte adjô'õ jêt kêtkumrẽx, ane. Nhyim arỳm tẽmbê ngrà.

²⁰ Nhyim kam kôt ba djwỳnh ar arỳm omũn kam no tyn abenmã kum,

—Je, mã ne bàrio nhyim myt tãm kam ngrà? ane.

²¹ Nhyim Jeju arkum,

—Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Kwārĩk wãnh anhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Kon, birãm dja ipêx, kon, anhỳr kêt. Gar ren tu amim kamnhĩxkumrẽx ne ren arỳm ã pidjôbê pigêremã ane nhyim ren arỳm ã ngrào ane. Djãm jabit? Kati, gar ren krãnhwãmã kum, “On amikaban ngô jabatành mũjakam mõn tỹm”, ane. Nhyim ren arỳm akabẽn kôt mrãmri ã amijo ane.

²² Dja gar mỳjjao Metĩndjwỳnhmã a'uw ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx nhyim arỳm ar akabẽn kôt ã ar amã mỳjjao ane. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute rax jabej Jeju kukjêr.

Mak 11.27; Ruk 20.1

²³ Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr bôx ne kum wadjà. Ne kam arỳm kam memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽho dja. Nhyim me rũnh arỳm 'ỳr bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar

djwÿnh nhõ bĕnjadjwÿrmĕ mebĕngĕtmĕ 'ÿr bôx. 'ÿr bôx ne amÿja'ã kute kikreti kurÿm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mÿj me'õ kabĕnkôt ne ga ar ã meo anhÿro aba? Mÿj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amÿ ô'ã bõm ar me rĕnho aba? ane.

²⁴ Nhym Jeju memã kum,

—Badjwÿ dja ba mÿjja jabej me akukja. Me akumrĕx dja ga me imã arĕ. Ba kam arÿm badjwÿ ije mÿj me'õ kabĕnkôt ar me anoro ibaja me amã arĕ. ²⁵ Djuão kute ngômã me angjĕnhja djãm me kabĕn kôt ne arĭk ar ngômã me angjĕnho ba? Nàr djãm Metĭndjwÿnh kabĕnkôt? Imã arĕ, ane.

Nhym kam me abenkam kangan abenmã kum,

—Je mÿj dja gwaj kum nĕ? Dja gwaj kum “Metĭndjwÿnh kabĕnkôt”, ane nhym kam gwaj bamã kabĕn 'õ jarĕn gwaj bamã, “Bir be, mÿkam ne ga me amim Djuão kabĕnja mar kĕt ne”? ane.

²⁶ Nàr dja gwaj kum, “Me kabĕnkôt ne tu arĭk ar ngômã me angjĕnho ba”, ane nhym kam me krãptĭ ren o ngryk ne kum gwaj bakurĕ gwaj ren kam bamã me uma ne. Me kâtãm ja ne me arÿm Djuão kabĕn man kum kĭnh ne ne o Metĭndjwÿnh kabĕn jarĕnh djwÿnh ne. Dja gwaj kam ane nhym me arÿm o ngryk ne, ane.

²⁷ Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Me ije mar kĕt. Mÿj me'õ kabĕnkôt Djuão kute ngômã me angjĕnhja me ije mar kĕtĕ, ane.

Nhym kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwÿ me amã arĕnh kĕt ne. Mÿj me'õ kabĕnkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arĕnh kĕt ne, ane.

Me'õ kra amãnhkrut'ã ujarẽnh.

²⁸ Ne kam ajte memã kum,

—Be, mỳj ne ga me me'õ krakam ama? Me'õ kra amãnhkrut. Ne kam arỳm kutewa'ỳr tẽn kum, “Akmere, akati jakam dja ga gu banhõ pidjôkôkam apê”, ane.

²⁹ Nhyim kum, “Kê, kati”, ane. Ne kam tẽn. Arỳm amimaro tẽn arỳm amim ngryk ne, ne amim, “Kati. Dja ba pidjôkô'ỳr tẽn”, ane. Ne arỳm 'ỳr tẽn.

³⁰ Nhyim kam bãm kutapu'ỳr tẽn àpênh'ỳr ano. Nhyim kum, “Djũnwã, dja ba arỳm akabẽn kôt 'ỳr tẽn”, ane. Ne kam atekam arek nhỳn 'ỳr tẽn kêt. Be, tãm ne ja. ³¹ Ba me amã arẽ. Nhỳnh ja ne bãm kabẽn man kôt amijo tẽn? Nãm ã Jeju me rũnhmã ane.

Kutewa kute bãm mã, “Kati”, anhỳr ne kam kute amimarja ne Jeju kute me axwe'ã akre. Kute mrãmri ne me axwe pyræk. Nãm arỳm amima. Amiman kam arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Nhyim be, kutapu kute bãm mã 'ẽx ne Jeju kute me rũnh'ã akre. Kute mrãmri ne me rũnh pyræk. Me kute Metĩndjwỳnh kôt kabẽn djir kajgon kam kute kabẽn mar kêt ne. Nãm Jeju me rũnh kukij ne memã kum,

—Nhỳnhja ne bãm kabẽn man kôt amijo tẽn?

Nhyim me kum, “Kutewaja”, ane.

Nhyim memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Djãm me arũnhja dja ga me akumrẽx kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kôt dja nhyim me ajo ba? Kati. Pykakam me bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me nire kuprỳmẽ, me aje memã axwe jarẽnhja dja me kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kôt dja nhyim

arým ar meo ba. Ga me kam arým wānh dja.
³² Mýkam? Bir, Djuão ne me awýr bôx. Kute
 katàt me amã pry jakre kadjy me awýr bôx. Kôt
 ga me Metĩndjwýnhmã amex kadjy me awýr bôx.
 Ga me kam amim Djuão mar kêt. Nhym be,
 pykakam me bēnjadjwýr bajtemmã pi'ôk kaprĩo
 atom djwýnhmẽ me nire kuprýmẽ ne me tu amim
 Djuão markumrẽx. Ga me kam arým me omũ.
 Ne te me omũ. Me ga ne ga me wānh ajaxwemã
 anhirer ne amim mar kêt. Mrãmri ne ba me amã
 ja jarēnhkumrẽx. Nãm ã Jeju me rũnhmã ane.

³³ Ne kam ajte memã atemã mýjja'ã ujarēnh
 jakreo tēn memã kum,

—Ë, jadjwý dja ga me ama. Me'õ ne pur rax ne
 kudjin kam kam amim pidjô kumex ne kadjy bu'ã
 kēno kôkayr kum o ipôk ne. Ne kam pidjô janēnh
 djãmã kren ipêx. Ne pidjô pumũnh djwýnh ku'ê
 djã'ã par prêkti nhipex. Ne kam me kwýmã kum,

—Gora me imã o djuw mex. Gora gê abatành
 ne ô ga amim kwýo atom ne imã mũm kwýo atom.
 Nãm ã me rũnhmã ane. Mebê idjaer'ã ne Jeju pidjô
 jakren me rũnh'ã pidjôo djuw mex djwýnh jakren
 Metĩndjwýnh'ã õ pidjôkô djwýnh jakren kam arek
 memã 'ã ujarēnho djan memã kum,

—Õ pidjôkô djwýnh ã memã anen kam atemã
 pyka 'ômã tē. Ne kam kam wānh ar ba. ³⁴ Nhym
 arým pidjôja tuk ne kumex. Nhym kam õ pidjôkô
 djwýnhja arým 'ã mytyrwý jakren kam 'ýr õ àpēnh
 kwý jano. Ar kute memã arēnh nhym me kute
 kum pidjô kwýo atom ne kute arkôt anor kadjy ne
 'ýr ar ano. ³⁵ Nhym kam ar 'ýr tēn bôx nhym kam
 me kute pidjôo djuw mexja ate ar 'õja kaprêprê:k

ne ar'õnh bĩn ar 'õ kēno titik. ³⁶ Nhyṁ kam ajte memã õ àpēnh krãptĩ jano nhyṁ me ajte ã aro ane. ³⁷ Nhyṁ kam tekrekam me'ÿr kra jano. Nãm amim, “Godja ikra me'ÿr bõx nhyṁ me arÿm mar jabej”, ane. Ne arÿm me'ÿr kra jano nhyṁ me'ÿr bõx.

³⁸ Nhyṁ o djuw mex djwÿnh arÿm kra pumũn abenmã kum, “Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmja dja bãm kum mÿjja kunĩ ngã, õ nêkrêx kunĩ kanga. Gwaj on tãmja bĩn kam amim õ nêkrêx, õ mÿjja, õ pidjõja kunĩo aminhõ”, ane. ³⁹ Ne kam arÿm o tÿm. O tÿm ne pidjõkõ kurũm bõm kumēn arÿm kubĩ. Tãm ne ja, ane. Me rũnh'ã ne Jeju pidjõ pumũnh djwÿnh jakre. Me kute mrãmri ne me rũnh pyrãk. Ne kam ajte memã kum,

⁴⁰ —Mÿj gêdja õ pidjõkõ djwÿnhja bõx ne ajmã pidjõ pumũnh djwÿnh on? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane.

⁴¹ Nhyṁ me kum,

—Bir, dja prĩne me axwejao ajkēn me imex ne kam õ pidjõkõja atemã me ja'õmã kungã nhyṁ me arÿm pidjõ tukkam arÿm kum pidjõ nhõrkumrêx, ane.

⁴² Nhyṁ kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabēn jarēn memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwÿnh kabēn jarēn memã kum,

“E kum kēn ja ne me kute kikreo ãm djwÿnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumē.

Kēn ja ne arÿm kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tÿxi.

Bēnjadjwÿr djwÿnh ta ne ã kēno ane gu me omũ nhyṁ kam gu bamã mexkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arým 'ã pi'òk no'òk ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kën jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwýnh jakre. Me rũnh kute mrãmri ne kikreo ãm djwýnh pyræk ne arým Jeju kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me rũnhmã ja jarẽ.

⁴³ Ne kam ajte memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Metĩndjwýnh bit kute amim me apytàr ne ar me ajo bamã. Nhym be, kati. Dja me akangan me apãnh amim me bajtem pytàn meo ba. Nhym me kam arým kute pidjô djô mex pyræk ne imã mexkumrëx ne axwe kêt. Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. ⁴⁴ Ne kam ajte memã kum,

—Ë, kën ja gêdja ga me ajô 'ã tÿm ne prĩne 'ã amikrakrak ne. Nhym be, ta gêdja me ajô nhiby tÿm ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ ajo amrà, ane.

⁴⁵ Jeju memã ja jarẽ. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebê pardjêumã ja jarẽ nhym me arým kuman amim,

—Be, me bajã ne pidjôo djuw mex djwýnhmẽ kikreo ãm djwýnh jakren me bamã 'ã ajarẽ, ane.

⁴⁶ Ne kam me bit kute o tÿmmã te 'ã amijakre. Me krãptĩ ne me Jeju'ã amim,

—Be, Metĩndjwýnh kukwakam memã 'ã ujarënh ba, ane. Nhym kam me me umaje te 'ã amijakre.

22

*Bẽnjadjwýr rax kute abenã ar mẽnh.
Ruk 14.16*

¹ Nhyim kam Jeju ajte apÿnh kukràdjà djàri'ã memã mÿjja jakren memã 'ã ajarēn memã kum,

²—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã dja ba bēnjadjwÿr rax'õ jakren 'ã ajarē gar ama. Be, bēnjadjwÿr rax arÿm kute kra'ã prõ mēnhmã. Amrēbê ne kadjy memã arē.

³ Ne kam arÿm kute amrēbê memã arēnhja'ÿr õ àpēnh ar ano. Kute abenã ar mēnh djà'ÿr me 'wÿr kadjy ar ano. Nhyim ar me'ÿr bôx ne memã arē. Nhyim me arÿm arkum,

—Kati, 'ÿr ar imõr prãm kêt, ane. Nhyim kam ar akubyn bēnjadjwÿr'ÿr bôx ne arÿm kum arē.

⁴ Nhyim kam õ àpēnh 'õdjwÿ arkum,

—Dja gar amrēbê ije memã arēnhjamã ikabēn jarēn memã kum, “È, arÿm ne ba me akadjy inhõ jadjuw nhyim kumex. Inhõ mrytimē abatành nyre twÿmtijamē ne me arÿm kupa. Arÿm ne ba mÿjja kunõ mex. Dja ga me amrē abenã ar mēnh djà'ÿr mõ”, ane. Dja gar ã memã ane. Nãm ã bēnjadjwÿr arkum ane. Nhyim ar arÿm me'ÿr tēn kôt memã arē.

⁵ Nhyim me ate krã. Me kwÿ ja ne me õ purmã mõ nhyim me kwÿ ja õ nēkrêx'ÿr mõ. ⁶ Nhyim me kwÿ ja ne me arÿm aro rôrôk ne aro ajkēn arÿm ar kupa. ⁷ Nhyim kam bēnjadjwÿr rax arÿm arēnh man arÿm ngryk ne. Ne kam arÿm õ krākamngônh krãptĩmã 'ã karõn me'ÿr me ano. Nhyim me arÿm kabēnkôt me'ÿr mõn arÿm me'ÿr bôx. Me'ÿr bôx ne arÿm me kupan mebê krĩraxmã adjà nhyim arÿm xêr.

⁸ Nhyim kam ajte bēnjadjwÿrja õ àpēnh arkum,

—Ije abenã ar mēnh kadjy ne ba arÿm prĩne mÿjjao mex nhyim nõ. Nhyim be, ije memã arēnhja

ne me kadjy mex kêt. ⁹ Jakam dja gar apÿnh pry bikjêr djari kôt tèn ar aje me omũnh kunĩ memã akrà gê me amrê mō gwaj baro'ã banhō kwÿ krê gwaj bakĩnh kati, ane. ¹⁰ Kam, ò àpênh ar arÿm apÿnh pry djari kôt tèn arÿm kute me omũnh kunĩo atomo tẽ. Me mex nàr me punu kunĩo atomo tẽ:n meo bôx. Nhym me kam prĩne abenã ar mênh djakam kikre kre jaê.

¹¹ Nhym kam arÿm bēnjadjwÿr rax wadjàn me omũnho tẽ. Nhym wãnh me'õ dja. Kute abenã me rēnh'ÿr me ngjêx kadjy me ò kubêkà jadjàr kêt ne dja. ¹² Nhym arÿm omũn kum,

—Akmere, nã gãm abenã me rēnh'ÿr me ngjêx kadjy me ò kubêkà jadjàr kêt ne wadjà. Mÿj ne ga nēn wadjà? ane. Nhym arÿm te kute aminêje kum kabēn'õ jarēnhmã.

¹³ Nhym kam bēnjadjwÿr rax ò àpēnhmã kum,

—Dja gar inÿx 'ãpren te 'ãpren amũ o tèn bõm amē. Wãnh ne me akamàt kô tykkam amim ngryk ne mÿro kumex ne tokry djàje amijanēnho kumex. Me ikô'ã dja gar amē, ane. Nhym me ã me'õo ane. Tãm ne ja.

¹⁴ Be, Metĩndjwÿnh ne amiwÿr me krãptĩ 'uw. Nhym be, kute mekam me ngrêrebit amijo me utàr. Nãm Jeju ã memã ane.

Me kute Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõr.

Mak 12.13; Ruk 20.20; Rô 12.1

¹⁵ Nhym kam mebê pardjêu arÿm mã tèn Jejuo aben ma. Nãm me abenmã kum,

—Mÿj gêdja gwaj Jejumã arē nhym arÿm gwaj bamã bēnjadjwÿr'ã kabēn punu'õ jarē? Dja bēnjadjwÿr'ã kabēn punu jabej nhym me arÿm

kum axwe jarê, ane. ¹⁶ Nãm me aben man kam arým 'ÿr ò me ja kwÿ jano. Erodji nhõ me ja kwÿ ne me adjwÿnhdjwÿ 'ÿr me ano. Nhym me 'ÿr bõx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, bar arým ama. Ga ne ga akabên katàtkumrêx ne Metĩndjwÿnh kabên kôt me kute amijo ba'ã memã adjujarênh katàtkumrêx. Amã me rÿnh pyma kêt. Me rÿnhmê me kajgomê ne ga memã akabêno aben pyræk. ¹⁷ Ba me akukja ga me imã arê. Me rÿnh kunĩ nhõ bẽnjadjwÿr raxbê Xedja. Mebê idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwÿnh kukràdjà kôt ne gu me baje bẽnjadjwÿr Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon? Goja on me imã arê, ane.

¹⁸ Nhym Jeju arým me axwe kôt tu me kuman memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajêx ne amijo Metĩndjwÿnh mar mexo aba. Nok ba ren me amã, “Metĩndjwÿnh kabên kupa'ã ne me kum òro ba”, ane ga me ren memã kum, “Be, Jeju axwekumrêx. Ga, kute bẽnjadjwÿr raxbê Xedjabê pi'òk kaprĩ nê prãmja pumũ”, ane. Ga me ren memã anen ren arým memã ikurêtuw. Nã gãm me ajêx ne aje Metĩndjwÿnh mar. ¹⁹ Amrê imã pi'òk kaprĩo tẽ, me aje kum òrja o tẽ ba me amã omũ, ane. Nhym me arým 'ÿr ngõnhponho pi'òk kaprĩ pydjio tẽn kum kungã. ²⁰ Nhym memã kum,

—Mÿj me'ò ne 'ã karõja? Ne mÿj me'ò ne 'ã idji jêtja?

²¹ Nhym me kum,

—E kum be Xedja karõ, ane.

Nhym memã kum,

—Bir be, ò pi'òk kaprĩ. Dja ga me kum angã. Nhyim be, Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjabit dja ga me Metĩndjwỳnhmã angã. Nãm Jeju ã memã ane nhyim me arỳm kabẽn ma.

²² Ne arỳm te kute mỳjja'õ jarẽnhmã kam no tyn dja. Ne kam arỳm kum kàx ne mã tẽ.

*Me tyk akubyn tĩn mỳr jabej me Jejumã kabẽn.
Mak 12.18; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4*

²³ Nhyim kam myt tãmkam mebê xadjudjêu kwỳ 'ỳr bõx. Mebê xadjudjêu ne me arĩk memã kum,
—Be, me tyk akubyn tĩn prãm kêtikumrẽx, anhỳr ar o ba. Nãm me 'ỳr bõx ne kukij ne kum,

²⁴ —Ujarẽnh djwỳnh, me bakukãmãre Mõjdjê ne amrêbê: me bamã,
“Godja me'õ prõ'ỳr mõn kra kêt rã'ã tyk jabej mỳj dja me nẽ?

Bir, dja kamymẽ ar aben djàkam ikwãja'õ 'ỳr mõ.

Ne kum kra djin kukrij nhyim abatành ne.

Me kute 'ã abenmã kum, ‘Be, kamy tyk kra ne wã’,
anhỳr ne kute kamy tyk mar tỳx rã'ã kadjy.”

Nãm ã me bakukãmãre Mõjdjê me bamã ane, ane. Mebê xadjudjêu ne me ã Jejumã ane. ²⁵ Ne kõt arĩk kum,

—Be, ar my aben djàkam ikwãbê 7. Ne kam kutewa prõ'ỳr mõ. Ne kam kra kêt rã'ã ty. Nhyim prõja arỳm 'uwĩ. Nhyim kam atãri kamyreja 'ỳr mõ. Ne kam ã ane, kra kêt rã'ã ty. ²⁶ Nhyim aben totokmã Ar kubê 7 kunĩ kudjwa ã anen 'ỳr ban kra kêt rã'ã ty. ²⁷ Nhyim kam ar prõjadjwỳ arỳm ar o ino ren ty. Ja ne ba me kuman amã arẽ. ²⁸ Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prõ'ỳr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tĩn ne àbir jabej we àbirkam

nhÿnh kamyja dja ajte 'ÿr mō? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tÿn kêt jarēnh mÿr jabej ne me ã Jejumã ane. Me kute o àpanh nhym binhikrēnh kadjy nàràam ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

²⁹ Nhym Jeju arÿm memã kum,

—Me aje Metÿndjwÿnh kabēn'ã pi'òk no'òk mar kêt ne me aje Metÿndjwÿnh tÿ:xkumrēx mar kêt. Nã gãm me arÿk Metÿndjwÿnh kupa'ã memã 'ã adjujarēnh aba. ³⁰ Be, me tyk ne akubyn tÿnkam djãm me ajte abenwÿr ba? Kati, akubyn me tÿnkam dja me abenwÿr ba prãm kêtumrēx. Kam dja me kute Metÿndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh pyræk. ³¹ Be, mrãmri me tyk akubyn tÿnkumrēx. Amrēbê: Metÿndjwÿnh kute me bakukãmãremã kabēn jarēnh. Me tyk akubyn tÿn'ã kute kabēn jarēnh nhym me kute 'ã pi'òk no'òk djãm me aje amim arēnh kêt? ³² Nãm me bakukãmãremã kum, “Ibê Abraãomê Idjakmê Djako ar ò Metÿndjwÿnh”, ane.

Bir be, ar tyk tÿmja Metÿndjwÿnhmã tÿn ne ar ba nÿj pumÿ. Djãm Metÿndjwÿnhbê me tyk nhõ Metÿndjwÿnh? Kati. Metÿndjwÿnh ne me tÿn nhõ Metÿndjwÿnh. Me tyk kunÿ ne me kum tÿn. Kam ne ba me amã,

—Metÿndjwÿnh ne kubê me tÿn nhõ Metÿndjwÿnh. Nãm Jeju ã mebê xadjudjêumã ane. ³³ Nhym me krãptÿ: kuman te kute mÿjja'õ jarēnhmã kam no tyn kumex.

Me kute kukràdjà jabej Jeju kukjêr.

Mak 12.28; Ruk 10.25

³⁴ Jeju mebê xadjudjêumã ane nhym me amijã maje arÿm anhikrê. Amijã maje anhikrê nhym mebê pardjêu arÿm arēnh man arÿm akuprõ.

³⁵ Me'òbê ne Môjdjê kukràdjà mar djwýnh. Tãm ne Jeju'ýr bôx ne kute amak mex jabej kabimã. Kute Môjdjê kukràdjà jabej kukjêrmã. Jeju kute kukràdjà kupa'ã arênh kadjy nàrà m ne kum kabên ne kum,

³⁶ —Ujarênh djwýnh, Môjdjê kute Metĩndjwýnh kukwakam kabên kukràdjà jarênh, kute kam me kute katàt amijo ba'ã memã karôja nhýnh kabênja ne mexo kute kunĩ jakrenh? ane.

³⁷ Nhym Jeju kum,

—Be, nãm memã kum,

“Me anhõ Běnjadjwýr djwýnh, me Atĩndjwýnh dja ga me amã kĩnh, amã abêo katàt me kunĩ, mýjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwýnh jabêmã? Kati. Ajamak, akadjwýnhbê, akukràdjà kunĩo dja ga me amã abê:”, ane.

³⁸ Be, tãm ne ja. Metĩndjwýnh kabên mexo kute kabên kunĩ jakrenh ne ja. ³⁹ Ne kam atãri Môjdjê ajte 'õ kute uràk memã arên memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyràk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

⁴⁰ Be, ba arým amã Môjdjê kabên kukràdjà ja jarên ajte amã ja jarê. Dja ga amê kabên ja man kôt ar amijo aba jabej ne mrãmri tu arým Metĩndjwýnh kabên kukràdjà kunĩkôt ar amijo aba mexkumrêx. Môjdjê kute Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênhjamê kukwakam memã 'ã ujarênh djwýnh 'õdjwý kute kabên jarênhjamê ne ga arým kunĩkôt ar amijo aba mexkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane.

Kritubê mỳj me'õ tàmđwỳ jabej me kute kukjêr.

Mak 12.35; Ruk 20.41

⁴¹ Mebê pardjêu kute abeno bikprõnhri Jeju amijabej me kukij ne memã kum,

⁴² —Mỳj ne ga me Kritukam ama? ane. Metĩndjwỳnh ne arỳm mebê idjaer kadjy Jeju'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Kumã ne me Kritu jarê. Nãm Jeju amijã memã kum,

—Mỳj ne ga me Kritukam ama? Mỳj me'õ tàmđwỳbê ne Kritu? ane.

Nhym me kum,

—Me bakukãmãre Dawi tàmđwỳ. Bẽnjadjwỳr raxbê Dawi tàmđwỳ, ane.

⁴³⁻⁴⁴ Nhym kam Jeju ta kubê Bẽnjadjwỳr Kritu'ã memã kum,

—Ne kam ajte kubê Dawi nhõ Bẽnjadjwỳr. Mỳj ne arỳm kubê Dawi tàmđwỳnh ajte õ Bẽnjadjwỳr kadjy nê? ane. Ne kam Jeju memã me bakukãmãre Dawi kabên jarên memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarênhja pumũ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam kute memã Kritu'ã ujarênhja pumũ. Nãm memã kum,

“Inhõ Bẽnjadjwỳrmã ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabên ne kum,

'Amrê idjubôk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwỳr raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.

Ikam ama ba amrê awỳr akurê djwỳnhomõ ga me kwỳo apardjan me kwỳ nhimex.'

Nãm ã Metĩndjwỳnh inhõ Bẽnjadjwỳrmã ane”, ane. Bir be ga, Dawi kute kum “Abẽnjadjwỳr rax”, anhỹrja pumũ. ⁴⁵ Mỳkam ne me Dawi tàmđwỳ kajgo jarê? Djã nãm o tàmđwỳ kajgo? Kati, Dawi

ta ne kute o ò Běnjadjwỳr rax. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane. ⁴⁶ Nhy m me'õ te kute kutã kaběn'õ jarěnhmã te amijo ane. Kaběn mex pymaje me kute ajte mỳjja 'õ jabej kukjêr kêt kumrêx.

23

Watĩrebê 7'ã ujarěnh.

Mak 12.38; Ruk 11.46

¹ Nhy m kam Jeju me krãptĩ:mě kôt ba djwỳnhmã kum,

² —Be, Mỏjdjê kukrãdjã mar djwỳnhmẽ mebê pardjêumẽ ne me Mỏjdjê pãnh ar amã Metĩndjwỳnh kukrãdjã jarěnho krĩ. ³ Kam dja me Metĩndjwỳnh kaběn kôt ar amã kaběn jarě gar prĩne me kaběn kunĩ man kôt ar amijo aba. Nhy m be, me ta ne me arĩk ar ba. Nãm me ajkwakambit ar amã Metĩndjwỳnh kaběn jarěnh kam ta kute amikaběnh mar ne kôt kute ar amijo ba kêt ne arĩk ar ba. Kwãrĩk wãnh mekôt ar amijo aba kêt. ⁴ Nãm me ajte kaběnh kajgoobit ar memã we Metĩndjwỳnh kaběnh jarěnho ba. Djãm Metĩndjwỳnh kaběnh? Kati, me ta kaběno ne me ar me anoro ba. Ne kam kôt kute amijo ba kêt ne. Nhy m me te amijo anen kam, “Je mỳj dja ba me nẽ”? ane. Me kute ã meo anhỳrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jěnh rũnho atom ne me mut'ã anhôr ne kam kute memã tur kêt kumrêx ja pyrãk. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte arkum,

⁵ —Me kute memã amiběnh nhy m me kute memã mex jarěnh kadjy ne me amijo ba. Mỏjdjê kukrãdjã 'ã pi'òk no'òk kwỳ ne me 'ã ikôn amikrãmẽ amipamã aktã 'ãpre. Ne 'ã ikô poti:reo ane. Mỳj

kadjy? Bir, me kute memã amibên kadjy. Dja we me me omũn memã mex jarê. Ja kadjy ne me 'ã ikô poti:reo anen amikrãmê amipamã aktã 'ãpre. Ne kam ajte 'ã kubêkà jabu djã ã abjêo ane. Mÿj kadjy? Bir, me kute memã amibên kadjy. Dja we me me omũn memã mex jarê. Ja kadjy ne me 'ã kubêkà jabu djã jabjên 'ã ar ba. ⁶ Me krãptĩ nhikô'ã me õ kwÿ krênkam ne me me rũnh krĩ djãkam krĩ prãmkuvrêx. Kute memã amibên kadjy me rũnh krĩ djãkam krĩ prãmkuvrêx. Ne mebê idjaer bikprõnh djãkam ne me memã wan krĩ prãmkuvrêx. ⁷ Ne ajte me krãptĩ bikarêr nhipôkri, mekadu nhipôkri kute memã amibên nhym me kute memã rũnh jarênh ne kute memã kum, “Ujarênh djwÿnh, djãm ga? djãm ga”? anhÿrja. Ja ne me kum kĩnhkuvrêx.

⁸ Nhym be, ar ga me kute ar amã, “Ujarênh djwÿnh”, anhÿrmã djãm ar amã ja kĩnhmã? Kati. Mÿkam? Bir, atemã ar anhõ ujarênh djwÿnh pydjii. Kam dja gar abeno akamybit. ⁹ Ne kam djãm ar aje pykakam me'õ raxmã, “Djũnwã”, anhÿrmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar Abãm pydji. Kàjkwakam ar Abãm djwÿnh pydjii. ¹⁰ Djãm me kute ar amã, “Bênjadwÿr”, anhÿrmã? Djãm ar amã ja kĩnhmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar anhõ Bênjadwÿr pydjii. Metĩndjwÿnh ne arÿm 'ã me õ Bênjadwÿrbê kumkati mē. Kubê ne Kritu.

¹¹ Ar ajõ abenkam araxo kutewa prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpênh ar ba. ¹² Mÿkam? Bir, me kute amijo rũnh prãmja gêdja ã kajgo mex ne. Nhym be, me kute amijo kajgo mex ne akrànãmã kute amijo baja gêdja Metĩndjwÿnh arÿm pãnh meo rũnh ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ mebê pardjêumã kum,

13 —Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩre. Dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam tu amõrkumrêx. Mýkam? Bir, me aje mebê adjàptàrkam. Me bit kute kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kôt ãm ne kôt ar amijo ba prãm ga me kupa'ã memã arê. Ne Bẽnjadjwýr djwýnh nêje aje memã atemã kukràdjà jarêhno aban arým o mebê utà. Ga me kam ga Metĩndjwýnh mar kêt ne ajte me jadjwýbê aptà.

14 Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re, dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam tu amõrkumrêx. Mýkam? Nã gãm me me 'uwtĩ krão apan mebê mýjja kunõ akĩ ne kam ajajkwaobit Metĩndjwýnhmã akabên rũnh ne, ne kum akabên 'ijabjêo aku'ê. Bir, nã gãm me ajêx ne amijo amex ne kum akabêno aku'ê. Be kati, me ajaxwekumrêx. Kam gêdja Metĩndjwýnh me kurãm me amã pãnh rax jarên prĩne me kurãm me ajo ajkê.

15 Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam tu amõrkumrêx. Mýkam? Bir ga, me aje arĩk memã kum, “Ba me Metĩndjwýnh'ýr meo akêx gê me amim maro ba”, anhýrja pumũ. Djãm mrãmri ne ga me akabên? Kati, me aje amiwýr me'õ pydjio akêx kadjy ngômẽ pykakôt aba 'ijabjê:. Nhym arým me awýr amijo

akêx ga me kam arým amikôt axwe 'ã mênh mex ne. Amikôt axwe 'ã mênh mex nhym arým axweo me ajakrenh mex ne. Nhym arým me akôt biknor prãm kumrêx. Djâm Metĩndjwýnh'ýr ne ga me meo akêx nhym me amim kuma got? Kati. Nãm ã Jeju Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmê mebê pardjêumã anê.

¹⁶ Ne kam ajte memã kum,

—Ï, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djakam tu amõrkumrêx. Me aje mrãmri ne me no rã kute arĩk meo ba pyræk. Mýkam? Bir, me aje arĩk memã Môjdjê kukràdjà jarênh punukam. Nãm ã Jeju memã ane. Bir, Môjdjê kukràdjà kôt ne mebê idjaer memã amikabên jarên ajte memã kum,

—Nã bãm amã ikabên pydjín arê, anen ajte kôt memã Metĩndjwýnh nhõ mýjja jarê. Mýj kadjy ne kôt memã Metĩndjwýnh nhõ mýjja jarê? Bir, kute kabên maro ãmja kute mar pydji kadjy ne me Metĩndjwýnh nhõ mýjja jarê. Gêdja amikabên jarênhja 'êx ne kam Metĩndjwýnh nhõ mýjja jarên kam arým o Metĩndjwýnhmã amikurêtuw. Amikurêtuw nhym Metĩndjwýnh arým kute maro ãmjao ngrykmã. Nãm me ã Môjdjê kukràdjà kôt memã amikabên jarênh ane. Nãm Jeju Môjdjê kukràdjà jarênh djwýnh arkum,

—Me aje mrãmri ne me no rã kute arĩk meo ba pyræk. Mýkam? Bir, me aje arĩk memã Môjdjê kukràdjà jarênh punukam. Nã gãm me memã kum, “Dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bãm amã ikabên pydjín arê. Ë, Metĩndjwýnh nhõ kikretija ma’, ane. Gêdja ga me memã ajêx prãm jabej ne Metĩndjwýnh nhõ kikretibit jarê ne kam o amikurê'uk kêt. Dja

Metĩndjwỳnh me'õ kute akabẽn maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikẽn kêt.

Nhym be, dja ga me memã amikabẽn jarẽn memã kum, ‘Nã bãm amã ikabẽn pydjın arẽ. Ë, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kẽn karỳrja ma’, ane. Aje kẽn karỳr jarẽnhkam dja ga akabẽnkumrẽx. Aje memã amikabẽn jarẽn kõt dja ga amijo anhỳrkumrẽx. Dja ga memã ajêx ne kam kẽn karỳr jarẽn arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikurêtuw” ane. Me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne ga me arĩk ã memã kukràdjà jarẽnh punuo ane. ¹⁷ Me no rã ne me kute amikukãm rĩt kêt. Kam me kute amipry mar kêt. Me aje me urak ne amijo ajêx ne memã, “Ba ne ba ije Metĩndjwỳnh mar mex”, anhỳr ar o aba. Nhym be, kati. Me aje mar kêt ne te memã Metĩndjwỳnh'ã adjujarẽnh ar aba nhym me adjwỳnhdjwỳ kute mar kêt. Be, me amãbit ne kẽn karỳr kute mexo kikreti jakrenh. Djãm mrãmri? Kati. Kikreti ne kute mexo kẽn karỳr jakrenh. Kikreti kukwakambit ne kẽn karỳr mex. Metĩndjwỳnhmã mex. Nãm Jeju ã Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmã ane.

¹⁸ Ne ajte memã kum,

—Ga me arĩk memã kum, “Dja ga me memã amikabẽn jarẽn memã kum, ‘Nã bãm amã ikabẽn pydjın arẽ. Ë, Metĩndjwỳnh nhõ ngõnho kija ma’, ane. Gêdja ga me amã memã ajêx prãm jabej ne Metĩndjwỳnh nhõ ngõnho kibit jarẽ ne kam o amikurê'uk kêt. Dja Metĩndjwỳnh me'õ kute akabẽn maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikẽn kêt.

Nhym be, dja ga me memã amikabẽn jarẽn memã kum, ‘Nã bãm amã ikabẽn pydjın arẽ. Ë,

Metĩndjwỳnh nhõ ngõnho kikum mry nõrja ma', ane. Aje mry nõr jarẽnhkam dja ga akabẽnkumrẽx. Aje memã amikabẽn jarẽnh kõt dja ga amijo anhỹrkumrẽx. Dja ga memã ajêx ne kam mry nõr jarẽnh arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikurêtuw", ane. Me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne ga me arĩk ã memã kukràdjà jarẽnh punuo ane. ¹⁹ Me aje me no rã pyræk. Djãm mrãmri mry kute mexo Metĩndjwỳnh nhõ ki jakrenh? Kati. Õ ki ne kute mexo mry jakrenh. Õ kikum me kute mry jadjwỳrkambit ne kum mex, Metĩndjwỳnhmã mex. Nãm Jeju ã memã ane.

²⁰ Ne kam ajte memã kum,

—Kam, me kute memã amikabẽn jarẽnh ne kõt ajte kute Metĩndjwỳnh nhõ ki jarẽnhkam djãm kute õ kibit jarẽnh? Kati. Nãm me kute õ ki jarẽnh ne ajte kute kam mỳjja kunĩ ikwãdjwỳ jarẽnh. ²¹ Ne ajtekam me kute memã amikabẽn jarẽnh ne kõt ajte kute Metĩndjwỳnh nhõ kikreti jarẽnhkam djãm kute kikretibit jarẽnh? Kati. Nãm me kute kikreti jarẽnh ne ajte kute Metĩndjwỳnh kam ỹr jarẽnh.

²² Ne ajtekam, me kute memã amikabẽn jarẽnh ne kõt ajte kute kàjkwa jarẽnh. Djãm kute kàjkwabit jarẽnh? Kati. Nãm kute kàjkwa jarẽnh ne ajte kute Metĩndjwỳnh nhõ krĩ djà rax jarẽnh ne ajte kute 'ã krĩ djwỳnhbê Metĩndjwỳnh jarẽnh. Kam, dja me memã kabẽn pỳnh ne arẽn kõt amijo anhỹrkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

²³ Ne kam ajte memã kum,

—Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ỹ, watĩ:re. Dja ga me

ĩ me biknor tokry djàkam tu amõrkumrêx. Mỳkam? Bir, me aje Metĩndjwỳnhmã mỳjja kakritbit nhõr ne kam mỳjjabê kumkatija aje kum õr kêtikumrêxkam. Nã gãm me mỳjja kakrit, õmrõ djành djà, pi'õmẽ õmrõ djành djà 'õdjwỳmẽ Metĩndjwỳnhmã ikjê rên kum kryre ne angã. Ne kam kukràdjà kõt ar amijo aba kêt ne katàt meo aba kêtikumrêx ne amã me kaprĩ kêtikumrêx ne amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne. Aje kum kryre ne õrja ne mrãmri tu mexkumrêx. Mỳkam ne ga me kum mỳjjabê kumkatijadjwỳ kum õr kêt ne? Mỳkam ne ga me amã Metĩndjwỳnh jabên katàt meo abaja kêt ne? Ja ne ga me aje marmãn ate mỳjja kakritbit ma.

²⁴ Ba me amã arẽ ga me ama. Dja me anhõ õmrõkam pure'õ tỳm ga me pure ngrire'ã ano tỳ:x ne kaban mũm amẽ. Nhym be, mry jabatãnhbê kameru ja ne anhõ õmrõkam dja, ga me ate akrãn tu ro'ã krẽ. Be, mỳj'ã ne ba amã ikabên ja jarẽ? Bir, mỳjja kryre ne ga me'ã ano tỳ:x ne ma:ro aba. Nhym be, mỳjja bê kumkati, mỳjja kabênikumrêx ne ga me aje mar kêt. Metĩndjwỳnh kabên kute me ajaxwe nêje me akukràja ne ga me aje mar kêt ne ate akrãn ajaxwe rax rã'ã. 'Á ne ba me amã, “Ga me pure ngrire'ãbit ano tỳx ne kaban mũm amẽn tu kameru raxja õmrõmẽ ro'ã krẽ”, ane. Kam ne ga me aje meo ba djwỳnh no rã pyræk. Nãm Jeju ã memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

²⁵ —Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam tu amõrkumrêx. Mỳkam? Bir, nã gãm me aje mrãmri ne me kute ngõnhkrãmẽ

ngônh puror nhibũmbit põnh ne kre põnh kêt nhym krekam mỳjja kakrãtyk pyræk. Be, nã gãm me ã we katàt amijo abao ane. Nhym kam me me akrãkàbit pumũ nhym kam kute me amex pyræk. Nhym be kati, me akadjwỳnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwỳnhbê ne me amã me õ nêkrêx prãm ne 'ã angryk ne aje mebê mỳjjao adjakĩnh'ã aje amim karõ rã'ã. Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rã'ãja. ²⁶ Me abê pardjêu ne ga me aje me no rã pyræk. Dja ga me akadjwỳnhbê kumrêx wãnh ajaxwemã anhire. Ne kam arỳm mrãmri abu'ã memã amexkumrêx. Ne kam aje mrãmri ne me kute ngônh puror, kremẽ ibũm põnh nhym prĩne mex pyræk.

²⁷ Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djækam amõrkumrêx. Mỳkam? Bir, ga me aje mrãmri ne me kute me tykmã kikre krãkà jaka pyræk. Krãkàkambit ne kute memã mexti:re pyræk. Nhym be, kadjwỳnhbê ne mỳjja punu:re. Kadjwỳnhbê me tyk 'imẽ mỳjja punu kunĩ. ²⁸ Ga me aje uræk. Abu'ã memã ajaxwe kêt pyræk. Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh ne me akadjwỳnhbê me aje mỳjja marja kunĩ kute mar. Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aban aje ajaxwebit mar. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

²⁹ —Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me

ĩ me biknor tokry djàkam amõrkumrêx. Mỳkam? Bir, amrêbê: me bakukãmãrekam ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh arỳm ty nhym me amrêbê: me angij. Ga me akamingrãnyre ne ga me me tyk tũmjamã kikren me katàt kute amijo ba tũm nhõ pyka krã kunhêro aba. ³⁰ Ne kam arĩk memã kum, “Ne ba me ren amrêbê: me bakukãmãre, me banhingêt kator nyri ren me ro'ã ikator ne ar iba ne ren me banhingêt kudjwa ã anhỳr kêtikumrêx ne. Ne ren Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh par kêtikumrêx ne.” Nã gãm me ã memã ane. ³¹ Me aje ã memã anhỳrkam arỳm amikõt amijarê. Me abê me par djwỳnh tàm djwỳ, Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kanê tàm djwỳ. Arỳm ne ga me amikõt amijarê. ³² Metĩndjwỳnh ne me anhingêt kam ngryk. Aje, me rã'ã ne me anhingêt kõt ã ajaxweo anen ar badjwỳ ar ipa. Ar badjwỳ ar ipa gê Metĩndjwỳnh on me akam ngryk me:x ne. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

³³ —Me akamingrãnyre ne ga me abê kangã, me abê iry. Djãm me ga ne ga me aje abiknorbê amipytãrmã? Kati. Me biknor tokry djàbê me aje amipytãr prãm kêtikumrêx. ³⁴ Kam arỳm ije me awỳr me anormã. Ije me awỳr ikabẽn jarẽnh djwỳnh janormã. Ije ajte me awỳr me no mex janormã. Ije ajte me awỳr me kukràdjà mar djwỳnhkumrêx janormã. Dja ga me kam arỳm me kwỳ pa, pĩte'y'ã me kwỳmo iten me kupa. Ne me abikprõnh djàkam mry kà punuo me kwỳ kaprêprêk. Ne aje meo abikẽnh kadjy me abej mõ, apỳnh krĩrax djàri kõt me abej mõ. ³⁵ Me akukãmãremẽ nã gãm me me katàt kute amijo ba

kunĩ paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrô kapĩn o tẽ. Nhyim Metĩndjwỳnh arỳm meo ngryk ne kam gormã me ajabatànhmã pãnh jarẽ. Me akukãmãre ne me Abeu jaxwe kêtja bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro tẽm tãmtã: arek o tẽ ne kam Djakarij, Berakij kute irja'ỳr bôx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimẽ õ ngônho ki kaêxkam* kubĩ.

³⁶ Ë, ba me amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne arỳm meo ngryk ne. Ne kam me akamingrãnymã arỳm pãnh jarẽ. Me ga dja Metĩndjwỳnh me akukãmãre kute me imex tũmja pãnh me ajo ajkẽ. Mrãmri ne ba me amã arẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane. ³⁷ Ne kam krĩraxmã kum,

—Djeruxarẽ, Djeruxarẽ, mỳkam ne akra kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh par prãm ne? Mỳkam ne me kẽnõ me titik ne me kupa, Metĩndjwỳnh kute me awỳr me anorja pa? Je nã bãm te ije me ajo ibikprõnh ne ije me ajo atommã. Kute mrãmri ne õkrẽn'ãnh kute arao noreo bikprõnhja pyræk. Ba ren ã me ajo ane. Nãm bãm te ije me ajo anhỹrmã ga me amã ikĩnh kêt. ³⁸ Ë, jakam me amõr djà ja gêdja kukrit mex ne kaprỳn nõ. ³⁹ Ë, ba me amã arẽ ga me ama. Jakam dja ga me ipumũnh kêtumrẽx ne. Ipumũnh kêt rã'ã: nhyim inhõ akati ijo rãm ne jao tẽ ga me abenmã kum, “Ë, ota arỳm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt tãmja bôxmã. Me:xkumrẽx”, ane. Dja ga me ã abenmã ane ba kam arỳm me awỳr bôx. Nãm ã Jeju memã ane.

---

* **23:35** ipôokri

24

Akubyn bôx kukãm mỳjja apôx'ã ujarênh.

Mak 13.1; Ruk 21.5; Xim k 4.1; A Xim 3.1

¹ Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm kato. Nhyim kôt ba djwỳnh 'ỳr bôx. Ar kute kikretikam apỳnh kum kikre jakre kadjy 'ỳr bôx. ² Ne kam ar arỳm kum akre nhyim Jeju arkum,

—Ar mỳjja kunĩ pumũnho dja. Ẽ, ba ar amã katàt arẽ. Be, dja ì me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngrà. Dja me kẽn aben nhiby ikwã kunĩ nhikô rê. Nhyim kam kẽn'õ aben nhiby nõr kêtumrẽx, ane.

³ Ne kam ar tẽn kam krãnhbê Oriwêre'ã wabi nhyim arỳm ate nhỹ. Nhyim kam kôt ba djwỳnh 'ỳr bôx ne me kàxã kum,

—Dja ga ar imã kikreti ngrành'ã ajarẽ. Nhỹnh amex 'õkam dja me bakurê djwỳnh me bawỳr bôx ne kikreti ngrà? Dja ga akubyn bôx nhyim mỳjja kunĩ arỳm pyka kôt amingrà nhyim me kunĩ arỳm pykakam ar ba'ã aminhinomã amimẽ. Mỳj gêdja kukãm apôx? Dja bar omũn kam kôt õ akatimã ikaton õ akati ma.

⁴ Nhyim kam Jeju arkum apỳnh mỳjja kukãm apôxmã arkum 'ã ajarên arkum,

—Ar amijã ano tỳx gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽx kêt. ⁵ Be, me krãptĩ dja ì aben totokmã me'ỳr bôx ne arỳm amijo 'êx ne amijã imẽ. Amijã imẽn arỳm memã kum, “Me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn bôx. Ba ibê Kritu”, ane. Ne kam arỳm me krãptĩ noo aknon Metĩndjwỳnhbê meo akẽx.

⁶ Be, kam dja gar me kute abenwỳr prõt man amybỳm me kute abenwỳr prõt jarênh ma. Kwãrĩk

wãnh kam ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarẽ gar arým ama. Ja kumrêx gêdja me ã o anhÿro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ÿr o tẽm rã'ã, ane. ⁷ Nà, apÿnh me ba djàri gêdja me abenwÿr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym apÿnh bẽnjadjwÿr rũnh nhõ àpênhja abeno kurê djwÿnh ne aben nhimexo ba. Nhym prãmdjwÿ me kwÿ nhimex. Apÿnh pyka djàri gêdja kam pyka tertè:t ne. ⁸ Be, me tokry krax ne ja. Ga me nire kra àja pumũ. Adjÿm. Dja kra à:n kam arým à ra:x ne. Me adjwÿnhdjwÿ dja me tokry mõi:n kam arým tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

⁹ —Dja me tokry: nhym kam me arým memã ar akanga. Me kute ar ajo bikênhõ ba kadjy ar akanga. Nhym me arým ar apa. Apÿnh me bajtem ba djà kunĩkõt dja me kum ar akurê. Ikõt ar abikamênhkam dja me kum ar akurê. ¹⁰ Kam dja me krãptĩ ibê amijo akêx. Ne kam me kurê djwÿnhmã aben kangan kum aben kurê. ¹¹ Me krãptĩ dja me ta amijo 'êx ne amijã Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh rẽ. Amijã kurên memã kum, “Metĩndjwÿnh kukwakam ne ba ar amã arẽ”, anhÿro ba. Dja me ã amijo 'êxo anen arým me krãptĩ noo aknon Metĩndjwÿnhbê meo akêx. ¹² Me krãptĩ kum Metĩndjwÿnh kĩnhja dja me arým kum kĩnh apêx. Pyka kunĩkõt me krãptĩ axweo kume:x. Me axweo kumexkam dja me arým kum kĩnh apêx.

¹³ Nhym be, dja mÿjja kunĩ kute amingràn nhõ akati bõx. Me kunĩ kute aminhinomã amimên nhõ akati bõx. Nhym kam me 'ã ukanga kêt ne kum kĩnh tÿx rã'ãja dja Metĩndjwÿnh arým me utà.

¹⁴ Mÿjja kute amingrànĥ kêtři dja me apÿnh pyka kunĭkôt memã arê. Bênjadjwÿr djwÿnh'ã ujarênh nyja memã arê. Apÿnh me ba djã kunĭkôt me kute ujarênh mar kadjy memã arê. Nhym kam akati arÿm bôx. Me kunĭ kute aminhinomã amimênh nhô akati arÿm bôx. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarê gar arÿm ama. Nãm ã Jēju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

¹⁵ —Be, ar aje ajbir imã, “Dja ga ar imã kikreti ngrànĥ'ã ajarê”, anhÿrja ba ar amã arê gar ama. Dja mÿjja kute amingrànĥ 'ÿr nhym kam arÿm mÿjja punutija dja. Metĭndjwÿnh nhô kikretikam dja. Gar arÿm omũ. Mÿjja punuti djô'ã dja me mÿjja kunĭo ajkê ne kungrã. Me bakukãmãre Dani-jeu ne amrêbê: 'ã ajarê. Metĭndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarê. Danijeu ne arÿm memã mÿjja punuti ja'ã ajarênh 'ã pi'ôk no'ôk. Dja gar pi'ôk no'ôkwã pumÿn kam mÿjja punuti pumÿn kam kôt ama. ¹⁶ Kam gêdja Djeruxarê bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ÿr prôt ne. ¹⁷ Gêdja me kikre nhimök po'ã ãm jabej kwãrĭk wãnh akubyn ũrkwãkam nêkrêx'ÿr àr ne byr ne o tēm kêt. ¹⁸ Gê purkam me ar ba jabej tu umaje prôt. Kwãrĭk wãnh me kute kubêkã jamÿnhmã 'ÿr akêx kêt. Dja tu me ãm kamã amũ prôt.

¹⁹ Ý, watĭ:re, akati wãkam me tujarômê me kra karã dja me tokry:. Mÿj gêdja me ja mÿjja punutija pymaje prôtja on? ²⁰ Dja gar Metĭndjwÿnhmã amijo a'uw gê na raxkam umaje ar aprôt kêtãmã. Nãr, gê pi'ôk rãrãrbê me tyk djã kêt nhô akatikam ar aprôt kêtãmã.

²¹ Be, dja me kam tokry kumex. Dja gar akubyn

amijo tẽn mỳjja kunĩmo krax djà'yr amijo bôx ne ama. Me akukãmãre aben kukãm tokrykôt dja gar maro tẽn. Me tokry tũm maro tẽn:amiwỳr me tokry maro bôx. Ga, me tokry kume:xja pumũ. Be, amrẽ mỳjja punuti nhõ akati bôxkam dja me tokry katàt me tokry tũmwã kunĩ jakre. Ne amrẽ me'ã akati mõrkam me tokry nydjwỳ dja me tokry mỳjja punuti'ã me tokryja tẽp kêtikumrẽx. ²² Metĩndjwỳnh ren tokry'ã akati kwỳ ngri kêt nhym me'õ ren tĩn kêtikumrẽx. Be, Metĩndjwỳnh kute amijo me utàrja kadjy dja arỳm 'ã akati wã kwỳ ngri.

²³ Godja me'õ 'êx ne ar amã, “Ota, jakam arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm ne Metĩndjwỳnh 'ã me õ Bẽnjadwỳrbẽ kumkati mẽ nhym jakam arỳm memã nhỹ”, anhỳr jabej nàr me'õ ajte 'êx ne ar amã, “Ota, jakam arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm ne Metĩndjwỳnh 'ã me õ Bẽnjadwỳrbẽ kumkati mẽ nhym jakam arỳm memã nhỹ”, anhỳr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati. Kwãrĩk wãnh amim me ja mar kêt. ²⁴ Be, apỳnh me 'êx ne ta kute amijo Kritu, ta kute amijo Bẽnjadwỳrbẽ kumkati dja me apôx. Nhym amũ me jadjwỳ dja me apôx ne 'êx ne memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amã idjujarẽnh iba”, anhỳro ba. Dja me me aerbẽ mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx, kute me noo biknor nhym me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri ne djãm Metĩndjwỳnh kukwakam me kabẽnikumrẽx”, anhỳr kadjy. Godja me me noo biknor ne Metĩndjwỳnhbẽ meo akẽx jabej, Metĩndjwỳnh kute amrẽbẽ amijo me utàrja kubẽ meo akẽx ne kute meo ba jabej. Me 'êxnhi no tỳxo kute me akrenh jabej godja kubẽ me kwỳo akẽx ne

meo ba jabej. ²⁵ Ba ne ba mỳjja apôx kêtri kukãm ar amã 'ã ajarẽ gar arỳm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

²⁶ —Kam godja me'õ ar amã, “Ë, onĩj kapôt kukritkam arỳm bôx ne ar ba”, anhỹr jabej. Djãm 'ỳr ar amõrmã? Kati, dja gar tu ate akrãn 'ỳr amõr kêt. Nàr, godja me'õ ar amã, “Ë, kikre jakam ne apdjun nhỹ”, ane. Djãm ar aje amim me marmã? Kati. Kwārĩk wãnh amim me mar kêt. ²⁷ Djãm ibôx ne mebê ibipdjur? Kati. Ga, kàjkwakam na krak ne adjênhja pumũ. Na jadjênh prõt ne arỳm myt ngjêx djãmã ngjêxja pumũ. Adjênh kute kàjkwa kunĩ kurwỳja pumũ. Dja ba ã ibôxo ane. Ije amijo inhĩ dja ba ã ibôxo ane nhym me kunĩ arỳm ipumũ. Nãm ã Jeju arkum ane. ²⁸ Nhym kôt ba djwỳnh bôx djà jabej kukij ne kum,

—Bênjadjwỳr, nhỹnh jakam dja ga bôx, ane?

Nhym arkum,

—Ga me, nhôn timer ne mry tyk'ã bikprõnh ne kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja ã Jeju akubyn bôx kutã mỳjja apôx ne bôx djào amirĩto ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

²⁹ —Nhym me tokryo ku'êwã'ã akati kwỳ apêxkam dja on mỳjja rũnh apôx. “Dja myt amijo akamàt kô tyk nhym mytyrwỳ irã kêt.

Nhym kanhêti kàjkwa kurũm rôrôk nhym kàjkwakam apỹnh mỳjja tỳ:x amingrêk ne.”

³⁰ Ba kam ije amijo inhĩ dja ba kàjkwakam amirĩt nhym me arỳm ipumũ. Nhym kam pyka kunĩkôt me ba djakam me kunĩ arỳm mu:w. Ba kam ije

amijo inhĩ dja ba arým itỳ:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam kàjkwakam kakràkôt bôx nhym me kunĩ: arým ibôxkôt ipumũ. ³¹ Dja ba ikadjy mrãnh djwýnh jano nhym me arým ô'i kakôr tỳ:x ne. Kakôr tỳx ne arým ije amijo me utàrja kunĩo atom. Dja me kàjkwa krax'ãm mõn meo atomo mõi. Ne kàjkwa 'ênhôt'ãm mõn meo atomo mõi. Ne aktã kàjkwa nhirê'ãm mõn meo atomo mõi. Ne apýnh pyka kunĩkôt inhõ me ja kunĩ: abenwýr meo atomo mõn meo aben pydji. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarẽ. Gora abej ajkam ama.

³² Be, akubyn ibôx djã nhõ akatija'ã ne ba ije pidjôbê pigêre jakremã. Gora ije 'ã mýjja jakreja ma. Ba ar amã arẽ gar ama. Be, dja pidjô pakà nokà tukam 'ô nhingrã kadjy arým ingrã apôx gar kam arým amexmã kamnhĩx nhym kam arým amex. ³³ Bir be, gêdja ba ije ar amã mýjja jarênhja ã apôx mõi ane gar me kam arým ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx djã arým 'ýr. 'Ýr dja mýjja apôxja. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã. Nhym be, ibôx kutã gêdja mýjja pymatija apôx mõi.

³⁴ Nã, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Ar anhõ pykakam me kamingrãny ja gêdja me tyk par kêttri mýjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. ³⁵ Ikabên kajgo kêtumrêx. Gêdja pykamẽ kàjkwa ã apêx nhym be, ba ikabên gêdja 'ô biknor kêtumrêx. Mrãmri gêdja ba ije mýjja jarênh ja kunĩ apôx nhym me omũ.

Me kute bôx djã nhõ myt mar kêt.

Ruk 12.37; Kar 1.6; Tex k 5.2

³⁶ Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibôx djà nhõ akati nàr myt djãm me'õ kute mar? Kati, me'õ kute mar kêt-kumrêx. Metîndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhdjwý kute mar kêt. Ibãmbit ne kute mar. ³⁷ Be ga, amrêbê me bakukãmãre Nôwe pykakam ar bari me ate krãn ar baja pumũ. Dja ba ibôx 'yr nhym me ã ane. Ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'yr nhym me ate krãn ar ba. ³⁸ Amrêbê: ngô kute pykao bikamýr kêttri ne me bakukãmãre ate krãn ar õ kwý krênbit ba ne ar kômbit ba. Ne abenwýr babit ar ba. Nãm me me mymã kra jarê ne memã kum,

—Nà, jakam dja ga arým tu ikra'yr mõi, anhýro ba nhym me arým me'yr ba. Nãm me mýjja jabit kôt amak bêno ba: nhym kam Nôwe arým kã raxmã wadjã. ³⁹ Nãm me amikukãm mýjja mar kêt-kumrêx ne ar ba: nhym me aêrbê ngô tám mõi me kunõ mõi prĩne meo akno. Ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'yr nhym me ã anen ate krã nhym mýjja arým ã meo ane. ⁴⁰ Nhym me'õ my ar amê kapôt-kam tẽ. Ba ikjê pa 'amý nhym ikjê arek wakrekam dja. ⁴¹ Nhym me'õ nire ar amê à'uko nhỹ. Ba ikjêbit pa 'amýn o tẽ nhym ikjêja arek wakrekam nhỹ.

⁴² Kam dja gar arek ijabej ajkam ama. Mýkam? Bir, ar aje akubyn ibôx'ã myt mar kêt-kam. Ba ibê ar anhõ Bênjadjwýr djwýnh ar aje akubyn ibôx'ã myt mar kêt-kam. ⁴³ Dja gar ikabên ma. Ba ajte ar amã 'õdjwý jarê gar ama. Ne ren õ kikre djwýnhja ren me àkĩnhĩ bôx djà man ren kam ren arek kam amako nhỹ. Nhym ren bôx ne kikre'ã 'yr ne kum àr kêt-kumrêx. Badjwý dja ba ije me àkĩnhĩ pyræk ne me ajaêrbê bôx. ⁴⁴ Kam gêdja gar gadjwý mã ikam amako nhỹ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr

ibôx ba gêdja ba ajte akubyn bôx. Ar aje nhÿnh myt nhÿr 'ôkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba tu ar ajaêrbê bôx. Nãm ã Jeju arkum amibôx djà jarêngo ane. Ne kam ajte arkum,

⁴⁵ —Me ô bënjadwÿr ne ô àpênhmã kabên ne kum, “Ga dja ga me àpênh'ã me omÿ ne prÿne 'ã meo djuw mex. Ne myt kunÿkôt memã ô kwÿ krên djà ngãn akrànãmã memã ôro aba.” Nãm ã ô àpênhmã me'ã karôo ane. Kute akrànãmã me àpênh'ã me omÿnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum me'ã karôo ane.

Nhym ô àpênh kum, “Nà, gêdja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane. Nhym kam ô bënjadwÿr mã nhÿ'ãm tẽ. Nhym kam ô àpênhja kabênkumrêx. Nãm katàt ar memã mÿjja nhôro ba, me kanga kêtikumrêx ne ar meo ba.

⁴⁶ Nhym kam bënjadwÿr akubyn bôx ne kam ô àpênhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt ne mrãmri meo djuw mexikumrêx nhym kam arÿm kum kato. Kam dja ô àpênhjadwÿ tu amikam kÿnhikumrêx.

⁴⁷ Ë, ba ar amã kôt arẽ. Bënjadwÿrja dja ô àpênh ja'ã bënjadwÿr mẽ. Kute nèkrêxmẽ mÿjja kunÿ pumÿnhmã dja 'ã bënjadwÿr mẽ. Nhym kam ô àpênhja kÿnhikumrêx ne. ⁴⁸ Nãm ren ô àpênhja axwen ren ôkre kadwÿnhbê ô bënjadwÿrja'ã ren, “Be, nãm nhÿ'ãm bënjadwÿr tèn arÿm amikrà. Jakam dja ba on tu arÿk ar iba”, ane. ⁴⁹ Ne kam ren ar ô àpênhja titiko ba, me ro'ã àpênhja ren ar me titiko ba. Ren ô kwÿ krênbit ban me bibãnhkôt

ren kadjwati kangôo* kômo ba. ⁵⁰ Nhyim kam ô bēnjadjwyrja aêrbê bôx. Ô àpēnhja kute amim ô bēnjadjwyrja bôx djâkôt mar kêt. Nhỹnh akati 'ôkam bôx djâmã kute mar kêt ne nhỹnh myt nhỹr 'ôkam bôx djâmã kute mar kêt kam ne aêrbê bôx. ⁵¹ Nãm bôx ne kam ô àpēnh arĩk ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bõm kumẽ. Me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metĩndjwỹnh mar mexjamẽ ro'ã ãm kadjy bõm kumẽ. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanên ar àmra ba, ane. Nãm Jeju ã kôt ba djwỹnhmã ane.

25

Me prĩtirebê 10'ã ujarẽnh.

¹ Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwyr djwỹnh dja akubyn bôx ne amim me utàn ar meo ba. 'Ã dja ba me prĩtirebê 10 jakren 'ã ar amã ajarẽ. Be, mjên kumrẽx ne arỳm prõ nhũrkwã'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne arỳm aminhũrkwã'ỳr kute prõo bõxmã. Me kute abenã ar mēnhmã ne aminhũrkwã'ỳr kute prõo bõxmã. Nhyim nĩjar me prĩtirebê 10 arkam ama. Ar ro'ã kĩnh kadjy arkam ama. Arkam ama:n kam arỳm kute ar kajpar kadjy arỳm katon ar'ỳr ngõnhpõko mõ. ² Ar prĩtirebê 5 ne ar no rerekre nhyim Ar kubê 5 ne ar no mexkumrẽx. ³ Ar no rerekreja ngõnhpõkkambit kangôo mõn ngõnhpõk kangô 'õdjwỹo mõr kêt. ⁴ Nhyim be, ar amak mexja ne ar ngõnhpõko mõn ajte ngõnh 'õdjwỹkam ajte

* **24:49** Mỳjja me kute o kôm ne kôot bibãnh kunĩja, kadjwati kangôomẽ uba kangôomẽ, mỳjja kangôo kunĩ ne me kum kadjwati kangôo jarẽ.

kangô 'ôdjwÿo mō. Ar amũ mjênme prō ar'ÿr ngônhpôko mō:. ⁵ Nhyim mjên ar amikrà nhyim prîtireja ar arÿm ôtdjwan dja:n arÿm nōn kam arÿm ngōr.

⁶ Nhyim akamàt kô ipôkri nhyim me'ō arÿm ar aêrbê mjên aro aki:j ne arkum, “È, arÿm ne prōo bōx. Amrê ar aprôt ne ar kajpa”, ane.

⁷ Nhyim kam ar prîtire kunĩ krã katon arÿm ngônhpôko mex. ⁸ Nhyim no rerekre arja arÿm amak mex ar jamã kum, “Ar imã ar anhō kuwy kangô kwÿ ru. Arÿm ar inhō ngônhpôk àtyk mō”, ane.

⁹ Nhyim ar arkum, “Kati. Ngrire. Ba ren ar ar amã kangô kwÿ ru nhyim ren kangô gwaj banhō ngônhpôk'ÿr ren bōx kêt. Ar ngônhpôk kangô nhōr djwÿnh'ÿr mōn amim kwÿ kōpra”, ane.

¹⁰ Nhyim kam ar no rerekre arÿm kōpra djà'ÿr mō. 'ÿr mōrràm nhyim arÿm mjênme prō ar bōx. Nhyim kam ar prîtire, ar ò ngônhpôk kangôja arÿm mjênme arkôt wadjà. Me kute prō'ã mēnh djàkam kikremã wadjà. Mjênme prōmē ro'ã ar ò kwÿ krēn kīnh kadjy ne ar prîtire ar kôt kikremã wadjà. Nhyim kam me arÿm ar pānh kikre'ã ijê.

¹¹ Nhyim kam ajmã nhyim ar prîtire no rerekreja bōx. Ar arÿm kuwy kangô kōpra djàkam tēn kangô kōpran arÿm akubyn bōx. Ne kam mjênme prō nhō kikre'ÿr bōx ne kum, “Bēnjadjwÿr, bēnjadjwÿr, gop ar imã kikre'ã ta”, ane.

¹² Nhyim arkum, “Kati. Ije ar amar kêt. Mrāmri ne ba ar amã arēnhkumrēx.” Nām ã bēnjadjwÿr arkum ane. Tām ne ja. Nām ã Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

¹³ Ne kam 'ã ajte arkum,

—Dja ba ije mjênwã bôx pyrâk. Kam dja gar ijabej ajkam ama. Ba ije amijo inhîja ar aje ibôx'ã akati nâr myt mar kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

Pi'ôk kaprîbê tarêtu nhôr'ã ujarênh.

Ruk 19.11

¹⁴ Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Běnjadjwÿr djwÿnh dja akubyn bôx ne arÿm amim me utàn ar meo ba. 'Ã dja ba me'õ jakren 'ã ar amã ajarê. Me'õja ne anhÿr bê pyka 'õmã tēmmã, ne amiwÿr õ àpēnh ar ku'uw. Nhy m kam ar bôx nhy m arÿm arkum õ mÿjja ngã. ¹⁵ Apÿnh ar kum àpēnh mexkôt ne arkum õ mÿjja ngã. Ar kute kutêp kum kàjmã 'ã kamēnhmã ne arkum kungã. Õ àpēnh no mexjamã ne pi'ôk kaprî rax ngã. Pi'ôk kaprîbê tarê tubê 5 ne kum kungã. Ne kam ajte kàjbê no mexjamã pi'ôk kaprîo amãnhkrut ne kungã. Ne kam ajte no rerekre jamã pydjîn kungã. Ne kam arÿm mã pyka 'õmã tē. ¹⁶ Nhy m kam kute pi'ôk kaprîbê 5 byrja arÿm o nêkrêx kumex by. Ne kam pi'ôk kaprî pãnh arÿm memã õro dja. Memã õro dja: nhy m me pãnh kum pi'ôk kaprî rax nhõro dja. Nhy m amÿn arÿm 'ã akre. 'Ã akre:n arÿm 'ã akrebê 5 ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne o 5 ne kuby. ¹⁷ Nhy m kam kute pi'ôk kaprîo amãnhkrut byrja ã o anen o nêkrêx kumex by. Ne kam pi'ôk kaprî pãnh arÿm memã õro dja. Memã õro dja: nhy m me pãnh ajte kum pi'ôk kaprî rax nhõro dja. Nhy m amÿn arÿm 'ã akre. 'Ã akre:n arÿm 'ã akreo pi'ôk kaprîo amãnhkrut ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne kam o amãnhkrut ne kuby. ¹⁸ Nhy m be, kute pi'ôk kaprî pydji byrja ne mã o

tên kam kum kren tu kam adjà. Nãm kàjmã kum 'ã akre bikamênh kêt.

¹⁹ Nhyim kam ajmã:kam ar àpênh nhõ bēnjadjwỳrja bôx ne amiwỳr ar ku'uw nhyim ar 'ỳr bôx. Kute akubyn ò pi'òk kaprĩ jamỳnh ne 'ã akre kadjy amiwỳr aro bôx. ²⁰ Nhyim kute pi'òk kaprĩbê 5 byrja ne kum o bôx ne kum ajte ijukri 5 ne o bôx ne kum kungãn kum, “Bēnjadjwỳr, ije amã omũnh kadjy ne ga imã 5 ne angã. Ota, ba arỳm kàjmã amã 'ã akre kamē nhyim arỳm kubê 10. Mĩ, anhõ pi'òk kaprĩbê 10”, ane.

²¹ Nhyim ò bēnjadjwỳr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjapênh mexkumrêx. Akabēnkumrêx. Nã bãm amã mỳjja ngrire ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ mỳjja rax jarê. Ga kam amũ idjô'ã ar o aba. On dja ga ikôt akĩnhkumrêx”, ane.

²² Nhyim kam kute pi'òk kaprĩ amãnhkrut byrja ne ajte 'ỳr bôx ne kum, “Bēnjadjwỳr, ije amã omũnh kadjy aje imã o amãnhkrut ne òrja ne ba arỳm kàjmã amã 'ã akre kamē nhyim arỳm kubê 4. Mĩ, anhõ pi'òk kaprĩbê 4”, ane.

²³ Nhyim ò bēnjadjwỳr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjapênh mexkumrêx. Akabēnkumrêx. Nã bãm amã mỳjja ngrire ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ mỳjja rax jarê. Ga kam amũ idjô'ã ar o aba. On dja ga ikôt akĩnhkumrêx”, ane.

²⁴ Nhyim kam kute pi'òk kaprĩ pydji byrja ne 'ỳr bôx ne kum, “Bēnjadjwỳr, nã gãm ajamakkre kêt. Nã gãm adjakre kêtka ar mebé djwỳo atomo aba. Ne aje amim mỳjja kunĩ jadjwỳr kêtka ar mebé jãm o amijakren o atomo aba. ²⁵ Ba kam ije amã

kupênh prãm kêtkam prïne kum kren kam adjà nhym nõ. Imã apymakam. Mĩ, anhõ pi'ók kaprĩ”, ane.

²⁶ Nhym kam õ bēnjadjw̃yr kum, “Ga ne ga ajaxwekumrēx. Amã djukangakumrēx. Djã nã bãm idjàkre kêtkam ar mebê djw̃yo atomo iba ne ije amim m̃ỹjja kunĩ jadjw̃yr kêtkam ar mebê jãm o amijakren o atomo iba? ²⁷ Bir be, ga kam we ga aje amim ipumũnhkõt ren inhõ pi'ók kaprĩ jao tẽn ren me kute pi'ók kaprĩ marmã angã nhym ren abenã rôrök tẽn rax ba ren ar̃ym 'yr bõx ne ar̃ym ren kuby.” Nãm õ bēnjadjw̃yr ã kum ane.

²⁸ Ne kam memã kum, “Aj, amũ me ajõ kubê pi'ók kaprĩwã byn o tẽn kute imã pi'ók kaprĩo àptàr nhym kubê 10wãmã angã”, ane. ²⁹ M̃ykam? Bir, ar̃ym me õ m̃ỹjja gēdja Metĩndjw̃ynh iby memã kungã nhym kam ar̃ym me õ m̃ỹjja kumex. Nhym be, me õ m̃ỹjja kêt, kute memã õr nhym me kute kum o djuw mex kêtjabê gēdja Metĩndjw̃ynh m̃ỹjja ngrireja kunĩ by.

Ë, ba ar amã arē gar ama. Me kute tu amim imarkumrēx jamã dja Ibãm ijo amirĩto tẽ gē me amim imar rax. Nhym be, me ajkwaobit kute amim imarjabê dja Ibãm ijo apdju. Dja prïne inēje me no nhityn mebê ijo apdju.

³⁰ Be, nhym kam bēnjadjw̃yr memã kum, “Aje, me bõm inhõ àpênh punuwã mē gē wãnh akamàt kô tykkam ar me ikô'ã ba. Wãnh ne me tokry djaje amijanên ar àmra ba. Nãm ã bēnjadjw̃yr memã ane nhym me ar̃ym bõm kumẽ. Tãm ne ja.” Nãm ã Jeju arkum ane.

Mrykĩ'ãtomtimẽ mokaàk'ã ujarẽnh.
Mat 13.36, 22.13; Ap 20.11

³¹ Ne kam ajte arkum,

—Ba ije amijo inhĩ dja ba přine imex ne ipyma:n arým akubyn bôx. Ne amikôt Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kunĩo bôx. Ne kam kãjkwakam imexo ime:xkumrẽx ne ipyma:kumrẽx ne arým ikrĩ djà raxkam nhỹ. ³² Nhym kam apýnh me ba djà kunĩkôt dja me ikabem akuprõ ba arým meo ajkij. Kute mryo ba djwýnh kute õ mryo bikjêr pyrãk. Kute aben bê mrykĩ'ãtomtimẽ mokaàko bikjêr pyrãk. Dja ba arým ã aben bê meo ibikjêro ane. ³³ Ne inhõ me mex kute mrykĩ'ãtomti pyrãk ja dja ba amidjubôk'ãnh me umjuw. Ne me axwe kute mokaàk pyrãk ja dja ba amidjuge'ãnh me umjuw.

³⁴ Ne kam ba Ibẽnjadjwýr rax idjubôk'ãnh me mex ku'êjamã kum, “Amrẽ me iwýr mõn ikôt aku'ê. Ba ibê me anhõ Bẽnjadjwýr djwýnh dja ba arým me ajo ibakumrẽx. Amrêbê: mýjja kunĩ kator djà kraxkam ne Ibãm arým amijo me apytàn me ajo djuw mex. Ije amim me apytàr ne ije me ajo iba kadjy amijo me apytà. ³⁵ Mýj ne ga me ně ba kam arým amikôt me apumjuw? Bir, arým imã prãm ga me imã mýjja 'õ ngã ba kukrẽ. Arým imã kôr ga me imã mýjja 'õ ngã ba o ikõ. Nãm me ijo me bajtem ga me arým imã anhũrkwã jarẽ ba kam inhikwã. ³⁶ Arým ikà kêt ga me arým imã kubêkà ngã ba adjà. Arým ikanê ga me arým ikane. Arým me ibê ijê ga me arým iwýr bôx ba ikĩnh. Kam ne ba arým amikôt me apumjuw”, ane. Akubyn ibôxkam dja ba ã idjubôk'ãnh me katàt kute amijo bajamã ane.

³⁷ Nhyim kam dja me imã, “Běnjadjwỳr djwỳnh, nhỹnh ne ga amã prãm ba me apumũn amã mỳjja ngã ga krê? Nhỹnh ne ga amã kôr ba me amã mỳjja'õ ngã ga o ikõ? ³⁸ Nhỹnh ne me kute ajo me bajtem ba me apumũn amã inhũrkwã jarẽ ga kam anhiqwã? Nhỹnh ne ga akà kêt ba me amã kuběkà ngã ga adjà? ³⁹ Nhỹnh ne akanê ba me apumũ? Nhyim nhỹnh ne me abê ijê ba me awỳr bõx ga akĩnh”? ane.

⁴⁰ Kam, ba Iběnjadjwỳr rax dja ba memã kum, “Ije meo ikamy'õ nhyim me kum kurê. Nhyim arỳm õ mỳjja kêt. Ga me kam arỳm o djuw mex. Aje o djuw mex o aje ba ijo djuw mex pyræk. Mrãmri aje o djuw mexkam aje ba ijo djuw mex mexkumrẽx”, ane. Dja ba ã akubyn ibõxkam me mexmã ane.

⁴¹ Kam dja ba idjuge'ãnh me axwe ku'êjamã kum, “Me apunu:re. Me rũm imã akàx. Kuwy pòk rã'ã: rã'ãjamã me mõ. Ije Xatanajmẽ kadjy mrãnh djwỳnh kadjy kuwy nhipêxjamã me mõ. ⁴² Mỳj ne ga me nê ba me amã, ‘Me rũm imã akàx’? ane. Bir, imã prãm ga me aje imã mỳjja nhõr kêt. Imã kôr ga me aje imã ngõ'õ nhõr kêt. ⁴³ Me kute ijo me bajtem ga me aje imã anhũrkwã jarẽnh kêt. Ikà kêt ga me aje imã kuběkà nhõr kêt. Ikanê ga me iwỳr abõx kêt nhyim me ibê ijê ga me iwỳr abõx kêt. Ga me ã ane ba kam me amã, ‘Me rũm imã akàx’, ane.” Dja ba ã idjuge'ãnh me axwe ku'êjamã ane.

⁴⁴ Me axwewãdjwỳ dja me imã, “Běnjadjwỳr djwỳnh, nhỹnh ne ga amã prãm nàr amã kôr nàr me ajo me bajtem nàr akà kêt nàr akanê nàr me abê ijê ba me ajo djuw mex kêt”? ane.

⁴⁵ Kam dja ba memã kum, “Bir, ikamy'õ me kum kurê nhyim õ mỳjja kêt ga me aje o djuw mex kêt.

Aje o djuw mex kêt o ne aje ba ijo djuw mex kêt pyrâk”, ane. Mrãmri, ba me amã ja jarênhkumrêx. Dja ba ã akubyn ibôxkam me axwemã ane.

⁴⁶ Kam dja me arÿm mã môn tokry rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, me katât kute amijo baja dja me Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

26

Me kute Jeju bĩn kadjy kute o aben mar.

Mak 14.1; Ruk 22.2; Dju r 11.47

¹ Jeju arkum kabên jarênh pan kam arÿm kôt ba djwÿnh arkum,

² —Arÿm ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãre nhirôbê mrãnh djà nhõ akati 'ÿr. Mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã me irôbê mrãnh djà mar kadjy ne me kute aben pydji 'ÿr. Arÿm nêje akati pydji. Tãm ne gar arÿm ama. Kam ba ije amijo inhĩja dja me memã ikanga nhym me arÿm pĩte'y'ã inhôn ibĩ, ane.

³ Nãm arkum ane nhym wãnh me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax nhÿ. Idjibê ne Kajbaj. Õ kikretikam ne nhÿ nhym me rũnh arÿm kam akuprõ. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmê Mõdjê kukrãdjã mar djwÿnhmê mebêngêtmê akuprõ. ⁴ Nãm me akuprõn abenmã kum,

—Mÿj godja gwaj me krãptĩ kàxã Jejuo tÿm ne bĩn kadjy on? ane. ⁵ Ne kam abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gwaj me kute aben pydji djà nhõ akatijakam o batÿm kêt. Ne gwaj ren o ane nhym me krãptĩ ren o ngryk ne ren kangao kumex, ane.

*Me'õ nire kute Jeju nhimõk'ã kangô kapĩ.
Mak 14.3; Dju r 12.1*

⁶ Be, krĩ ngrirebê Betanhakam ne Jeju nhỹ. Kamã ne me'õ ã kajêkam tê arým mex. Idjibê ne Ximão. ⁷ Ximão nhũrkwãkam ne Jeju õ kwý krêno nhỹ. Õ kwý krêno nhỹ: nhym me'õ nire arým 'yr tẽn 'yr bõx. Nãm 'yr kẽn jakareo ngõnh byn o tẽn. Be, ngõnhkam ne me kudjý djà kangôo ipu. Nãm me pñne ipêx mex nhym pãnh raxkumrêx. Nãm ngõnho tẽn kam Jeju nhimõk'ã kangô kapĩ.

⁸ Nhym kõt ba djwýnh ar arým omũ. Ne kam nokã nhàn abenmã kum,

—Je tô mýkam ne arým me kudjý djào ajkê?

⁹ Gwaj ren pi'ók kaprĩ kadjy ren memã kungã ne ren pãnh pi'ók kaprĩ rax ne ren kubyn ren me õ mýjja kêt mã kungrà. Mýkam ne arým o ajkê? ane.

¹⁰ Nhym Jeju arým tu ar kabẽn man arkum,

—Mýkam ne gar kum kaprĩ jadjà? Djãm kute ijã kapĩnkam punu got? Kati, mexkumrêx. ¹¹ Be, akati kunĩkõt ne ar abu'ã me õ mýjja kêt ar ba rã'ã. Nhym djãm arek gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Kati.

¹² Dja ba ty nhym me arým ijadjà. Me kute ijadjàr kadjy ne ijã me kudjý djà kapĩ. ¹³ Ba ar amã arê gar ama. Dja me kãj bê pyka kunĩkõt mã ijã memã ujarênh ny jarên mã nijadjwý 'ã ajarê. Kute ijã me kudjý djà kapĩn'ã ajarê. Ne kam aben djô'ã nija mar rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Djuda kute memã kangamã kute memã arênh.
Mak 14.10; Ruk 22.3*

¹⁴ Nhym kam Jejukõt ba djwýnhbê 12 ja 'õ, idjibê Djuda Ìkadjy ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh

nhõ bēnjadjwÿr'ÿr tē. ¹⁵ Nām ar'ÿr tēn ar'ÿr bōx ne arkum,

—Arÿm ne ba ije ar amã Jeju kangamã. Mÿj dja gar pānh imã angã? Ba kam arÿm ar amã kanga, ane. Nhyim kam ar arÿm kum kryt jakao ngōnhponho pi'ôk kaprĩ jarē. Nām ar kute 'ã akrebê 30 ne kum kungã nhyim kubyn o tē. ¹⁶ Ne kam amim,

—Mÿj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjy on? Nām ã amim anhÿro ba.

Ar kute ro'ã ar õ kwÿ krēno ino rer.

Mak 14.12; Ruk 22.7

¹⁷ Nhyim kam mebê idjaer kukràdjàkôt me kute djwÿponhbit kur nhõ akati arÿm kutewa nhyim kôt ba djwÿnh ar Jeju'ÿr bōx ne kum,

—Metĩndjwÿnh me irôbê mrānh nhõ akatikam gwaj banhõ kwÿ krēn kadjy jām dja bar tēn akutēp gwaj banhõ kwÿ krēn djà jadjwÿr mex? ane.

¹⁸ Nhyim arkum,

—Dja gar krĩraxkam tēn me'õ 'ÿr bōx ne kum, “Ujarēnh djwÿnh ne amã, ‘Arÿm ne inhõ akati iwÿr bōx. Dja bar Metĩndjwÿnh me irôbê mrānh nhõ akatikam me kukràdjà kôt inhõ kwÿ krē. Bamē ikôt ba djwÿnhmē dja bar anhũrkwākam inhõ kwÿ krē’, ane. Dja gar ã kum ane.” Nām Jeju ã kôt ba djwÿnh arkum ane. ¹⁹ Nhyim kam ar arÿm Jeju kute arkum 'ã karõ kôt 'ÿr tē. Ne me'õ ja'ÿr bōx ne kum Jeju kabēn jarē nhyim arkum, “Ã”, ane. Nhyim kam ar arÿm ũrkwākam kutēp ar õ kwÿ krēn djà jadjwÿr mex. Metĩndjwÿnh me irôbê mrānh nhõ akati kadjy ne ar õ kwÿ krēn djà jadjwÿr mex. Ne kam akubyn Jeju kutã tē. ²⁰ Nhyim kam ar'ã para nhyim ar me'õ

kute arkum ũrkwã jarênhja nhũrkwã'ÿr tẽ. Kam ar ò kwÿ krênmã 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Ne kam nhÿ. Ar kubê 12ja ne ar Jejumẽ ro'ã nhÿ ne arÿm ò kwÿ krêno nhÿ. ²¹ O nhÿ: nhym Jeju arkum,

—Be, ar ajõ dja ga ikurê djwÿnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx, ane.

²² Nhym kam ar arÿm kaprĩ:ren apÿnh ar ï djàri aben totokmã kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, djãm ba? Bênjadjwÿr djwÿnh, djãm ba? ane.

²³ Nhym arkum,

—Be, kute ikôt ngônhrätikam djwÿ jadjàrja tãm dja memã ikanga. ²⁴ Be, me bakukãmãre kute ba ije amijo inhĩ ijã pi'òk no'òk, kute Metĩndjwÿnh kukwakam ijã pi'òk no'òkkôt ne me arÿm jakam ar ã ijo anhÿro ba. Nhym be, kute ikurê djwÿnhmã ikanga djwÿnhja dja ï kute memã ikanga pãnh tokry ra:xi. Ý, watĩ:re. Tãmja ne ren rwÿk kêt ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁵ Nhym Djuda, kute kurê djwÿnhmã kanga djwÿnhja kum,

—Ujarênh djwÿnh, djãm ba dja ba ajo ane? Arkati, ane.

Nhym kum,

—Arÿm ga, “Ba”, ane. Amikôt ne ga arÿm ami-jarênhkumrêx, ane. ²⁶ Nhym ar àkuro nhÿ: nhym Jeju arÿm djwÿ'õ byn kam o Metĩndjwÿnhmã mex-tire jarê. Kum mex-tire jarên arÿm kôt ba djwÿnh arkum kokij ne apÿnh arkum kungã. Ne kam aminhĩ'ã djwÿ jakren arkum,

—Inhĩ ne ja. Ar abyn krê, ane.

27 Ne kam ngônhrâkam pidjô kangôjadwỳ byn kam o Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽ. Amikamrô'ã ne pidjô kangô jakren arkum,

—Ar akunĩ dja gar o ikõ. 28 Ikamrô ne ja. Me krãptĩ jaxwe pãnh dja ikamrô prõt nhym kam Metĩndjwỳnh memã kabẽn ny jarẽnh mãmđjin me axwe maro aknon me kam ngryk kêt.* 29 Ba ar amã arẽ gar ama. Ije pidjô kangôo ikõmo krã'yr ne ja. Ibãm kute amim õ me ja kunĩ pytâr ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjô kangô nyo ikõ. Gwaj baro'ã o ikõ. Nãm Jeju ã arkum ane.

30 Nhym kam ar ngre. Ngren arỳm o ino re. O ino ren arỳm amũ krãnhbê Oriwêre'yr mõi.

*Pedru 'éxnhĩ kukãm kute kum arẽnh.
Mak 14.27; Ruk 22.31; Dju r 13.36*

31 Ar 'yr mõi: nhym Jeju arkum,

—Be, akamãtja tãm kam dja me ijo ajkẽ gar me umaje aprõt ne ajmã. Amrẽbê: ne me bakukãmãre ar aprõt ne abimãnh'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh kuk-wakam ne me arẽn memã kum,
“Be, dja ba mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh titik nhym mry umaje prõt ne ajmã”, anen arỳm 'ã pi'ók no'ók ne.

Be, akamãtja tãm kam dja gar me umaje aprõt ne ajmã. Me bakukãmãre kute ar ajã ujarẽnh kõt dja gar aprõt ne ibê ajmã. 32 Ibê ajmã nhym me arỳm ibĩ. Ba ityk ne akubyn itĩnkam dja ba ar akukãm pykabê Garrêjamã tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

* **26:28** Mrãmri ne Jeju kamrõo prõt nhym Metĩndjwỳnh arỳm 'ã memã kum, “Arỳm ne ikra tyn kamrõo prõt ne. Jakam dja me tu amim ikra markumrẽx ba kam arỳm me axwe maro aknon me kam ingryk kõt ne.” Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.

³³ Nhyṃ Pedru kum,

—Godja ar kunĩ prõt ne bimành jabej ba dja ba arkôt iprõt kêtikumrêx, ane.

³⁴ Nhyṃ Jeju kum,

—Kati, mrãmri dja ga arkôt aprõt. Ba amã arẽ ga ama. Akamàtja tãmkam ôkrên'ãnh kàr kêttri dja ga amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ikjêkêt ne memã kum, “Kati, ije me'õwã pumũnh kêtikumrêx”, ane. Mrãmri ne ba amã ja jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane.

³⁵ Nhyṃ Pedru kum,

—Kati, gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba ije aminêje ajã ijêx prãm kêtikumrêx, ane. Nhyṃ kam kôt ba djwýnh ar kunĩ kabên kôt kum arẽ.

Pidjôkôkam Bãmmã amijo a'wýr.

Mak 14.32; Ruk 22.40

³⁶ Ne kam mō:n kam Jeju kôt pidjôkôbê Djex-ema'ýr bôx. Nhyṃ kam kôt ba djwýnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhỹ. Ba mũm tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'wý, ane. ³⁷ Ne kam Pedrumê Djebedêu kra ar amãnhkrut japrôn aro tẽ. Ne kam tokry rax pymaje madjà kreti:n arým kaprĩ rax ne. ³⁸ Ne kam arkum,

—Arým ne ba ikaprĩ:re. Arým ikaprĩ kute ibĩn 'ýr. Jãnh mãn ar idjêje nhỹ gwaj baro'ã aminêje barĩt o nhỹ, ane.

³⁹ Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne jan tu myrbê tỹm. Tỹm ne arým Metĩndjwýnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djünwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr prãm jabej ipytã. Nàr kon, kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkôt ar amijo iba? Kati, akabênkôt ne ba ar amijo iba, ane.

⁴⁰ Ne kam kàjmã djan kôt ba djwýnh ar'ýr akêx ne tẽn ar'ýr bôx. Nhy m arek ar ôto ikwã. Nhy m Pedrumã kum,

—Je, kraxje kô 'iry kêt ne gar anhôto anhikwã. Mýkam ne gar iro'ã aminêje arïto anhýr kêt ne?

⁴¹ Ar aminêje rît ne Metĩndjwýnhmã amijo a'wý. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wý. Be, ar anhôkre kadjwýnhbê ne gar amã ikabênja kĩnh. Nhy m be, ar aminêje arĩtbê ne gar arerekren anhôtdjwa ne, ane.

⁴² Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr prãm kêt jabej kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry ne akabên man kôt ar amijo iba, ane.

⁴³ Ne kam ajte akubyn ar'ýr akêx ne tẽn ar'ýr bôx. Nhy m ar nokà bã mex ne ajte arek ôto ikwã. Rerek mex ne arek ôto ikwã nhy m ar omũ. ⁴⁴ Ne kam ajte akêx ne amũ tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'uw. Ôbê kute kum kabên jarênh jakôt ajte kum tãm jarê.

⁴⁵ Ne kam ajte kôt ba djwýnh ar 'ýr akêx ne ar'ýr tẽn ar'ýr bôx ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhôto anhikwã rã'ãã, akôkam kôto anhikwã? Aj, arým itokry djã iwýr bôx 'ýr. Ota, arým kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhĩa ne kute memã ikangamã. ⁴⁶ Kàjmã ar dja. Gwaj on me'ýr. Ota, arým kute memã ikanga djwýnh bôx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute Jeju tým.

Mak 14.43; Ruk 22.47; Dju r 18.3

⁴⁷ Ne kute arkum anhÿro ãm rã'ã nhym Djuda arÿm 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Jeju kôt ba djwÿnhbê 12 'õ ne kubê Djuda. Nãm 'ÿr bôx nhym me krãptĩ me:x ne kôt môn 'ÿr bôx. Nãm me kàxdjwa kajgomê kô jamÿn kôt 'ÿr o môn o bôx. Me rÿnh ne me me ano. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmẽ mebêngêtmẽ ne me me ano nhym me 'ÿr bôx. ⁴⁸ Me 'ÿr mör kêttri ne kute memã kanga djwÿnhbê Djuda memã kum,

—Be, ije me'õ nhine kaôrkôt dja ga me omÿn o tÿm ne pa 'amÿ. Nãm ã memã ane. ⁴⁹ Nãm Jeju 'ÿr bôx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, djãm amexkumrêx? anen arÿm ine kaô.

⁵⁰ Nhym Jeju kum,

—Akmere, mÿj kadjy ne ga iwÿr bôx? ane.

Nhym kam me arÿm 'ÿr môn o tÿm ne pa 'amÿ.

⁵¹ Nhym kam bẽnjadjwÿr nhõ àpênh'õ ne mekôt tẽ. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax nhõ àpênh mekôt tẽ. Nhym Jejumê ro'ã ar ku'êja 'õ ne arÿm ò kàxdjwa kajgo kaban o me'õjamã akabên amak ta, bẽnjadjwÿr nhõ àpênhja jamak ta.

⁵² Nhym Jeju nêje kukràn kum,

—Kwãrĩk wãnh. Akubyn àkam adjà. Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben parja pumÿ. Ja dja ga amikam ama, ane. Mÿj'ã ne kum kabên ja jarê? Bir, djãm me kute me par prãm umar mexmã? Kati. Dja kurê djwÿnh ï arÿm kubĩ. 'Ã ne Jeju kum,

—Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben parja pumÿ, ane.

⁵³ Ne kam ajte kum,

—Djã nã gãm ijã amim, “Dja te Bãm 'uw nhym kum òr kêt”, ane? Kati, ba ren me'ã Ibãm 'uw nhym ren imã kadjy mrãnh djwýnh krãptĩ: jano. Ren imã redjiãobê 12 jano nhym me ren ipytà. Me redjiãobê 12kam me krãkamngônh'ã akre nhym me kubê 72.000. Me krãptĩ:.⁵⁴ Ne me ren ipytà ba ren kam me bakukãmãre kute Metĩndjwýnh kabên'ã pi'òk no'òk kòt amijo itēm kêt. Nhym be, kati. Mrãmri ne ba kabên kòt amijo itēm kumrêx, ane.

⁵⁵ Nãm ã Jeju kum anen kam me krãptĩjamã kum,

—Je djãm idjãkĩnhĩ ne ga me aje ijo atým kadjy iwýr anhõ kômê anhõ kãxdjwa kajgomê o mõi? Myt kunĩkòt ne ba Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ikrĩ, memã idjujarêho ikrĩ ga me kam kam ijo atým kêt ne.⁵⁶ Mýkam ne ga me ijo tým? Bir, amrêbê: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh me bakukãmãremã me ajã ajarê. Me aje ijo atým'ã ajarên arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me arým aben djô'ã arêho mõi: Arêho mõi tãmtã arým iwýr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arým iwýr o bõx. Ba ar iba: ga me arým jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarênh kòt ne ga me arým jakam ã ijo atým o ane. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane. Nhym kam kòt ba djwýnh kunĩ mã amijã maje prõt ne.

Me kute we axwe jabej kujêr.

Mak 14.55; Ruk 22.66; Dju r 18.12

⁵⁷ Nhym me kute pa 'amýnh djwýnhja o mõi:n arým Kajbaj'ýr o bõx. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr raxbé ne Kajbaj. Nhym Môjdê kukràdjà mar djwýnhmē mebēngētmē ne me arým akuprõ nhym me me'ýr o bõx.⁵⁸ Nhym

be, Pedru ne Jeju kôt tẽ, nĩjar kum kre rax ne tẽ. Nhyim me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax nhõ kikre nhípôkri kênh ngrire nhyim Pedru arỳm Jejukôt wadjà. Me kute ajmã Jeju o jabej kute omũnhmã arỳm nhỹ, bẽnjadjwỳr nhõ krākamngõnhmẽ ro'ã nhỹ.

⁵⁹ Nãm me me'ỳr Jejuo bôx nhyim kam me rũnh arỳm me 'êxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtemẽ me rũnh kunĩ ne me me 'êxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'ã 'êx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kôt omũ. Nãm ã ane ba omũ, ane. Dja me ane nhyim me arỳm me kabẽn man arỳm we axwe 'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'êxnhĩ jabej. ⁶⁰ Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikôt 'ã kabẽnja ne me te abejo dja:. Nhyim me 'êxnhĩ krãptĩ kàjmã ku'ên arĩk aben kupa'ãbit axwe jarẽnho kumex. Nhyim me te ar amãnhkrut axikôt 'ã kabẽnja jabejo dja: nhyim kam ar 'êxnhĩ amãnhkrutja arỳm kàjmã djan axikôt 'ã kabẽn jarẽ.

⁶¹ Nãm ar'ã 'êx ne memã kum,

—Tãmwã ne memã kum, “Ba ne ba ije Metĩndjwỳnh nhõ kikreti ngrành ne ije akubyn ipêx kadjy ijityxo 'ỳr ibôx mexkumrêx. Akubyn ije ipêx'ã dja akati amãnhkrut ne ikjêkêbit apêx ba arỳm ipêx pa.” Nãm Jeju ã memã ane bar arỳm kuma. Nãm ar 'êxnhĩja ã Jeju'ã memã ane. Ar axikôt ã memã arẽnho ane.

⁶² Nhyim me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxja arỳm kàjmã djan kum,

—Ga ar kabẽnjama. Djãm aje aminêje akabẽn'õ jarẽnh prãm kêtumrêx. On imã amikôt amijarẽ, ane. ⁶³ Nhyim Jeju tu anhikrê.

Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ajte kum,

—Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja ne arỳm gu bapumũho nhỹ. Kwãrĩk wãnh nokrekam ajêxnhĩ kêt. On me imã amijarẽ. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati, nẽn? Djãm mrãmri abê Kritu? Djãm abê Metĩndjwỳnh Kra? On me imã amijarẽ, ane.

⁶⁴ Nhym Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Gêdja ba ĩ Metĩndjwỳnh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ije amijo inhĩ ne ibẽnjadjwỳr raxkam ubôk'ãnh nhỹ gar arỳm ipumũ. Ne kam ajte kakrãkôt amrẽ kàjkwa kurũm itẽmkôt ipumũ, ane.

⁶⁵ Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kute memã amingryko amirĩt kadjy arỳm amibê kà kadjô. Amibê kà kadjôn arỳm memã kum,

—Ë, arỳm ne Metĩndjwỳnh japrỳ. E kum kwãrĩk wãnh gwaj ijukri axwe kôt omũnh djwỳnh'õ jabej kêt. Gwaj bakunĩ ne gwaj arỳm kute Metĩndjwỳnh japrỳja ma. Ta ne amijo Metĩndjwỳnh rax pytàn arỳm o aprỳ gwaj kôt kuma. Kute gwaj bamã, “Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh inhỹrkôt dja gar ipumũ”, anhỹrkôt ne gwaj arỳm kuma. ⁶⁶ Arỳm ne gar ama. Mỳj dja gwaj nẽ? ane.

Nhym me kupãnhĩtã 'ã kum,

—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.

⁶⁷⁻⁶⁸ Nhym kam me kwỳ nokre kutôn ikra krão tak nhym me kwỳ ikra poo tak ne kum,

—We me inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ajano, abê Kritu kadjy ajano ga bôx.

Aj, goja abê Kritu jabej goja me'õ kute akurwanh-jakõt omũ. Goja tu aman me imã arẽ. Nãm me ã Jeju'ã bẽno bikẽnho ane.

Pedru aminêje 'êx.

Mak 14.66; Ruk 22.55; Dju r 18.15

⁶⁹ Nhyim Pedru arým me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax nhõ kikre nhipókri kẽn ngrirekam nhỹ. Nhỹ: nhyim bẽnjadjwýr nhõ àpẽn ni arým 'yr bõx ne omũn kum,

—Tukwa, gadjwý ne ga Jeju kõt ar aba. Pykabê Garrêjakam Jejukõt ar aba, ane.

⁷⁰ Nhyim me kunĩ nhipókri arĩk aminêje 'êx ne kum,

—Kati, ije akabẽnwã mar kêtumrẽx, ane.

⁷¹ Ne kam kikreti'yr àrmã katon kre tã dja. Nhyim bẽnjadjwýr nhõ àpẽn ni 'õdjwý omũn memã kum,

—Tãmwãdjwý ne Jejukõt ar ba, Nadjarekam Jejukõt ar ba, ane.

⁷² Nhyim ajte aminêje 'êx ne memã kum,

—Aje mýj me'õ jarẽnhwã ije omũnh kêt. Djãm ijêxnhi? Kati. Metĩndjwýnh ne arým ijêxnhi kêt kõt ima, ane.

⁷³ Nhyim kàjbê 'ãtũm nhyim kam me'õ 'yr tẽn kum,

—Be, mrãmri ne gadjwý kõt ar aba. Abê pykabê Garrêja kra'õ. Garrêjakam me kabẽn kõt ne ga akabẽn bar kõt aman arým amã ikato, ane.

⁷⁴ Nhyim memã kum,

—Kati, mrãmri ije me'õwã pumũnh kêtumrẽx, ane. Ne me'õ kute kum anhỹr kêt mã arým amikan-grôn memã kum,

—Dja ba ijêxnhi jabej gê Metĩndjwýnh pãnh ijo akno. Ta ne arým ijêxnhi kêt kõt ima, ane. Nãm

anhÿr 'iry kêt nhym arÿm òkrên'ãnh kà. ⁷⁵ Nhym kam Pedru òkrên'ãnh kàr man akubyn amimaro tẽ. Amimaro tẽn arÿm amũja'ã Jeju kute kum kabên jarênhja'ÿr amimaro bôx ne amijã kabên ma. Kute kum,

—Òkrên'ãnh kàr kêttri dja ga aminêje ajêxo amãnhkrut ne ikjê kêt ne memã kum, “Kati, ije tãmwã pumũnh kêt”, anhÿr ja ne arÿm kuma. Nãm maro dja nhym arÿm rerek 'ÿr bôx. Rerek 'ÿr bôx nhym arÿm katon mu:w.

27

Me Piratu'ÿr o môn o bôx.

Mak 15.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28

¹ Nhym kam kryràr me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr kunĩmẽ mebê idjaer bêngêt arÿm Jejuo aben ma. O aben man arÿm abenmã 'ã karõn abenmã kum,

—Mrãmri dja me on tu bĩnkumrẽx, ane. ² Ne kam arÿm uwpreu Piratu'ÿr o môn o bôx. O bôx ne kum kanga. Piratubê bẽnjadjwÿr bajtem. ³ Me kute bĩnmã 'ÿr o morkam ne Djuda arÿm omũ. Djuda kute kurê djwÿnhmã kanga djwÿnhja arÿm omũ. Ne kam arÿm amim ngry:k ne. Amim ngryk ne arÿm amim,

—Je tô mÿkam ne ba memã Jeju kanga? ane. Amim ngryko tẽn akubyn me rũnh'ÿr kryt jakao ngõnhponho pi'òk kapribê 30o tẽn arÿm me'ÿr o bôx. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmẽ mebêngêt'ÿr ne o bôx ne arÿm memã kum,

4 —Axwe kêtikumrêxkam ne ba me amã kanga ga me arým aje bĩnmã. Ba kam arým ijaxwe:, ane. Ne memã kum, “Mĩ”, ane.

Nhym me kum,

—Djãm me ba ne ba me o amaro iba? Kati, ga ne ga o me ima, ane.

5 Nhym kam arým Metĩndjwýnh nhõ kikreti'ýr tẽn 'ýr bõx ne kikreti kadjwýnhbê ngõnhponh mẽn arým mã tẽ. Mã tẽn kam ta pĩ'ã amimut djên amibĩn arým ty.

6 Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar 'ýr tẽn ngõnhponho atom ne abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwýnh nhõ kikreti nhõ pi'ók kaprĩo atom djàkam gwaj baje ngõnhponh djirmã? Kati. Djuda kute gwaj bamã Jeju kanga nhym me kute bĩn nhym kamrõ prõt pãnh ne ngõnhponho pi'ók kaprĩja. Gwaj ren Metĩndjwýnh nhõ kikretikam pi'ók kaprĩ djin ren kam Môjdjê kukràdjà kupa'ã amijo tẽ, ane. ⁷Ne kam aben man abenmã kum,

—Gwaj ngõnhponho ngybõr nhõ pyka by. Me kute kam me bajtem tyk jangjênh kadjy pyka by, ane. Ne kam arým ngõnhponho pyka by. ⁸Kam ne me arým pykamã pyka kamrõre jarẽ. Akatija tãmkam ne me kute kum arênh rã'ã. ⁹⁻¹⁰Amrêbê: ne me bakukãmãre Djermi memã 'ã ajarẽ. Me kute ngõnhponho ngybõr nhõ pyka byr'ã ajarẽ. Djermi Metĩndjwýnh kukwakam me bakukãmãremã 'ã ajarên memã kum,

“Nãm me kam arým kryt jakao ngõnhponho pi'ók kaprĩbê 30 by. Mebê idjaer kute me'õ'ã kum,

‘Dja ba me me’õ pãnh amã ã pi’òk kaprĩo ane’,
anhỹr kôt ne me arỳm kubê 30 by.

Ne kam arỳm o ngybôr nhõ pyka by. Bẽnjadwỳr
djwỳnh kute imã arênh kôt ne me kuby.”

Nãm ã Djermi me bakukãmãremã ane. Nhym
me kam arỳm aben djô’ã arê:. Arêho mõi
tãmtã arỳm ’ỳr o bõx. Tũ:mràm me bakamin-
grãnyrekam me rũnh arỳm ngõnhponho ngybôr
nhõ pyka byrkumrêx. Djermi kute amrêbê: me
bakukãmãremã ’ã ujarênh kôt ne me arỳm pyka
byrkumrêx.

Piratu kute we axwe jabej kujêr.

Mak 15.2; Ruk 23.3; Dju r 18.28

¹¹ Me kute pyka byr djwỳnhrà m ne me rũnh arỳm
bẽnjadwỳr Piratu’ỳr Jejuo mõi n o bõx. O bõx nhym
arỳm kabem dja nhym kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadwỳr rax?
ane.

Nhym Jeju kum,

—Kôt ne ga aje arênhwã, ane.

¹² Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadwỳrmẽ mebêngêtmẽ arĩk Jeju’ã axwe
janhõ. Nhym tu anhikrê.

¹³ Nhym Piratu kum,

—Djãm ajaxwe krãre ne me amã arê? Djãm aje
mar kêt? ane.

¹⁴ Nhym kum kabên’õ jarênh kêt kumrêx. Nhym
bẽnjadwỳr Piratu te kute marmã kam no tyn
omũnho nhỹ. ¹⁵ Be, akatija tãm kam ne mebê idjaer
krãptĩ: arỳm aben pydji. Me kute aben kajmã’ã
Metĩndjwỳnh me kukãmãre nhirôbê mrãnh djã mar
kadjy aben pydji. Amex kunĩkôt ne bẽnjadwỳr
raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djã kurũm me

pÿnh ne meo pôx nhym me mã mrã, mebê ijêjao pôx nhym me mã mrã. Me kute me'õ'ã à'wÿrja ne me kÿnh kadjy bõm kumê. ¹⁶ Mebê ijê djàkam ne me arÿm me'õ axwe:jabê ijê. Idjibê ne Baraba. ¹⁷ Me krãptĩ ne me akati jakam akuprõ nhym Piratu memã kum,

—Mÿj me'õ dja ba me amã kaban ano? Dja ba Baraba kaban ano. Nàr, dja ba Jejumã inhiren ano, me kute kum Kritu jarënhjamã inhiren ano, ane. ¹⁸ Nãm anhÿr djwÿnhràm amim,

—Jeju'ã me krãptĩkam ne me rÿnh 'ã ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam arÿm kute Jejumã irer ne kute anor prãm.

¹⁹ Piratu arek memã axwe pãnh jarënh djàkam nhÿ nhym prõ amũ kum kabën janon kum,

—Kwãrĩk wãnh ajmã me'õwão kêt. Axwe kêt kumrëxkam ajmã o kêt. Akatija tãm kam ne ba ibiptirkam omũn arÿm kam axwe idjumar, ane.

²⁰ Kam ne Piratu kute kum irer ne kute anor prãm ne me krãptĩmã kum,

—Mÿj me'õ dja ba kum inhiren ano? ane. Nhym me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê mebêngêtmê me krãptĩmã kum,

—Baraba dja ga me amã kÿnh. Jeju'ã dja ga me kum, “Abĩ, abĩ.” Nãm me ã memã ane.

²¹ Nhym kam bënjadjwÿr Piratu ajte me krãptĩmã kum,

—Ar amãnhkrutja. Nhÿnhja dja ba kum inhiren ano? ane.

Nhym me kum, “Baraba”, ane.

²² Nhym memã kum,

—Mỳj dja ba Jejudjwỳ on? Me kute kum Kritu jarēnhja mỳj dja ba on? ane.

Nhym me kunĩ kum, “Pĩte'y'ã anhô”, ane.

²³ Nhym Piratu memã kum,

—Tô mỳkam? Mã ne kute? Djãm axwe? ane.

Nhym me kàj bê kum, “Pĩte'y'ã anhô”, ane.

²⁴ Nhym Piratu amim,

—Je, jakam ne ba arỳm te meo ane. Nhym me ngrỳ:k ne kangao kumex, ane. Ne kam ta kute we memã amijaxwe kêtô amirĩt kadjy arỳm ngô byn me kunĩ nokrekam aminhikra pôn memã kum,

—Djãm ije me'õ axwe kêtja kamrô kapĩnkam ba ijaxwe? Kati, me ga ne ga me 'ã imã apnê ba arỳm ije bĩnmã. Me ga ne ga me ajaxwe, ane.

²⁵ Nhym me kunĩ kum,

—Nà. Tãm. Me ba dja ba me ijaxwe. Me ikramẽ ikrakam itàmdjwỳmẽ dja ba me ijaxwe. Me ba ne ba me imã bĩn prãm ne kam aje bĩnmã amã 'ã apnê, ane.

²⁶ Nhym kam arỳm Baraba kaban ano nhym ta arỳm arek ar mekôt ba. Nãm kum iren anon kam memã Jeju jarē. Nhym me arỳm mrykà punuo kaprêprê:k ne. Nhym kam me kute pĩte'y'ã nhôr kadjy memã arẽ.

Krākamngônh kute 'ã bẽno bikēnh.

Mak 15.16; Dju r 19.2

²⁷ Nhym kam bēnjadjwỳr Piratu nhõ krākamngônh kikretimã Jejuo mōn o wadjà. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o mōn o wadjà. O wadjàn arỳm kadjy me krākamngônh kàtàm kunĩo akprõ. O akprõ nhym me kunĩ arỳm bõx ne Jeju'ã aben pydji. Me kute aprỳn 'ã bẽno bikēnh kadjy 'ã

aben pydji. ²⁸ Ne kam kubê kubêkà kaban inôkà ryti kamrêk kute me bēnjadjwÿr rÿnh nhinôkà pyrākja kum adjà. ²⁹ Ne kam mrÿnhĩo kajkep ne ikānh ne, ne kum kutu. Nām me me bēnjadjwÿr rÿnh nhõ krādjê'ã mrÿnhĩ jakren arÿm kum kutu. Ne kam ikra djubôkmã po'ê jadjà nhym kuby. Me bēnjadjwÿr djâbêr djà'ã ne me po'ê jakren ikramã adjà nhym kubyn o nhÿ. Nhym me parbê ari rôrôk ne kônkrão krĭn 'ã bēno ajkēn apÿnh kum,

—Ga we abê mebê idjaer nhõ bēnjadjwÿr rax. Gora kribêm atĭn 'iry, anhÿro kumex. ³⁰ Ne kam apÿnh kutôn apÿnh po'ê byn arĭk o krã môre. ³¹ Ne kam arÿm 'ã bēno bikēnhja inomã kumēn kam arÿm kubê inôkà ryti kamrêk kaban akubyn kum õ kubêkà djwÿnhja jadjà. Ne kam kute pĭte'y'ã nhôrmã o katon o mō.

Me kute pĭte'ykam nhôr.

Mak 15.21; Ruk 23.33; Dju r 19.17

³² O mōn arÿm me'õbê Ximão kajpa. Pykabê Xirenikam me kra 'õ. Nhym me krākamngônh arÿm Jeju nhõ pĭte'y'ã kum àpnēnh tÿx nhym arÿm kum ikreio kumÿn o mō. ³³ Krānhrebê Gogota'ÿr ne me Jejuo mō. Me bakabēnkam ne gu me ren krānhremã me krã'i jarē. Nām me 'ÿr o mōn arÿm 'ÿr o bôx. ³⁴ Ne kam pidjô kangô kadjâmē pĭdjÿo akàn arÿm Jejumã kungã. Nhym te kakin kanga. ³⁵ Nhym kam me arÿm pĭte'y'ã kunhō nhym wajêt.

Nhym kam me apÿnh kute õ kubêkà jamÿnh kadjy kēn kryre rē. Me kute kēn rēnhkôt ne me amijo kubêkà pytà. Amrêbê: ne ujarēnh djwÿnh 'ã ajarē. Me kute abenmã õ kubêkà ngrānh'ã

ajarê. Metîndjwýnh kukwakam ne 'ã ajarên me bakukãmãremã kum,

“Metîndjwýnh Kra ne memã kum,

'Arým ne me abenmã ikà ngrà.

Nãm me ikà ja'ã kên kryre rên arým amijo utà.'

Nãm ã memã ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arým aben djô'ã arênho mō:n arênho mōr tãmtã arým 'ÿr o bōx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam 'ÿr o bōx nhym me arým abenmã Jeju kà ngrànhkumrêx. Metîndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne me arým abenmã Jeju kà ngrànhkumrêx.

³⁶ Ne kam arým nhỹ, nêje rïto nhỹ. ³⁷ Ne kam 'ã pi'òk no'òk ne. Pi'òkkam ne memã kum,

—Jeju ne ja. Mebê idjaer nhō bēnjadjwýr rax ne ja, ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy ne me Jeju nhimōkri kunhō. Me kute we Jeju jaxwe 'õ pãnh pĩte'y'ã jêtja pumũnh ne kute mar kadjy ne me pi'òk no'òk ne imōkri kunhō. ³⁸ Ne kam ar àkĩnhĩ amãnhkrutja Jeju nhikjê'ã pĩte'y'ã ar kunhō. Nhym arým ar arij. Jeju òkredjàkôt wajêt nhym aktã ar axweja ijên wajêt. ³⁹ Nhym me 'ãnh mōrja nokà nhàn kum kabên punu:re ne kum,

⁴⁰ —Be, ga: ne ga we aje Metîndjwýnh nhō kikreti ngrành ne aje akubyn ipêxmã. Nhym aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ga we aje ipêx parmã. Goja jakam amiptà. Goja abê Metîndjwýnh Kra jabej pĩte'y kurũm rwý, ane.

⁴¹ Nhym kam me rũnh arĩk 'ã bēno ajkê. Me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhō bēnjadjwýrmê Mōjdjê kukràdjà mar djwýnhmê mebêngêtmê ne me arĩk 'ã bēno ajkên abenmã kum,

42 —Amũbit ne me utà. Ne kam te kute amipytâr prãmje. Goja gê mrãmri mebê idjaer nhõ bẽnjadjwyr raxkumrẽx jabej on pĩte'y kurũm rwỳ. Gê goja rwỳ gwaj goja rwỳkkôt omũn arỳm tu amim markumrẽx. 43 Tãmwã ne we Metĩndjwỳnh kanàrràm ar ba. Gê Metĩndjwỳnh mrãmri kum kĩnh jabej on utà. Tãmwã ne 'êx ne memã kum, “Ibê Metĩndjwỳnh Kra”, anhỹr ar o ba. Nãm me ã abenmã ane. 44 Nhyim ar àkĩnhĩ aktã pĩte'y'ã jêtjadjwỳ kum àkjêro wajêt.

Tyk kadjy ne ja.

Mak 15.33; Ruk 23.44; Dju r 19.28

45 Nhyim arỳm kàjkwa nhipôkri myt nhỹ. Nhyim kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt ne me'ã akamàt kô tyk ne. Nãm me'ã akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyim 3 orakam, amykrykambit arỳm ajte myt no pôt ne. Arỳm ajte myt kato. 46 Myt kato nhyim Jeju mebê idjaer kabẽnkam kàj bê kabẽn ne Bãmmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabẽn kam kum,

—Inhõ Metĩndjwỳ:nh, Inhõ Metĩndjwỳ:nh, mykam ne ga arỳm ikanga? ane.

47 Nhyim parbê me ku'êja kabẽn man arĩk abenmã kum, “Ë, me'õwã ne Erijmã kabẽn”, ane.

48 Nhyim kam me'õ prôt ne ngõnh puror põnh djà jakrita byn pidjô kangô kadjãmã adjà. Nhyim kam kangô ipu nhyim pĩ nhidjamã adjàn kàjmã kum kungã, kute kaôr kadjy. 49 Nhyim me'õ ar kum,

—Adjỹm, gê goja me bakukãmãrebê Erij 'ỳr bõx ne goja utà, ane.

50 Nhyim kam Jeju kàj bê ajte kabẽn ne arỳm ty.

⁵¹ Be, nhym arÿm Metĩndjwÿnh nhõ kikreti kad-jwÿnhbê kubêkàtija ta amikadjô. Nãm nhôr djà'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimê. Nhym pyka arÿm amingrêk ne. Nhym apÿnh kên amikokij.

⁵² Nhym apÿnh pyka krã amijã kurê. Nhym me tyk krãptĩ, Metĩndjwÿnh nhõ me ja krãptĩ, arÿm ĩ tã akubyn tĩn ne kato ⁵³ ne arÿm Jeju akubyn tĩn nhijukri Djeruxarêmã mõi, krĩrax tãmmã ne me kute Metĩndjwÿnh nhõ krĩrax mextire jarênh ja, kumã ne me mõi me krãptĩmã amijo amirĩt.

⁵⁴ Pyka amingrêk nhym mÿjja kwÿ ã amijo ane. Nhym krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100 nhõ bēnjadjwÿrmê ro'ã Jeju nēje rĩto ku'êja arÿm omũ. Mÿjja pumũn arÿm tĩn prã:m ne abenmã kum,

—Be, mrãmri ne me'õ jabê Metĩndjwÿnh Krakumrêx, ane.

⁵⁵ Nhym me niredjwÿ krãptĩ amybÿm omũnho dja. Amrêbê Jeju pykabê Garrêjakam ar bari ne me nire ja mã kôt ban o djuw mexo ba. Ne Jeju ajbir krĩraxbê Djeruxarê'ÿr tēmkam kôt ajte mõi bõx. ⁵⁶ Me nire ja nhikô'ã ne Marij Madarena dja. Nhym Marij 'õdjwÿ dja. Kurũm ne Xijagumê Jõdje ar apõx. Nhym Djebedêu kute kum ar adjwÿrja nãdjwÿ dja.

Arÿm adjàr kadjy ne ja.

Mak 15.42; Ruk 23.50; Dju r 19.38

⁵⁷ Nãm Jeju ty nhym kam amykry mex ne. Nhym Jõdje arÿm bõx. Krĩraxbê Armatêkam ne Jõdje abatành djà. Õ nêkrêx rax. Adjwÿnhdjwÿ ne arÿm Jeju kôt ba. ⁵⁸ Nãm Piratu'ÿr tēn bõx ne Jeju nhĩ'ã kuma. Nhym Piratu memã kum, “Aje, me kum angã”, ane. ⁵⁹ Nhym kam Jõdje kadjy

kubêkà mexbê rinhu byn 'ÿr o tẽ. 'ÿr o tẽn arÿm pĩte'y kurũm o ruw. Ne kam arÿm kubêkào kupu. ⁶⁰⁻⁶¹ Nhyim wãnh ta õ me tyk nhõ kẽnkreja. Ta kabẽn kõt ne me ajbir kẽnkre kakruw. Nhyim arÿm Jeju o mõn kam adjàro dja. Ne adjàr pan kam kẽnpoti jabatànhja ajkwa krekre'ã kudjan kam arÿm mã tẽ. Nhyim Marij Madarenamẽ Marij 'õdjwÿmẽ ar kẽnkre kõnh omũnho nhÿ.

Kẽnkre nêje ku'ê djwÿnh'ã ujarẽnh.

⁶² Pi'òk ràràr nêje akatikam ne me adjà. Akati jakam ne me me tyk djà kêt djà nhõ akati bõx kêttri aminhõ mÿjja kupênho kumex. Nhyim kam arÿm pi'òk ràràr bõx. Me tyk djà kêt djà nhõ akati bõx. Nãm te pi'òk ràràr nhyim me rũnh akati mar kêt ne tu Piratu'ÿr tẽ. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmẽ mebê pardjêu Piratu'ÿr tẽn 'ÿr bõx ne Jeju'ã kum,

⁶³ —Bẽnjadjwÿr, me'õ 'êxnhĩja tĩn ne ar bari ne memã kum, “Dja ba ty nhyim ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itĩn”, ane. Tãm ne bar ma:ro iba. ⁶⁴ Kam bar amã arẽ. Godja kõt ba djwÿnh ar akamàtkam kẽnkre 'ÿr bõx ne arÿm ïo akĩn mã o mõ. Ne kam arĩk memã 'êx ne memã kum, “Arÿm ne akubyn tĩn ne”, anhÿro ba. Jeju ta ne amrêbê me noo biknoro ba. Dja ar ijukri akubyn tĩn jarê nhyim me abenmã arẽn arÿm abennoo biknor me:x ne. Me 'êx kêt kadjy dja ga anhõ krãkamngõnh janon memã kum, “Me 'ÿr mõn kẽnkre kuri dja”, ane nhyim ar te kute ïo àkĩnhmã. Gê 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêxkambit me ajte ate krã ba. Nãm me rũnh ã Piratumã ane.

⁶⁵ Nhyim memã kum,

—Gêto. 'Yr krâkamngônh kwÿo mō gê me kēnkre nêje djan rīt tÿ:xo dja, ane. ⁶⁶ Nhyam kam me arÿm kēnkre'yÿr meo mōn meo bōx. Ne kam arÿm kēnkre'ã kēnpotio yn kam kre nêje krâkamngônh pumjuw nhyam me arÿm nêje djan rīt tÿ:xo dja.

28

Akubyn tîn kadjy ne ja.

Mak 16.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1

¹ Nhyam me tyk djà kêt djà nhō akati arÿm apêx nhyam arÿm pi'ôk kamrêkkam akati tē. Nhyam kam Marij Madarenamē Marij 'ôdjwÿ ar arÿm kute kēnkre pumūnhmã 'yÿr tē.

² 'Yr tē: nhyam arÿm pyka amingrêk tÿ:x ne. Bēnjadjwÿr djwÿnh kadjy mrānh djwÿnh 'ō ne kâjkwa kurūm ruw nhyam kam pyka amingrêk tÿ:x ne. Nhyam kadjy mrānh djwÿnh arÿm kēnkre'yÿr tēn 'yÿr bōx. Bōx ne arÿm ajkwa krekre'ã jām kēnpoti dja. Jām kudjan arÿm 'ã nhÿ. ³ Nām nokre jadjê:nh kute mrāmri ne na jadjênhkam pōk tÿ:xja pyrāk. Nhyam ō kubêkàja jaka: kute mrāmri ne kakūm arngrokam akaja pyrāk. ⁴ Nhyam kre nêje ku'ê djwÿnhja arÿm omū. Omūn arÿm umaje terte:t ne arÿm rôrōk ne. Ne kam arÿm wānh kute me tyk pyrāk ne ikwã.

⁵ Nhyam ar nire kēnkre'yÿr tēn bōx nhyam kadjy mrānh djwÿnhja arkum,

—Kwārīk wānh ar atīn prām kêt. Jeju ne gar abej. Arÿm ne ba ar ama. Me kute pīte'y'ã nhôr ne bīnja ne gar abej tē. ⁶ Jakam ne arÿm nōr kêt. Nām akubyn tîn ne kato, kute ar amã arēnh kêt. Amrē ar tēn nōr djà kaprÿja pumū. ⁷ Dja gar omūn kam

amikrà kêt ne tẽn kôt ba djwýnhmã arê. Dja gar arkum, “Arým ne akubyn tĩn ne ar akukãm pykabê Garrêja'ÿr tẽmmã. Dja gar kam tẽn arým omũ” ane. Dja gar ã arkum ane. Ba ne ba arým ar amã arê gar arým ama. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

⁸ Nhyr ar nire kabẽn man arým amikrà kêt ne mã kẽnkre kurũm prõt ne. Tĩn prãmmẽ kĩnhmẽ akàn prõt ne. ⁹ Ar kute kôt ba djwýnh arkum arẽnhmã prõt ne. Prõt nhyr ar aêrbê Jeju ar kajpan arkum, “Àpnhĩre ar”, ane. Nhyr ar arým 'ÿr bõx ne paro tỹm ne kum rax jarẽnh nõ. ¹⁰ Nhyr Jeju arkum,

—Kwãrĩk wãnh ar atĩn prãm kêt. Tẽn ikamy arkum ikabẽn jarẽn arkum, “Ar Garrêja'ÿr mõi. Dja gar kam bõx ne arým omũ”, ane. Dja gar ã arkum ane. Nãm ã Jeju arkum ane. Nhyr ar nire arým ar'ÿr mõi.

Kẽnkre nêje ku'ê djwýnh 'ã ujarẽnh.

¹¹ Ar'ÿr mõi nhyr wãnh kre nêje ku'ê djwýnh kwýja arým kàjmã djan amũ krĩraxmã mõi bõx. Bõx ne arým me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmã prĩne amijarẽn arkum,

—E kum, pyka ne amingrêk nhyr kadjy mrãnh djwýnh arým ruw ne kẽnkre'ÿr tẽ. 'ÿr tẽn arým ajkwa krekre'ã jãm kẽnpoti djan 'ã nhỹ. Nokre adjê:nh ne nhỹ. Bar omũn itĩn prãm, ane. ¹² Nhyr ar arým kuman mebêngêt'ÿr tẽn 'ÿr bõx ne mekmẽ akuprõ. Ne kam arým o aben ma. O aben mar pan kam arým krãkamngõnh'ÿr bõx ne arkum,

¹³ —Kwãrĩk wãnh memã wã jarẽn kêt. Dja gar memã ajêx ne memã kum, “Akamãtkam ar inhõt tykkam arým kôt ba djwýnh ar bõx. Bõx ne arým Jejuo akĩn mã nhĩ'ãm o mõi”, ane. Dja gar

ã memã ajêxo ane bar pãnh arým ar amã pi'ók kaprĩ kumex ngã. ¹⁴ Nhym godja me kàtàm arým ar anhõ bēnjadjwýr Piratumã ar ajarēnh jabej ne kum, “Nãm anhõ krākamngônh kre nêje rīt'ã ngõr nhym kôt ba djwýnh ar arým Jejuo akĩ”, anhýr jabej. Nhym ar akam ngryk jabej. Ar ba dja bar arým ar anêje kum ikabēn ne ar apytà. Mĩ, pi'ók kaprĩ. Dja gar ã memã ajêxo ane. Nãm ã me rũnh krākamngônh arkum ane. ¹⁵ Nhym kam ar arým amim pi'ók kaprĩ jamýn ã memã 'êxo bao ane. Ar kute arkum 'ã karõ kôt ã memã 'êxo bao ane. Nhym kam mebê idjaer arým arēnho kumex ne arēnho ipòk ne. Ne akati jakam kute we ar kute Jejuo àkĩnhja jarēnh rã'ã ne.

Ar àpēnh djà'ã arkum karõ.

Mak 16.14; Ruk 24.46; Dju r 20.19; Kar 1.6

¹⁶ Nhym kam kôt ba djwýnh Ar kubê 11ja amũ pykabê Garrêja'ýr mõn bõx. Jeju kute arkum krãnh jarēnhja'ýr ne ar bõx. ¹⁷ Ne kam arým Jeju pumũn parbê kõnkrão nhýn kum rax jarēn kum,

—Mrãmri ne ga arým akubyn atĩn ne, ane. Nhym be, ar kwý ne ar abenmã kum,

—Djãm mrãmri Jejukumrēx ne dja? Djãm mrãmri akubyn tĩn ne? Kon ne, ane. ¹⁸ Nhym Jeju arým ar'ýr bõx ne arkum,

—Kàjkwamē pykamē kam mýjja kunĩ ne ba ije o iba kadjy arým ibēnjadjwýr rax. ¹⁹ Kam dja gar mõn me kunĩmã arē. Apýnh me ba djà kunĩkôt memã arē gē me ikabēn man kôt ar amijo ba. Dja me ikabēn man kôt ar amijo ba gar Metĩndjwýnhmã ngômã me angij. Dja gar memã kum, “Arým ne ga tu amim Bãm markumrēx ne ajte tu amim Kra

markumrêx ne ajte tu amim Metĩndjwỳnh Karõ markumrêx. Ba kam arỳm ar kukwakam ngômã ajadjà”, ane. Dja gar ã memã anen arỳm ngômã me angij. ²⁰ Ije ar amã katàt ar amijo aba'ã karõkam ikabẽn kunĩa memã arẽ gê me ikabẽn kunĩ man kôt ar amijo ba. Dja ba kam akati kunĩkôt ar amẽ amijo ikajkep rã'ã: rã'ã ne nhym pykakam me kute aminhinomã amimẽn nh djà nhõ akati arỳm bôx. Nãm ã Jeju arkum ane. Tãm ne ja.

Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh
New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayapó

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kayapó [txu], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayapó

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

385317df-3c6a-53ac-81db-0815750ed560